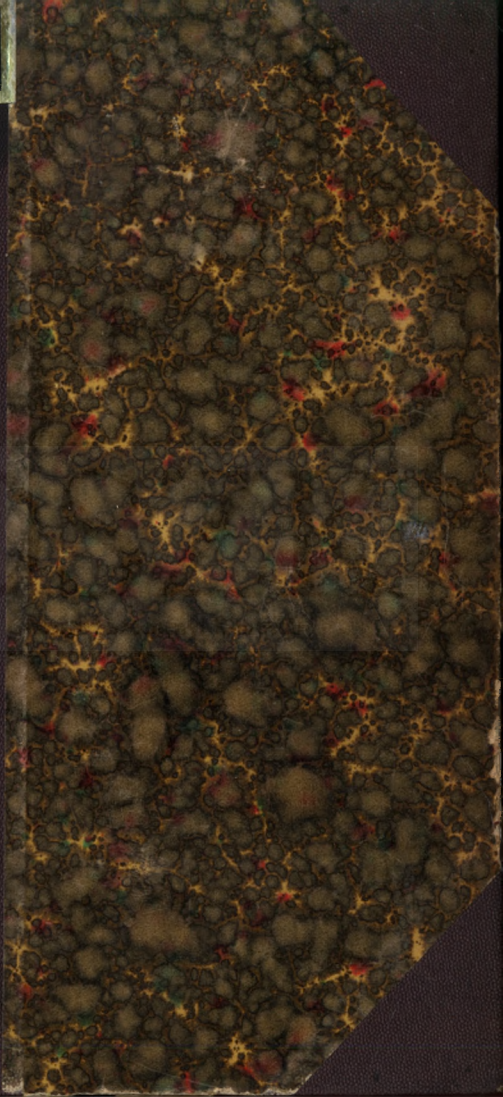

14993

Athenaeum

olvasótára

PRÉVOST

LEA

OK

III.

XI. 3.

N. M.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

AZ ATHENAEUM OLVASÓTÁRA.

Összeállította: Károlyi

LEA.

IRTA

MARCEL PRÉVOST.

FRANZIÁBÓL FORDITOTTA

ELEK ARTÚR.

HARMADIK KÖTET.

BUDAPEST.

AZ ATHENAEUM IROD. ÉS NYOMDAI R.-T. KIADÁSA.

14.193/11/6
25.526.

M. N. MUZEUM KÖNYVTÁRA
I. Nyomt. Növedéknappal
190 l. év 442. sz.

M. N. MUZEUM KÖNYVTÁRA
I. NYOMT. NÖVEDÉKNAPPAL
190 l. év 442. sz.

HARMADIK KÖTET.

I.

Hiába vette magát bele a rágalom Saint-Charles-ba, a türelmetlen Rémineaunak mégis kellett várnia a törvényes esküvőt a polgármesteri hivatalban és a templomban, minekelőtte magáénak vallhatta volna Hespel Duyvecket: erre a kettős szertartásra pedig csak azután került a sor, hogy a kis Gaston fellábbadt. Beletelt ebbe körülbelül öt hét, a melyről elszontyolodott hangon jegyezte meg a szobrász, hogy:

— Soha olyan nyomorult és olyan elégedett nem voltam!...

Az ifju pár a Cujas-utczai házból, a melyben olyan sokáig laktak egy emeleten, a szomszédos épületbe költözött.

Uj ház volt, a helyiségek beosztása és elrendezése modern; minthogy pedig Rémineau nemcsak ügyes ember volt, hanem szakértő is a lakásberendezés dolgában s minthogy Duyvecke, a ki különben éppenséggel nem volt művészi hajlandóságu teremtés, értett a háztartás gondjaihoz, az ujdonsült párnak lakása nem sokára igen kényelmessé, vonzóvá lett. Kényelmesen, kellemesen éltek benne.

Rémineau otthoni munkával megkeresett naponkint tizenkét, tizenöt frankot, Duyvecke

maga is igyekezett hozzájárulni a közös jólét fokozásához s délutánonként másfél óra hosszat leczkét adott egy vizsgálatra készülő fiatal leánynak, egy Lafayette-utczai nagy kárpitós leányának, a ki gyakran látta el munkával Rémineaut.

Az esküvő óta mi sem zavarta a házastársak jó viszonyát.

Rémineau szinte vallásos imáddással vallotta magát most is Duyvecke rabszolgájának. Duyvecke pedig, a kit eleinte a szobrásznak egy kissé esetlen jósága csak vonzott, utóbb álnyaságánál fogva is, mely a kis Gastonhoz fűzte, észrevétlenül, csupán egészséges szívének és érzékei egyensúlyának hatása alatt végre, maga is szeretni kezdette Rémineaut.

A derék fiunak gyöngéd szeretete elsimította benne a határozatlan törekvéseket, a homályos vágyakat, a melyekről leányos ártatlanságában nem is tudott eladdig.

*

Annak a napnak estéjén, a melyen Frida, Pirnitz és Daisy a Saint-Lazare-ban jártak, az ir leány érkezett meg elsőnek Rémineauékhoz, körülbelül hét órakor.

Ebéd után meglátogatta Bouchardon tanárt, a ki megígérte, ha Geneviève-et kibocsátának fogságából, rajta lesz, hogy gyógyintézetbe ne vigyék.

Néhány perczel utóbb benyitott Frida is Pirnitz-czel; ők egyenest a rue de la Sourdière-ből jöttek. Daisyt Duyvecke és a kis Gaston társaságában fedezték föl. Rémineau, a ki késő

estig volt kénytelen dolgozni, éppen öltözködésével készült el.

— Csinositja magát az önök kedvéért! — mondotta nevetve a bájös flamand nő. — Majd meglátják mindjárt.

Nemsokára benyitott Rémineau; Rémineau, a kit egészen más emberré változtatott a szerelem és a férji állapot; Rémineau, a ki szinte elegánsnak tetszett; keze, haja és szakálla gondozott volt, alaposan kivasalt finom inget hordott, testére pedig vastag kék posztóból elég korrektül kiszabott, de különben egyszerű ruha illeszkedett.

Frida megütközött azon a mohó és egyben hálás tekinteten, melylyel Duyvecke férjét méreggette, miközben az sorra üdvözölte a vendégeket.

»Pirnitznek igaza van, — gondolta magában — a hitvesnek a férjhez való bálványimádásszerű ragaszkodása soká törvényként uralkodik még majd a nők legjobbjain. Száz fiatal lány között hány Duyvecke akad? . . . És még is, Duyvecke, a ki házassága előtt nem volt szerelmes Rémineauba, a ki uralkodott a férfin az esküvő előtt, most szerelmes rabszolgája ennek a férfinak; a legközönségesebb emberek egyikének, a ki sem szép, sem szellemes, még csak választékos modoru sem; csak éppen derék ember. Micsoda gyötrelmes munka vár a szabadítókra ezekkel a megbilincselte remtésekkel szemben, a kik féltékenyek bilincsükre . . .«

A mig Frida ilyen gondolatokat forgatott fejében, Rémineau, a ki, Duyvecke bevallása

szerint, hódoló tiszteletet érzett iránta, elfogódott bókkal köszönte meg a tisztességet, a melyet Frida azzal tanusított irántuk, hogy meglátogatta őket s a kedves emlékeket, a melyek jöttével megszállták a házát.

Mondókájába azonban belezavarodott, mire felesége vigan sietett segítségére, megfogván kezét:

— Rajta, Rémi, ne tarts semmitől... Ha tudná, Frida kisasszony, mennyire szivéből való az, a mit olyan ügyetlenül fejez ki! Nem mulik nap, hogy ne emlegetnők. Romaine kisasszony, meg ön a mi szent pátrónusaink. Kevés hija, hogy imádságunkba nem foglaljuk önöket.

A szolgáló, — szintén flamand leány s mint Duyvecke tejtestvére Hazebrouckból jött ő is — a ki hamvas szőke haju leány létére urnője típusának esetlen és ügyetlen másolataként hatott, feltárta az ebédlő ajtaját, ugy jelentette:

— Duyvecke, — tálaltam.

Az ebédlő kicsiny, de azért kényelmes szoba volt, a butorzata épp olyan szép, mint az egész lakásé.

Hogy leültek, a meleg levegő, az ezüst edények és a ruolz-ezüstből való asztal-készlet tiszta csillogása, a finom ételek illata, a melyeket művésziesen készített el Duyvecke, tejtestvérével, Gudule-lel, az egészséges baráti érzés, mely a vendégeket összefűzte, a jóllét és biztosság érzetét keltette föl Fridában. Mennyi ideje nem esett meg vele, hogy ilyen baráti fogadtatásban lett volna része?...

Bizony nagyon régen. Az apple-tree-yardi napok óta. Mert azokat a különös ebédeket, a melyeket Odile testvér társaságában költött el Poudenatsban, nem vehette számba.

Duyvecke, a kit fölmelegített a vendégfogadás gyönyörösege, ezenközben naivul elbeszélte életének kellemességeit és gondjait: miután a Cujas-utczába hurczolkodott, hogy a kis Gastont ápolja s miután megírta levelét Pirnitznek, a mely eldöntötte sorsát, mert fölégette vele maga mögött a hidat, mekkora kétségbeesés kinozta néhány napig!

Minthogy pedig Gastonon ki nem tölthette rossz kedvét, — »igazán nagyon kicsi volt ahhoz, az én lelken drágám« — hát a becsületes Rémineaunak kellett türnie.

— No, de ugyan mondtam és tettem neki teljes két hétig, higyjék meg, olyanokat! . . . Nem igaz, Rémi?

Rémineau, a ki komoly arczczal kanalazta a második tányér levest, keményítőtől merev asztalkendőjét mellénye hajtókájába tolván, hamiskásan elmosolyodott, ugy felelte:

— Azt akarta, hogy megutáljam, hogy feleségül ne vegyem, — higyjék el, azt akarta! De én, a ki négy esztendeig láttam működni s láttam, milyen kedves, milyen jó lélek, azzal biztattam magamat:

»Csak türelem, Rémi és tartsd a hátadat... Amolyan rohamocska, szeszély az egész, muló betegség; lehetetlen, hogy egyik vagy másik napon megint csak Duyvekké ne legyen Duyvecke...«

Jóságos nézésü szeme, a mely fekete volt,

akár a fekete gyémánt, szerelmesen nézegette feleségét, a kinek jutalma mosoly volt.

A kis Gaston szakította félbe a társalgást vékony hangocskájával:

— Tudom ám, mikor ölelkezett össze apuska Vecke mamával először... Akkor nap, hogy meggyógyultam, meg fölkeltem az ágyból.

Mindenki kaczagásra fakadt, még Pirnitz és Frida is...

Duyvecke elpirult.

— Olyan boldogok voltunk, mikor ez a jómadár egészséges lett megint!... Hát összeölelkeztünk, mint a kikkel egyszerre sülyedt el a hajó s egyszerre ér a lábuk biztos földet.

Jó ideig magukról beszéltek ezután, kettőjük boldogságáról, mint a hogy a jó és boldog emberek szokták akkor, ha barát hallgatja őket baráti szívvvel.

Gudule valami nagyszerű rákkal bélelt süteményt körözött az asztalon, azután apróra vagdalt foglyot, majd báránypecsenyét.

Frida is, Pirnitz is alig evett; Daisy az inycsiklandó ételeket szakasztott olyan egykedvű falánksággal ette, mintha egy tányérravaló hazai burgonya párologna előtte.

— Oh, hiszen önök nem is esznek! — mondotta Duyvecke szomoruan Fridának és Pirnitznek.

— Tudja, hogy sohasem voltunk valami elsők vendégnek! — felelte Frida mosolyogva — Ne nehezteljen érte.

Duyvecke eltolta tányérát.

— Igazuk van . . . Én pedig szabadjára hagyom; és egyre hizom. De ha tudnák, milyen éhes vagyok! Igazán kétségbeejtő.

— Ugy gondoltam, — jelentette ki Rémineau — jobban áll rajtad egy kis kövérség! Azután meg — és tréfásan hunyorított szemével — nem kettő számára kell-e enned?

Duyvecke rámeresztette szemét.

Rémineau elhallgatott, csak csöndesen bele-nevetett szurok színü szakállába.

Frida undorodni kezdett egy kissé az egész hitvestársi szerelemtől, a csókokat és durvaságokat dicsőítő történetkéktől, a melyeket szinte akaratlanul szalajtottak ki ajkukon házigazdáék.

Duyvecke megsejtette, mi jár Frida fejében; elkomorodott, úgy mondotta:

— Azért boldogságunk közepett is gyakran ér olyan pillanat, hogy visszagondolok üléseinkre, melyeket a szegény Sainte-Parade kisasszonynál tartottunk volt, a mikor megnyitottuk az iskolát és én megkezdtem franczia-nyelvi és földrajzi leczkéimet . . . a szívem elszorul ilyenkor. Elhiszi-e, Pirnitz kisasszony, soha elégedett nem leszek e miatt. Megismertem a legszebbet. Soha semmi nem lesz nekem már olyan szép.

— Eh, mit! — szólt közbe Daisy. — Megtette azt, a mi kitelt erejétől. Senkinek sem kötelessége, hogy súlyosabb terhet czipeljen vállán, mint a mekkorát megbir.

— Ugy van, — hagyta helyben Rémineau, — nagyon jól mondta!

De Pirnitz átható csengésü hangja szólalt meg most:

— Igaza van, Daisy. Senkinek sem kötelessége, hogy súlyosabb terhet czipeljen vállán, mint a mekkorát megbir. Csakhogy az ember válla majd mindig erősebb, mint a szive; ugy értem, hogy az emberben mindig kevesebb a buzgalom, mint az erő... Nehogy azt higyje, Duyvecke, hogy magára vonatkozik az, a mit mondtam. Hiszen maga igazán megkisérelt mindent, hogy egészen a Münek adhassa magát... A végzet fogta karját és vezette a házasságra, az anyaságra, a tisztességes nők megszokott életmódjára. Serdülő- és ifjukorabeli álmait új életre kelti majd ebben a környezetben. Ha a gyermek, a kit szive alatt hord, leány, bizonyos vagyok benne, hogy az ön hatása alatt jó lelkű és szabad teremtés válik majd belőle.

Duyvecke annyira meg volt hatva, hogy könnyek nyomultak szemébe, csakhogy ezek a könnyek az öröm cseppjei voltak.

Pirnitzhez hajolt és azzal a becéző, kissé állati mozdulattal, a mely olyan vonzóvá tette, arcát az apostol arcához értette.

— Köszönöm, — dadogta elakadó szóval. — Nem neheztel reám . . . jóságos lélek.

Rémineau kenyérmorzsából galacsint gyurva, halkán jegyezte meg:

— Az ember megtesz mindent, a mi kitelik tőle, Pirnitz kisasszony . . . Az ember se hálátlan, se hitetlen. Ha — mint mondotta — leányunk lesz, fölemeljük az önök eszméinek magasságára . . . így azután egyszer majd csak Duyvecket fogja pótolni önöknek. Duyvecke fogadtatta meg ezt velem; és én szives örömet ígértem meg.

Frida, a ki nem tudta, mit mondjon, azt gondolta magában:

»Csodálatos dolog! Az apostolok szava és igyekezése így hát sohasem vész kárba . . . Ime egy félig iparosnak, meg egy kissé megmívelődött parasztnőnek otthona. Miután lemondottak arról, hogy kövessék Pirnitzet, most találkoztak vele — s a párnak homlokát láng övezi, lelkében ideál él azóta!«

Mikor a vacsorával elkészültek, Duyvecke engedelmet kért, hogy lefektesse Gastont.

Rémineau ezenközben a Louis XV. szalónban feladta a kávé.

Néhány perczczel utóbb bejött felesége is. Minthogy senki sem beszélt, felnyitotta a zongorát. Mint majd minden honfitársa, nagyon szerette ő is a zenét, kellemesen is játszott, bár persze igénytelenül.

Rémineau egyáltalán nem értett a zenéhez; de Duyvecke iránt való bámulata figyelmessé tette s olyik dallam meg is indította; néhány lépésnyire foglalt helyet a zongorától, olyanformán, hogy felesége arczélét szakadatlanul láthassa és ekkor, — mint maga mondá — a hogy elnézte a billentyüket ütögető két kezét, »ugy tetszett, mintha Duyvecke ujjai szivét simogatnák.«

Duyvecke Mozart I. számú szonátáját játszotta.

Az édes harmónia, mely a békés környezetben előmlött, csak annál inkább felidézte Frida emlékében az apple-tree-yardi estéket. Megjelent szeme előtt Tinka silhouette-je, babaruhába bujtatott piczi tündéarcza, fehér piqué

ruhája, gyermekies nézésű szeme és rövidre süttött haja; György, a kinek magas, egy kissé hajlott termete a zongorát fődte el, kétségbeesett hangokat csalt ki belőle; feltűnt a bohókás és csendes Edith képe, azután Leáé, a kitszem-melláthatóan fölízgatott a szerelem félelme.

A mult egészen körülfogta, elborította; igazán jól esett neki, hogy a zongora hangja megakadályozta a beszélgetést. Nem tudott volna szólni.

»Hol is vannak ebben a perczben? Lea bizonyára hozzájuk csatlakozott . . . Együtt vannak . . . Angliában, vagy Olaszországban . . .«

És mint néhány órával ezelőtt d'Uzac elnök előszobájában, életét megint látta pusztaságnak.

Most, hogy az ifjai illúziók napja nem aranyozta meg már, életének rideg fagyossága kétségbeejtőnek tetszett. De apostoli büszksége nyomban tiltakozott a csüggedés ellen.

»György és Lea együtt vannak . . . Talán boldogok is . . . Nem irigylem őket.

Nem is kivánnám, hogy itt legyenek.

Mert egyikük sem az a kivételes lélek már, a kiket szerettem. György olyan ember lett, mint a többi. Lea pedig, akár Duyvecke, alávetette magát a rabszolga-törvénynek.«

Pirnitz keze ragadta meg és ejtette foglyul ekkor Frida kezét.

Se tekintetet, sem szót nem váltott a két apostol, de hosszukás kezének pusztá szorításával nyugalmat csöpögtetett Pirnitz Frida szívébe, a melyben, kitalálta, vihar dul.

»Nem, nem vagyok egyedülvaló a világon, — gondolta most Frida . . . Itt van közelemben az, a ki legdrágább nekem . . . Örömetst türöm a nagy elhagyottságot, csak-hogy ő itt legyen velem . . . Legnagyobb nyugalmat az a bizonyosság ád, hogy együtt vagyunk . . . Ha kellene, bele tudnék tán törődni, hogy távol éljek tőle; de tudnom azt, hogy nincsen megelégedve velem, elviselhetetlen volna.«

Duyvecke fölkel a zongorától és mig férje, meg Daisy Soubize Geneviève-ről beszélgetett, ő viszont azok mellé ült, a kiket lelke nevelőiként tisztelt.

Tudakolta terveiket; női ösztönével megérezte, hogy Daisy nem számítható már közibük.

Pirnitz kifejtette tervét: Páris valamelyik népes városnegyedében iskolát nyitnak, de hivatalosan el nem keresztelik . . .

— Ha valamennyire boldogulni tudunk, a volt iskola legtöbb és legjava növendéke hozzánk fog csatlakozni.

— Ettől tart éppen Heurteau kisasszony! — felelte Duyvecke. — A mikor legutóbb a rue des Vergers-ben jártam, hogy önökről tudakozódjam, találkoztam vele. Tudják, hogy annak idején kedvelt nagyon és szerettem én is. Ugy tetszett, hogy aggasztják az önök terveit, pedig semmit sem tud róluk. Leplezetten megvallotta, hogy semmit sem kívánna inkább, minthogy a legközelebbi beiráskor visszavihessék önöket az iskolába. A felsőbbbséggel szemben ő vállalná magára a dolog elintézését.

Ismételten is mondotta:

»Ha igazán lelkükön a Mü, akkor visszajönnek. Mondja meg Fridának és Pirnitznek, — de ezt különösen mondja meg — ha visszajönnek, ugyanaz a hely vár reájuk, a melyet elfoglaltak volt . . .«

— És istenem! — toldotta a szót félénken Duyvecke — azt kérdeztem magamban, nem volna-e a legokosabb? . . .

Pirnitz fejét rázta:

— Nem . . . A fát, a melyet mi ott elültettünk, halálra sujtották . . . Vagy inkább letörték a rügyet, a melyet mi oltottunk be. A mi gyümölcsöt hajt ezután, annak vaczkor-ize lesz . . . Nem, Duyvecke, mi nem térünk vissza Heurteau Louise-hoz.

— Pedig nem rossz lélek! — jegyezte meg Duyvecke. — Nagy hálával gondolok reá, mert valósággal az utczáról szedett föl és mindenben támogatott, a mikor Hazebrouckból Párisba kerültem. És azután az ő révén ismerkedtem meg önökkel is.

— Igaza van, — felelte Pirnitz — Heurteau Louise nem rossz teremtés; értelmes leány, fölérte észszel, régen érzi, hogy a nőképzés Franciaországban nagyon elmaradt.

Fontos szolgálatokat tehetett volna a feminizmus ügyének; de ő első sorban a tulajdon nagyravágyásáról, meg a jövőjéről akart gondoskodni. Már pedig két gazdának nem szolgálhat az ember egy időben. Hiában iparkodik majd, igyekvése meddő lesz. Ma talán illuziók kecsegtetik még, de része lesz majd a kegyetlen kiábrándulásban is, meg fog győződni róla, hogy

tudta nélkül anyagi előnyért dolgozott s végül ilyent se tudott a maga számára biztosítani...

Gudule nyitott be ekkor s egy nagy tálcán teát hozott . . .

Mire mindannyian megitták a maguk csészéjét, tizenegyre járt az idő körülbelül; hiába tartóztatták őket Duyvecke és férje, a három vendég készülődni kezdett.

— Pitymallatkor kell fölkelnünk mindig, akár a madárnak, a kinek szétrombolták fészket és a ki új fészek építésén dolgozik.

Az előszobában voltak s ki-ki fölvette köpenyegét.

Duyvecke marasztalta őket:

— Mielőtt elmennének, nézzék meg, hogyan alszik Gaston . . . Olyan édes ilyenkor.

Rémineau, meg a három nő Duyvecke nyomán, a ki lámpát vitt, a folyosóra vonult. Lábujjhegyen léptek be a gyermek szobájába.

Nagyon szűk kis kamrácska volt, a melyből nyitott ajtó szolgált be az apa és anya szobájába.

Az ajtónyíláson át látszott a hitvesek megvetett ágya; éjjeli lámpa égett az éjjeli szekrényen.

A felbontott ágy nagyon kellemetlenül érintette Fridát; a szűz leány felháborodásával vette észre a derékaljon a mélyedést — az egyetlen öblösödést a középben.

Nemsokára benne fog aludni ez a hatalmas, otromba, fekete ficzkó, meg ez a szőke nő, a kinek aranyhaja gyöngéden veri közel való anyaságtól duzzadt termetét.

Duyvecke fölemelte a lámpát; a lámpaernyő vetette fénykörben egy keretbe folyt össze a nő finom és Rémineau durva arcza, mikor

az ágyacska felé hajoltak mind a ketten. Es Rémineau megcsókolta felesége nyakát.

— Gyerünk, — sugta Frida — gyerünk!

Sietősen bucsuzkodott s magával vonta két társát. Nagyon sietett, mert nem akarta tovább szívni a házas emberek levegőjét, a mely majd megfojtotta.

A mi vonzódást érzett a hajdani Duyvecke iránt, mind megszűnt; annak az elesetlenedett alakú nőnek képe élt benne ezután, a kit egy iparos ember nyakszirten csókolt.

»Ha elgondolom, hogy egyszer talán Leát is ilyennek látom majd... Oh! nem... bár soha ne látnám inkább!...«

II.

Mikor Lea reggeli hét óra tájban — a szökését követő napon — kilépett a Victoria-pályaházból, a mikor feltárult előtte Londonnak ez az imént szűnt esőtől csepegő városnegyede, a mely szomszédos a Green Park-kal s a melyben annyiszor járt-kelt nemrégiben Györggyel a boldog délutánokon, egyszerre kijózanítón suhant végig rajta a valóság.

Azóta az este óta, azóta az óra óta, melyben a Saint-Augustin oszlopcsarnoka alatt állva, nézte, mint tünik el a bérkocsi, a mely bucsulevelét viszi, — mintha álomban élt volna. Valami boldogságos láz, a mely hijával volt a bánatnak is, a lelkifurdalásnak is, egy csapásra kiforgatta mivoltából.

Az ólomköntös, a mely gyermekkora óta

ránehezdedett vállára, lehullott róla: könnyü volt és szabad.

»Hogyan is hallgathattam ilyen soká!«

Szabadulása után ezen lepődött meg leginkább.

Londonig egyéb tennivalója sem akadt, mint hogy ráhagyja sorsát a vasutra és hajóra. Hogy azonban a Victória-pályafőre robogott be vonata, a reggeli ködben ezt az egyszerü dolgot kellett elintéznie: egy hansomcabba ülni, megmondani a kocsisnak, hova menjen. De miféle czimet mondjon?

És ez a kérdés, a szükségnek hangja a valóságra ébresztette Leát; az álom véget ért.

Igen, miféle czimet? Hova is vitesse magát? Az időrend ismét elfoglalta helyét elhült emlékeiben . . .

London nem változott; a tájék teljesen ismerősnek tetszett az utazó nőnek, de a Free-College, a Clariss-műhely, az apple-tree-yardi falanszter ideje két elmúlt esztendővel megvé-
nült. Hol akadjon rá Györgyre, ha ugyan ebben a szörnyü városban van még? És hol akadjon nyomára, ha nincs már itt?

A mi könnyünek, diadalmasan könnyünek tetszett a szegény leánynak, a mikor elhagyta Párist, egyszerre nehéz és megalázó lett, hogy im megérkezett Londonba.

— *I lose my best time, Mum!** — dörmögte magas üléséről a méltóságos és mogorva képü cabman.

*) A java időm rámegyen.

Miután a hansom tetején elhelyezte volna a málhát, várta, mire határozza el magát utasa.

— *Drive three Apple-Tree-Yard . . .**)

Beszállt; a hansom lustán döcögött előre, végigment a Saint-James Park és a Pall-Mall mellett.

Az éjjeli eső áztatta parkok hideg ködöt fujtak ki magukból.

Alig tíz perczczel utóbb volt lakása előtt szállott ki Lea. A sárga házikó nem változott.

Leát nem fogta el a megindulás, a melyet biztosra vett, mikor Párisban arról álmodozott, hogy viszontlátja azokat a helyeket, a hol olyan ritka örömeket ért meg . . . Szomorú csalódás volt.

— Itthon van mrs. Snyders? — tudakolta az üde és csinos kis szobalánytól, a ki ajtót nyitott.

— Óh dehogy, — felelte a leány. — Fél-esztendejénél régebb ideje, hogy mrs. Snyders kihurczolkodott innen, azután, hogy az ura meghalt . . . A nevét kinn hagyjuk a cégédtáblán, — toldotta a szót, egyre szemmel tartván Leát — mert a gazdám, miss Pinkflower, maga is kiadja a szobákat, csak úgy, mint annakelőtte . . . Az asszonyosság talán szobát parancsol? . . . Van itt szoba nagyszerű, csak parancsolni tessék; még szebbek is, mint azelőtt, mert miss Pinkflower felfrissítette a butorzatot . . . Minden szoba hátába ablakot vágatott, a mi pedig nem volt azelőtt. Meg tetszik talán nézni? . . .

---

*) Vigyen Apple-Tree-Yard 3. szám alá.

— Köszönöm, nem, — felelte Lea, alig bírván lecsillapítani a fiatal *maid* nagy készségét. — Csak azt szeretném megtudni, megvan-e maguknak egy gentleman czime, a ki 1897-ben és 1898-ban hugával lakott itt. Ortsen Györgynek hívták . . .

A szobaleány ránczba szedte homlokát, meglátszott rajta, hogy nagyon erőlteti emlékezetét.

— Nem . . . nem emlékszem.

— A mikoriban Ortsenék itt laktak, a czimeket egy füzetben tartották nyilván. Nincs meg már az a füzet?

— Nem hinném, asszonyom.

— Nézze, abban az asztalfiókban volt, ott a lépcső mellett.

— Megnézem mindjárt . . . No de soha ilyen csodát! Hát nem itt van . . . Ugyan jól emlékezik a nagysága, nagyon jól emlékezik. Én bizony sohase láttam ezt a füzetet, pedig mindennap tisztogatok erre!

— Igen, igen, ez az, — mondotta Lea és elvette a leánytól a hosszukás alaku, fekete vászonfödélbe kötött füzetet.

Végiglapozta s a kelet szerint igazodott; hamar ráakadt arra, a mit keresett:

»Georg Ortsen; Professor und Frau Ebner. — *Apply to Free College, Allen Street, Kennington Road.*«*)

Tiszta sor: minthogy az Ortsenek utjuknak irányát meg nem állapították, úgy vélték, kényelmesebb lesz, ha levelezésüket Sanzné kezében összpontosítják.

---

*) Tessék a Free College-be fordulni.

— Köszönöm, — mondotta Lea és visszaadta a füzetet.

— A lady nem szándékozik beszállani hozzánk? . . . Van egy szép utcza-i szobánk . . .

Majd halkabban, meglehetősen vakmerő pillantással jegyezte meg:

— Miss Pinkflower nagyon derék asszony-személy ám, a ladykat egészen szabadjukra hagyja.

— Köszönöm! — felelte Lea.

Azt gondolta magában:

»Nagyon megváltozott ez a ház. Mit szólna hozzá a derék és szigoru Mrs. Snyders?

A cabman, a ki, mintha négy fal lett volna, úgy vette bele magát mogorva méltóságába, nem ellenkezett már. Csak még megvetőbb fintorra huzódott ábrázata.

Lea beszállt megint. Nem merte a Free College czimét bemondani, hanem elégülten, hogy sikerült pontos utbaigazítást kapnia és érezvén, hogy az éhség kegyetlenül kezdi kinoszni, egy Piccadilly-beli teacsarnokba, afféle szerény londoni tejsarnokba vitette magát, a hol néha együtt ozsonnázott azelőtt Tinkával, vagy Fridával.

A szükös bolt helyén most rengeteg üvegablaku, hatalmas üzlet állott, a melynek berendezése mahagoni fából készült és nagyon elegáns volt. De Lea mégis leszállott, kifizette a kocsist és bőröndjét kezében vive, benyitott. Tojást kért, meg narancsbefőttet . . . Olyan jó étvágygyal evett, a minőre nagyon régen nem emlékezett; közben elgondolkozott:

»Egyszerűen omnibuszba ülök s a Free College-be indulok, néhány percz mulva ott leszek . . .«

Igen ám; csakhogy jelenlegi helyzetében restelt szembetalálkozni Sanznéval és ebbe a restelkedésbe valójában félelem is vegyült.

Minthogy szökött fogolynak érezte magát, úgy tetszett Leának, hogy bizonyára keresik. Hiában biztatta magát:

»Mit törődöm vele? Nincsen tán jogom reá, hogy oda menjek, a hova tetszik?«

De az a gondolat, hogy ki találják szolgáltatni Fridának, vagy Pirnitznek, kiforgatta valójából. Nem épen azért szökött el, hogy zsarnokoskodásuk előtt meneküljön?

»Igaz ugyan, hogy Sanzné nem tud még semmiről. De beszélni fog Fridáról és a Müről: akkor pedig szinlelnem és hazudnom kell . . . De meg ki tudja, távirat útján nem értesítették-e már? Nagyon természetes, hogy Frida és Romaine a Fre-College-hez fordul, mihelyt megsejti, hogy Londonban vagyok.«

Ez a föltevés elvette kedvét a látogatástól.

»Csak végső esetben megyek oda!« — gondolta magában.

Egyszerre, mintha villám volna, úgy ragyogott föl emlékezetében egy név: »Edith!«

Megvan a könnyü megoldás: ellátogat Edithhez, a ki mindig jó szívvvel nézte Lea és György barátságát; Edithhez, a ki ha maga nem is tudná az Ortsenek czimét, bizonyára szivesen elmegy tudakozódni a Free College-be, a nélkül, hogy elárulná a fiatal leány nevét.

Az volt tehát most a feladat, hogy kinyomozza Edithet.

Lea nem tudta bizonyosan, hol akadhatna reá, mert Daisy hónapok óta nem kapott hirt

róla. A két testvér ritkán váltott levelet egymással. Edith legutóbbi levelében arról a tervéről szólt, hogy odahagyja Clariss and Sonsék műtermét s egy betegápoló-szövetségbe lép be, a melynek tagjai díjtalanul ápolják a szegényeket, a gazdagokat pedig busás fizetés fejében.

Csábitotta ez a vállalat nagyon Edithet, a ki megutálta társainak, a Clariss czég zománc-készítőinek erkölcstelenségét, a kik — Edith szavai szerint — alaposan angol köpenyegben »hasznókká lettek a francia kézmívesleányokhoz...«

Miután Lea megfizette számláját a teacsarnokban — jóval többet fizetett, mint mikor csak boltocska volt még; de hát nem meg kellett adni a nagy üvegablakoknak, meg mahagoni-deszkáknak árát? — és megkérte a pénztárnál ülő nőt, hogy egy, vagy két órára őrizze meg uti bőröndjét; a mit emez a londoni elárusító nők dölyfös udvariasságával megígért.

Lea beszállt a zöld omnibuszba, a melynek annyiszor vette hasznát, mikoriban Clarisséknél dolgozott még.

Fél tízre járt s az idő kiderült: a juliusi napfény, a mely hova-tovább nyomasztóvá és meleggé lett, felszikkasztotta a sarat az utczákról és gyalogjárókról.

Egy természetes nő, a ki szemközt ült Leával a bársony bevonatos padon, megszólította, tudakolta, hova megy s elmondotta, hogy ő meg az Elephant-and-Castle-re megy, egy cipőkereskedésbe; mikor azután Lea, a kinek nem esett rosszul, hogy szót válthat megint egy emberi lélekkel, elbeszélte, hogy Francia-

országból érkezett ma reggel, a vaskos hölgy lelkére kötötte, hogy legyen óvatos, mert a forró délutánokra rendszerint dermesztő éjszakák következnek s hogy ez idő szerint a »tüdősorvadás« kegyetlen pusztitást mivel Londonban . . .

Lea mosolygott és ifjui tüdővel szivta a levegőt . . .

Megérkeztek a Hampton - Street sarkára. Lea elbucsuzott szomszédjától. Könnyed lépéssel tartott a gyárnak.

A portás, egy pálinkaivástól duzzadt képü öregember, a ki a mocskos kövezetet söpörte épp, jó néhány perczig nézte, még sem ismert reá.

Meg kellett, hogy nevezze magát.

— Ohó! miss Legay-Sûrier! — kiáltott föl azután; a név idegenes hangzásu, kiejthetetlen hangokból összebonyolódott zagyalékká vált ajkán, ugy hangzott, mintha sziu-indiánusok csatakiáltása lenne. — Ohó! kisasszony, hát visszajött hozzánk megint! Beáll megint a gyárba dolgozni?

— Nem állok be, — felelte Lea — útazóban vagyok csak Londonban . . . Egy barátnőmmel szeretnék találkozni, a ki két év előtt együtt dolgozott itt velem . . . miss Craggs a neve; munkavezető volt akkoriban.

— Miss Craggs nincsen már nálunk, kisasszony. Tán három hónappal ezelőtt kilépett a gyárból . . . negyedfél hónap előtt . . . Emlékszem rá, a mikor utoljára jött be, télutókor volt, egy havas napon . . . Még egyszer járt itt azután, a mikor visszajött utazásából. En nem is láttam, de a feleségem, a ki beszélt

vele, azt mondta, hogy nurse*) ruha volt rajta és hogy a kontinensre készült utazni egy fiatal betegápolónővel.

Leát az ájulás kerülgette: hogy a kontinensre utazott volna! — De legyőzte fölindulását.

— Nem tudja ugy-e, hova ment azzal a hölgygyel?

— Nem . . . Azt hiszem, a Rivierára.

— Utóbbi időben is Kensingtonban lakott-e vajjon miss Craggs?

— Bizony én nem tudom, kisasszony. De azt hiszem, hogy ott. Soha sem adott hirt, hogy lakást változtatott volna.

— Majd a Wesleyan-Club-ba megyek; — mondotta Lea — remélem, ott csak kapok majd felvilágosítást.

— Okvetetlenül kap. Miss Craggset nagyon jól ismerték ott.

Lea egy hat pencest adott a portásnak. Emez megköszönte. Majd, nadrágja zsebébe csusztatván az ezüstpénzt, azt kérdezte:

— A kisasszony talán beteg volt?

— Nem én . . . miért kérdi?

— Hát, mert ugy látom, mintha megsoványkodott volna . . . Többet dolgozott tán a kelletinél? . . . No de az a fődolog, hogy jól érzi magát; bizony isten ez a fődolog. Jól tenné, ha itt maradna Londonban. Az egészsége jobb volt itt! Akármit is mondanak, csak jó vidék ez: a ködtől hizik az ember.

*

*) Betegápoló.

A Wesleyan-Club-ban megtudta Lea Edith régi czimét, Kensington-roadbeli lakását. Megtudta különben azt is, hogy az önkéntes betegápolónók szövetségének székhelye éppen a klub; de ülést egyszer tart csak havonkint...

Erre megint omnibuszba ült Lea, keresztülszelte rajta újra Londont, csakhogy most ellenkező irányban. Délre járt az idő, mikor a kensingtoni kertek előtt leszállt a kocsiról.

Nyomasztó, párolgó meleg volt, a mi gyakori dolog Londonban kánikula idején; gyilkos forróság, melytől a kutya felfordul az utcán. Lea azonban, a kit felizgatott az a félig-meddig bizonyos dolog, hogy megtudja végre Edith czimét, nem volt fáradt. Végigment az Allen Street-en és meg nem tudta állani, hogy egy pillantást ne vessen a Free College-re, a melynek kiváltak arczélben föltetsző ormai és előtüntek a *bay-window*-ok hatszögletü kiszögelései.

Szaporábban kezdett lépni, mert attól tartott, hogy szembe talál találkozni Sanznéval, vagy valamelyik ismerős tanítónóval.

Néhány pillanattal utóbb becsöngetett Edith kicsiny házán. Maga a szobaasszony, özvegy Pigottné nyitott ajtót. Ugy látszott, nem ismert rá Leára, a ki pedig rögtön felismerte.

— Edith kisasszony a kontinensen jár egy fiatal betegápolónóval — felelte mrs. Pigott, Lea kérdésére. — De odaadhatom czimét, itt hagyta. Tessék beljebb kerülni.

A *boarding** kicsiny szoba volt; berendezése a hagyományos divatnak hódolt: a nász-

* Ebédlő.

ajándéku kapott ezüstös fémből készült asztalkészletet a sötét mahagóni fából készült pohárszéken rakta ki az özvegny.

Egy tarsolyban névjegyek voltak felhalmozva: mrs. Pigott orrára tolva domború szemüvegét, nem kis fáradság árán halászta ki közülök Edithét, a melyet azután fenhangon elolvasott:

»Miss Craggs, nurse, Hôtel Metropole, Nizza...«

— Mikorról való ez a czim?

— Aprilis hó végéről.

— Azóta nem hallott hirt Edithről?

— Nem hallottam... A mikor elutazott, lemondott szobájáról; azt hiszem, nem is fog többé itt lakni. Különben ön az egyetlen ember, a ki eddig tudakozódott utána...

Majd le nem véve orráról a szemüveget, a melyet azért tolt föl, hogy felturhassa a tarsolyt, figyelmesen szemügyre vette Leát.

— Nem járt a kisasszony már náluk? — kérdezte végre.

— De igen. Régen volt . . . majd két esztendeje . . . meglátogattam akkoriban néhányszor Edithet.

— Óh! . . . Akkortájt bizony jobb színben volt a kisasszony . . . Legyen óvatos, az időjárás mostanában veszedelmes itt Londonban.

A szobaasszony megjegyzése, hogy rossz színben van, ingerelte Leát.

Szárazan köszönt, azzal távozott,

Mikor künn volt az utczán, eszébe jutott, hogy az az öregesképű nő, a kinek czipőkereskedése van az Elephant-and-Castle közelében,

szintén állhatatosan figyelte volt s a londoni veszedelmes időjárást, meg a »tüdősorvadás« veszedelmes pusztításait emlegette.

Pillanatig sem nyugtalankodott azonban, csak azt gondolta :

»Nem szabad, hogy György rossz színben lásson; az ő kedvéért szép és egészséges akarok lenni«.

A két utóbbi esztendő során lemondott minden piperéről, külsejével éppen nem törődött.

Most azonban feltámadt benne a vágy, hogy tessék.

»Uj ruhát veszek, hadd lásson tisztességes gúnyában«, — gondolta magában, végignézvén szoknyája viseltes fekete szövetén.

A mig ilyen és hasonló gondolatokon tépelődött, a Kensington Garden-ekhez ért megint. A napos részeken valóban fullasztó volt a hőség. De az árnyékos helyeken kellemes hűs levegő áradt.

Lea kiszemelt egy árnyékos padot és leült reá.

Végre hát megvan Edith czime. El volt szánva, hogy táviratozni fog Nizzába; bökkenő volt azonban, hogy a táviratban a maga czimét is meg kellene adni, már pedig Leának nem volt még lakása.

Első dolog tehát, hogy szobát béreljen valamerre; a mint elhelyezkedett benne, sürgönyözni fog Edithnek a Metropole-szállóba. Hogy pedig semmi eshetőséget el ne szalaszson, ugyanakkor Györgynek is, meg Tinkának is irt levelet, a melyben arról értesíti őket, hogy Londonba érkezett és kész hozzájuk csatlakozni; a két levelet a Free Collegebe czimezte.

Legalább két napba beletelik, a mig választ kaphat. Még reggel meg nem tudott volna nyugodni benne, hogy csak huszonnégy óráig is kelljen várakoznia, a mig viszontláthatja Györgyöt. A valóság pedig im kényszeríti reá, hogy beletörődjék a halogatásba. Sőt könnyebben is nyugodott meg most benne, mint nyugodott volna néhány órával előbb. Mert uj gond kinozta, hogy tessék Györgynek, ha szemtől-szembe kerülnek majd.

De hol lakják?

Sem az Apple-Tree-Yard, sem Pigott-né háza nem csábitotta Leát.

Kerülni akarta a helyeket, a hol azelőtt élt.

Minthogy különben járatos volt Londonban, mert György társaságában majd minden részét bejárta volt, hamarosan tájékozódni tudott s választása a British-Museum negyedére esett, a hol bőven akad az olcsó butorozott szoba.

Alig hogy megállapodott ebben, fölkelte a padról. Jóllehet, roppant hőség volt, nedves hidegnek érezte vállán az inget: a hős árnyékban izadtsággá sűrűsödött rajta a meleg.

Sietnie kellett, hogy kimelegedjék egy kissé és omnibuszba akkor szállott csak, mikor a nap hevén teljesen megszáradt.

Az omnibuszban, ugy érezte, hogy sulyos fáradság lankasztja el. A muzeum környékén, a Gower-Streeten, hirtelen felriadt.

Utczahosszat jobbra és balra a kapukra aggatott apró czédulák hirdették a kiadó szobákat. Lea sorra vette valamennyit s megállapodott végre egy házban, a mely tisztességes

külsejünek tetszett (Mrs. Cockington and Daughters háza) s heti fél guineáért, melybe a reggeli is beleértődött, szobát béreit benne.

Alig, hogy elrendezkedett valamennyire a szobában, megírta a két levelet, meg a táviratot. Maga akarta a szomszédos postahivatalba vinni, minthogy azonban egyre növekedő fáradtság nyomta le, megkérte mrs. Cockingtont, hogy hozassa el utibőröndjét a Piccadillyből. Azután le sem vetkőzött, ágyára dőlt és mély álomba merült.

Mire felébredt, árnyék lepte el a szobát.

Lea felült, meggyújtotta a gázt, azután belenézett a szekrény tükrebe. Elrémült, a mikor olyan gyatra ruhában, annyira lesóványodottnak, fakószínűnek látta magát; gesztenyeszin haja szinte fényét veszítette. Egyszerre visszaemlékezett, minő csillogó és bájos arcot mutatott a tükör az apple-tree-yardi időkben.

»Igazuk van ezeknek az embereknek . . . Mennyire megváltoztam . . .«

Örült most már, hogy megérkezése napján nem találkozott Györggyel.

»Neki is munkájába került volna reámissernie. Nagyon elváltoztam és megvénültem azóta, hogy utoljára látott az iskola nagytermében.«

Fürdőt rendelt; mikor azután megfürdött és visszakerült szobájába, végtelenül gondosan kezdett az öltözködéshez. Egészen más Lea lett, ugyanaz, a ki lett volna, ha Pirnitz és Frida befolyása uralkodóvá nem lesz rajta . . .

Haja elrendezésében, termete kiemelésében, arcszíné élénkítésében olyan kaczer művészetet

fejtett ki, a melyre más soha meg nem tanithatta volna, de a melyet mesterségesen maga sem tudott volna soha elsajátítani.

A bőröndbe, melyet elhozott Piccadillyből, sebtében gyürt bele az elutazás estéjén mindenféle piperét; egy elég csinos mályvaszinü virágos foulard-zubbonyt, néhány inget, finom perkálból való, de teljesen egyszerű alsóruhát.

Szerencsétlenségre se czipót, sem szoknyát és váltani való alsószoknyát nem hozott magával.

És a nyomoruságos kalapot, a tanítónői süveget, a melylyel egykedvűen járt Párisban, ma nem elegáns és csinos kalappal kellett-e felcserélni a szeretett férfival való találkozás kedvéért?

Mikor vacsorára lement a szalonba, a két kis Cockington-leány, Rose és Mary, — Rose, a kis sárga, macskaszerű sovány és élénk leány; Mary, a szőke, de szintén kicsi és majdnem olyan fürgé leány, mint Rose, — elhalmozták bőkkal ruháját és megjelenését.

Anyjuk, a fehér és aszott bőrű, csontos teremtés, a ki leányaival szemben az idősebb testvér szerepét szerette játszani, még rájuk duplázott s nagyban erősítgette, hogy csak a francia nők tudnak olyan káprázatosan öltözködni.

Lea örült neki, hogy igazán csillogóbb, ifjabb, szebb most, mint volt csak az imént is. És jó néven vette a törleszkedő Cockington-családnak bókjait is.

Mesét kellett mondania nekik, hogy málhája eltévedt a kontinensen s hogy Londonban néhány napig szándékozik csak tartózkodni, a mig megérkezik egy várva-várt levele, s az időt addig is

arra használja, hogy megvásárolja és elkészíti a holmit, a melyet eltévedt málhája miatt nélkülöznie kell.

A kis Cockington-leányok buzgón ajánlkoztak ekkor, hogy segítségére lesznek majd; erősítették, hogy értenek a fehérvarráshoz és a mint kiderült, nem is tóditottak. Megállapodtak benne, hogy másnap reggel belékezednek a munkába.

Különben pedig semmiféle bizalmas valamást sem igyekeztek kicsikarni Leából. Az angol ember tapintatos, más ügyével-bajával nem sokat törődik; az új lakó meg előre is megfizette egy hétre a díjat és a Clariss and Sons czégre hivatkozott, elmondván, hogy alkalmazottja volt valamikor ennek a gyárnak.

A szabadság levegője olyan mámorító, hogy a szolgaság esztendei után nem is éppen türelmetlenül töltötte Lea a várakozás első napjait.

De sem a táviratra, sem a két levélre nem érkezett válasz; a mi azonban így kellett, hogy legyen, mivel Lea régi czimükre irt.

Gyorsan teltek az órák a kelengye elkészítésével, a melyen együtt dolgozott Maryvel és Rose-zal. A két tanulékony, vig természetű leány szórakoztatta most már a fiatal francia nőt; megmondták neki szemtől-szembe, hogy terjhez készül menni s hogy a kit vár, az egész egyszerűen a jövendőbelije. A kontinensen eltévedt málháról most már szó sem esett.

A kis Cockington-leányok egész kis regényt szerkesztettek össze az elkapott szavakból: a francia nő megszökött szüleitől, hogy férjhez menjen Angliában ahhoz az emberhez, a kit sze-

ret. A dolgot ők természetesnek itélték és úgy érezték, hogy kedves egy dolog; meg is mondták a leányok: maguk is megtennék, ha édesanyjuk el akarná szakítani őket az ő *sweet-heart**)-jüktől, mert mind a kettőjüknek volt már szerelmesük, a kivel vasárnaponként, meg olyankor, ha a félnap szabad volt, el-elsétálgattak. Rose szive egy Lamberth-negyedbeli fiatal policeman-é**) volt; a Maryé viszont egy ludgatehilli nagy ruharaktár alkalmazottjáé, a ki különben Cockingtonéknál lakott.

A mi Mrs. Cockingtont illeti, ő nagysága titokzatos módon el-el szokott tünni néha és elmaradt olyankor negyvennyolcz óráig s lányai még csak fönn sem akadtak rajta.

A háromtagu Cockington-család különben egyre azon jajveszékelt, milyen kevés a lakójuk. Ha Lea, meg a ludgatehilli hivatalnok nincsen, a ház lakatlan volna. A vetélkedők nagy számának hála, az »idegenipar« helyzete, a hogy ők nevezték, mind siralmasabbá lesz Londonban.

— Londonban hemzseg a sok *lodging*,***) a melyekben, isten tudja, ki lakik! — magyarázta Mrs. Cockington. — Nézzen csak körül a Gower Streeten, majd meglátja, hogy minden kapun egymás tetején a sok lakáshirdető czédula. Óh, ha beütött volna férjem derbyi szövőgyára, tudom, nem szorulnánk, erre a förtelmes mesterségre.

És néhány könnycseppet törült ki szeméből... Cockingtonnének kedves vesszőparipája

*) Kedvesüktől.

***) Rendőr.

****) Lakás.

volt a krach, mely mr. Cockington derbyi hatalmas szövőgyárát érte.

*

A hét vége felé nyugtalankodni kezdett Lea, hogy semmi választ sem kap. Roszszul aludt, s ez megviselte arczát. Mrs. Cockington figyelmeztette is erre.

Vágya, hogy György szépnek és elegánsnak lássa, felrázta megint.

A kis Cockington-lányok segítségével a Fridától és Pirnitztól eltanult erélylyel dolgozott munkáin... Szobája tükrös szekrényében ott diszlett már a finom csipkével beszegett fehérnemű, suhogó szoknyák, ingek, a kecses kalap s egy legutóbbi párisi minta szerint készült ruha; mindez pedig meglehetősen olcsó áron.

Lea különös nagy ügyességet fődözött fel magában a varrásra és diszítésre; része volt ebben a tehetségében anyja kézbeli ügyességének. Az új munka s a gyönyörűség, a melyet közben érzett, gyakran készítette rá, hogy édesanyjára gondoljon.

A hogy illegette a ránczokat, fölférczelte a zsinórt és sujtást és elhallgatta Rose és Mary üres, de kedves tereferéjét, teljes erejével fölébredt benne szegény Christine-nel való rokonságának érzete. Felsőhajtott hozzá:

»Anyám, édesanyám, egészen olyan vagyok, mint te!«

Mig Frida és Pirnitz hatása alatt elidegenedett tőle, most, hogy igazán egymagára maradt és család nélkül élt, természetes, hogy gyöngéd és bájos édesanyja emléke ébredt föl

benne. Christine oly nagyon megértette volna Lea gyöngeségét és biztatta, bátorította volna, hogy legyen szép annak számára, a kit szeret.

De a levelek feladása óta eltelt idő aránytalanul megnőtt; kínzó aggodalom gyötörte a fiatal leányt. A kétségbeesés ellen küzködve biztatta magát:

»Késés az egész; föltétlenül bizonyos, hogy találkozom Györggyel és Tinkával...«

Más lépésre határozta el magát: hogy fölkeresi Londonban Tinka könyveinek kiadóját. Meg is találta hamar, a kiadó irodája a Pater-noster Row egyik nagyon vén házában volt, a Szent-Pál székesegyház környékén.

A hivatalnokok udvariasak és előzékenyek voltak a fiatal, jól öltözött nő iránt, a ki szépen beszélt angolul, bár kiejtésében volt valami meghatározhatatlan, a mi azonban bájossá tette beszédét.

Megnézték a czimkönyveket; a következő bejegyzésre akadtak bennök:

»Mrs. Tinka Ortsen, 3 Apple-Tree-Yard.«

Alatta pedig erre az aláhuzott mondatra:

»Mrs. Ebner-Ortsen, Free College, Kensington-Road.«

— Pedig irtam a Free Collegebe, de választ nem kaptam.

— Igen? — mondotta az alkalmazott udvariasan, sajnálkozó arczczal.

— Ha önök irnak Ortsen Tinkának, szintén a Free Collegebe szokták czimezni leveleiket?

— Óh, mi sohasem irunk közvetlenül mrs. Ortsennek. Levelezőnk, a ki mrs. Ortsen

müveit közvetíti, Stockholmban van; azzal a svéd kiadóval szoktunk ez ügyben tárgyalni; mrs. Ortsen sohasem volt még itt nálunk.

Igy hát előállott annak szükségessége, hogy Sanznéhez forduljon. Lea iparkodott megbarátkozni ezzel a gondolattal.

— Lám csak! Hisz egészen szabad vagyok . . . Sanzné pedig okos asszony . . .

De ugyanakkor megdermesztette az aggodás, a melyet fokozott és kiszínezett képzelete: hogy szemtől-szembe találkozzék Fridával és Pirnitzcel . . . Érezte, hogy ez a találkozás legyőzné akarátát. Elmenekülni, megszökni, tudtuk nélkül, erre képes volt; de szemükbe vágni, hogy: »Nem, nem akarok többé veletek élni...«, — ehhez nem volt ereje.

Azon gondolkodott ekkor, hogy levelet ír Sanznénak, hogy kiszolgáltatja magát neki; megkéri, legyen segítségére, de el ne árulja lakását. Már szinte elszánta magát erre, mikor egy eset arra készítette, hogy elhalaszsa terve megvalósítását.

Tizenegy nappal azután, hogy Londonba érkezett, egy vasárnapon a kis Cockington-leányok, meg anyjuk biztatására egy kis kirándulásra csábította el magát; a kirándulás célja Wimbledon volt s a fiatal *sweet-heart*-ek elkisérték jegyesüket.

A ludgatehilli boltossegéd esetlen, kedélyes ficzkó volt; születésére nézve ír s társaságban minden tréfa kitalálója és megkezdője; a lambethi rendőr modorában és megjelenésében ellenben volt valami hivatalos, valami szolgálati. Azt hitte volna az ember, hogy az egész

kiránduló-társaságot letartóztatja s most a rendőrállomásra kíséri szigoruan.

Lea nem igen mulatott; de rideg örömeztet fogta el, a mikor összehasonlította lelkében a férfit, a kit szeretett — az eszményien szép Ortsen Györgyöt, a művész- és nemeslelkű embert — azzal a két valakivel, a kik Rose-nak és Mary-nek a szerelmét képviselték...

Nem, teljesen bizonyos, soha más, mint az imádott György, nem lett volna képes reá, hogy bár csak egy gondolatát vagy tekintetét is maga felé vonja! Ennek a félistennek kellett eljönnie, lebocsátkoznia Észak paradicsomából, hogy fölbredjen benne a szeretnitudás.

»Nincsen ember kivüle, a ki egy szemerkényit le tudott volna foglalni belőlem...«

Ugy is volt; és ebben különbözött Lea Christine-től; győzedelmeskedett rajta lelke nevelőinek, Fridának és Pirnitznek befolyása. Leában az asszonyt csak egyetlenegy ember támaszhatta életre. Christine mosolygó kedvessége, gyermekes gyöngédsége, tén még a kacérsága is átöröklődött Leára; de ugy elevenültek meg benne ezek a tulajdonságok, hogy csupán Ortsen György számára nyilvánultak, annak a férfinak, a ki a misztikus szerelem ajtaján át férközött lelkéhez.

A társaság abban állapotodott meg, hogy a kirándulás kellemes befejezése céljából a Temzén térnek vissza Londonba.

A két *sweet-heart* természetesen értett az évezéshez. Kis csónakot béreltek Fulhamben s evezve usztak le a folyón; a szerelmes ifjak ugyan parádéztak ügyességükkel.

Nappal perzselő forróság volt, a folyó hűs levegője nagyon jól esett az utasoknak. De mikorra Batterseabe érkeztek s a nap nem süttött már a vízre, hirtelen köd emelkedett a vízből, olyan nedves és hideg köd, hogy egy órai kínos hajókázás után maga Rose és Mary kívánczoltak ki a partra.

A csónak ott kötött ki, a hol éppen tudott, így is százszoros óvatosságra volt szükség a rendkívül sűrű köd miatt. Jó felórai gyaloglásba telt, míg a körvasuthoz értek; addigra mindenki rosszkedvű és dermedett volt.

Lea rögtön lefeküdt. Mintha a folyam lehellete megmérgezte volna, úgy tetszett neki, mintha csipőjéig egész hátába bénulás állt volna. Éjjel láza volt.

Cockingtonné rémülten hívott orvost rögtön, a ki megvizsgálta a fiatal leányt. Kijelentette, hogy légcsőszál-gyuladásnak nyomait látja, de a dolog nem komoly; néhány nap múlva meggyógyul.

Rose és Mary kedvesen és odaadóan ápolták Leát. A gyuladás el is múlt és négy nappal a végzetes séta után talpon járt már a beteg. A meleg délutánoknak hála, bőven kivehette részét a levegőből és napfényből, éppen csak hogy napszállta előtt haza kellett térnie.

Elmúlt ilyenformán megint egy hét. És a levelekre, a melyek immár tizenhét napja, hogy elmentek, még sem érkezett válasz...

Mikor Lea egészen felépült, egy boritékot talált reggel asztalán; a boriték az orvos, a gyógyszerész s az egy heti meg nem fizetett

lakás- és ellátási díjat feltüntető számlákat tartalmazta: az összeg majd három fontra rugott.

Lea vásárlás közben sokat költött, mert el nem tudta hinni, hogy olyan soká tart majd, a míg Györggyel találkozik . . . Most hát kiforgatta erszényét, fiókjait. Az aprópénzét hozzátoldva tudta csak kikerekíteni a számla összegét és magának mindössze hat shillingje és hat pence-e maradt.

Kiegyenlítette a számlákat, de hirtelen elfogta az olyan embereknek rémülete, a kik mindig rendezett viszonyok között éltek s most adósságcsinálás várákodik rájuk; — felöltözött, elment hazulról, omnibuszról-omnibuszra szállva, kiért a Walworth-Roadra, Clariss and Sons-ék gyárához . . .

Kitünő munkás hírét hagyta a gyárban, az igazgató azért rögtön felvette három font fizetéssel. De alá kellett írnia, hogy legalább három hónapig megmarad a gyárban; kivétel-számba csupán a betegség megy. Lea aláírt mindent, a mit csak elébe raktak.

»György munkában lát majd, mint hajdan...« — gondolta magában — »még jobb is lesz így...«

A félelem, hogy el talál fogyni a pénze s akkor a véletlenül mulik majd sorsa, elnyomott benne minden egyéb aggodalmat.

A szakadatlan munka ideje kezdődött ekkor a fiatal leányra nézve, de legalább szóra-koztatta, lekötötte kissé figyelmét foglalkozása. Reggel kilenczkor ment a gyárba, dolgozott ott hétig, este pedig menyasszonyi kelengyéje befejezésére vetette magát szenvedélyesen. Mert most

már ő is belemelegedett Rose és Mary gondolatába s úgy érezte maga is, hogy valósággal a kelengyén dolgozik; az a reménység pedig, hogy a vásznakon, a csipkéken, a könnyű selymeken György szeme fog megpihenni, György fog elgyönyörködni bennük, az ő keze éri majd őket, ez a reménység édessé tette a munkát . . .

Egész napon erről álmodott, még a gyárban is, rajzolás közben. Munkaóra után mintha találkára indulna, úgy futott haza, szerelmes munkájához.

És hova-tovább belemámorosodván álmába, egyre fokozódó szükvérüségében, tulságba fejlődött idegességében odajutott immár, arra a meggyőződésre, hogy György feleségének semmi sem lehet elég fényes és drága.

A mi pénzt megkeresett a gyárban, mind elköltötte azonnal vászonra, illatszerre s egyéb olyasfélékre, a mivel szépíthette testét, vagy diszesebbé tehetette megjelenését . . .

Minthogy aggódva ügyelt ruházkodásának s öltözetének minden részletére, visszanyerte utóbb szépségét és a ki csak látta, meg nem állhatta, hogy szemügyre ne vegye a fiatal, magas és finom természetű nőt, a kinek dereka olyan karcsu, mozdulatai olyan bájosak, regényes arcza olyan lázban ég, kék szeme úgy csillog haja koronájának árnyékában.

A bámulók iránt érzéketlenül járta utját, egyetlenegy valamire gondolt csak, de arra az egyre beteges lázzal és beteges makacssággal szegződött gondolata: az órára, melyben György karjában lesz, melyben György ajka csókolja majd ajkát.

»A felesége lesznek . . .«

A mikor egyedül volt, egészen hangosan ismételte ezeket a szavakat, mintha szellemidéző mondások volnának.

Tüze azon mértékben nőtt, a mely mértékben szervezetének ereje és egészsége fogyásnak indult. A munkától és láztól elgyötörtén valója mélyéből immár nem szállt olyan szüzi lehellet — régi érzelmeinek misztikus virágaira.

Nem tudta bizonyosan, mire vágyik, de érezte, hogy György jelenléte kielégitené vágyát. És a hogy gondolata erre járt, mint a zsugori a kincsét, elszámlálta újra az elmúlt czirógatásokat; hogyan simogatta György keze a haját Hampstead-Heath-ben; a délutánt, mikor a hosszú gyalogsétától fáradtan, elszunnyadt egy fogadó pamlagán s György addig ott őrködött, ott ült mellette; és legkülönösebben, mikor ajkuk egymáshoz ért a kocsiban, a végeérhetetlen csókot, a melyet akkor váltottak, mikor együtt tértek meg Richmondból.

Mindezekben az emlékekben, a melyek nem-régiben megijesztették még, a melyeknek megjelenülése valósággal szenvedést okozott neki, mindezekben gyönyörüségét lelte most, óráról-órára felidézte őket, nappal is, mikor a műteremben rajztáblájára hajolt, este is, a lámpafényben, a mikor együtt volt Maryvel és Rose-zal.

Főként éjjel jártak hozzá, az álmatlan órákban, a melyek emésztették, bár nyomasztóan reá nem nehezettek.

Ebben a boldog alvajáró állapotban tüntek-multak a napok; augusztus fele oda volt már és noha Lea semmiféle választ nem kapott

akkoráig, még sem merészelte megtenni az egyedüli döntő lépést, még sem merte meglátogatni Sanznét.

Sőt hallgatag le is tett erről a tervéről. Valami misztikus hit-féle kerítette hatalmába. Szilárd volt a hite, hogy mesterség nélkül egymásra találnak György és ő, csupán a végzet akaratára, mint a hogy ráakadtak már egymásra egyszer, mint a hogy beleszerettek egymásba.

Nem egész történetükön meglátszik ennek a végzetnek nyoma? Nos hát így is fog végződni a dolog, ugyanannak az emberfölötti erőnek hatása alatt.

Lea ezentul úgy ment ki mindig, hogy el volt készülve a Györggyel való találkozásra. Az ő kedvéért ékesítgette magát, érette akart szép lenni. És nem egyszer elállt szive dobogása, ha valami árnyékalak, lépés, hang föl-szította benne a találkozás bizonytalan reményét.

A titok, a mely Lea élete fölött lebegett, természetesen végtelenül érdekelte Cockingtonét és leányait, de meg az új lakókat is.

Egy öttagu amerikai család szállott ugyanis a tulajdonosné nagy örömeire a gower-streeti házba; Chicagóból jöttek augusztus első napjaiban s voltak összevéve: apa, anya, két igen csinos nagy leány, meg egy tizenkétéves fiu.

Mindenki csak úgy ismerte Leát, hogy *The girl who is engaged**) és fölötte udvariasan bántak vele. Csupán az amerikai család nyugtalankodott egészsége miatt. Smith ur, a férj, a

*) A leány, a ki menyasszony.

ki foglalkozott valamikor kissé az orvosi tudománnyal, azt állította, hogy a szép menyasszonynak tüdőszorvadása van s féltette tőle a tulajdon leányait és kis fiát.

Mrs. Cockington azonban megnyugtatta, tulzó szinekkal fejtette ki, minő kitünő Lea egészsége, de óvakodott tőle nagyon, hogy megemlitse a hurutot mely a csónakozás után fenyegette volt a leányt. Remegett tőle, hogy elveszítse a nagy családú és gazdag Smithet, a ki azt a szándékát is elárulta, hogy az egészet Londonban akarja tölteni.

Lea ekkoriban fájdalmat kezdett érezni lapoczkái táján. Annak tulajdonította a bajt, hogy majd egész napon a rajztábla fölé hajolva dolgozik. Ettől fogva egyenes tartással igyekezett rajzolni; de a szurás, a fájdalom csak nem akart megszűnni hátában.

Azután éjjeli izzadások következtek; meglepte a dolog, a nélkül, hogy elrémitette volna, mert nem tudta, minek szimptomája ez a baj; nem is említette senkinek.

Rose, Mary, az anyjuk, a Smith-család, a kik jól látták, mint változik el arcza napról-napra, igyekeztek értésére adni, hogy egészsége aligha meg nem rendült, hogy jó lesz vigyáznia a tüdejére, hogy a tüdővész szerte pusztit a városban.

De Lea azzal nyugtatta meg magát, hogy:

»Sohasem köhögtem . . . most sem köhögök . . .«

És köhögési rohama csakugyan nem volt; meghülést sem érzett; csak a torka volt mindig fátyolos, de egy-egy könnyed köhintésre

eltűnt az akadály. Enni étvágygyal evett. Az éjjeli izzadások óta jobban is aludt.

Egyszer reggel a műteremben, úgy érezte, meg kell fuladnia: az akadály felnyomult torkába s elállta lélekzetének útját. Visszahanyatlott székébe, ösztönszerűen szájához kapott zsebkendőjével és a zsebkendő nyomban piros lett a vértől.

Társnői fölsegítették; elvitték a kórházba s Lea nem vesztette el eszméletét. Ott újabb fuldoklási roham fogta el; a második vérömlés szabadította meg tőle, a melylyel egészen megtelt egy mosdótál. Azután a Gower-Streetre szállították, minthogy végtelenül gyöngének érezte magát.

Másnap jobban lett, de köhögni kezdett és majd minden köhögési rohamra vértől lett nedves kissé az ajka.

Valami rendkívüli módon meg nem ijedt azonban a dolgon. Bizott a jövőben.

»Viszont kell látnom Györgyöt, övé kell, hogy legyek; nem halhatok meg hát itt, ezen a szükségadta ágyon.«

A hogy elterült ágyán, haloványan, mint valami viaszbabu, a hátát fájditva, lélekzetét elfojtva, hogy nagyon ne köhögjön, gyermekies gondolata támadt:

»Mekkora szerencse, hogy elkészültem kelenyém-mel. Most lám beteg vagyok és nem tudnék már dolgozni rajta.«

Derült kedve egész környezetét meglepte; mert a tulajdon tapasztalásuk révén, de meg abból is, a mit az orvos mondott, tudták, minő súlyos a betegség.

Mrs. Cockington odavolt. Smith ur egyszerre irgalmatlan lett s azzal fenyegetődött, hogy otthagyja házát, ha lehető hamarosan tul nem ad a fiatal leányon.

— De hova legyen, kedves Smith ur, hova legyen? — vetette ellene Cockingtonné. — A szegény gyermek egészen egymagára van itt Londonban.

— Hát menjen haza Franciaországba, térjen a családjához vagy menjen kórházba! . . . Jó volna, mrs. Cockington, ha ellátogatna a gyárigazgatóhoz, a kinek gyárában a beteg dolgozott.

Cockingtonnének sikerült egy kis türelemre bírnia vendégeit; különben magának is megcsökkent könyörületessége, mikor a betegség okozta költség meggyarapodott. Pedig Lea nem fog már keresni. Végre odajutott, hogy maga is jogosnak és szükségesnek ítélte a Smith ur ajánlotta módot.

Elment Clariss and Sonsékhoz. Azt mondták ott neki, hogy a gyár elvállja beteg alkalmazottainak költségét egy hónapra, azzal a föltétellel, hogy a Working-Royal-Hospital-ba, a Commercial Road-on ápoltatják magukat, melynek a gyár évi díjat fizet.

Minthogy pedig Cockingtonné a tulajdon költségeire nézve is aggódni látszott, sőt nem is rejtegette aggodalmát az igazgató előtt, öt fontot kapott tőle.

*

Cockingtonné azt várta, hogy Lea tiltakozni fog, könnyekre fakad, a mikor elszállíttatását

emliti majd. Lea azonban végtelenül egykedvűen fogadta az indítványt . . .

De mikor a Royal-Hospitalba szállították, Londonnak egész a végére, olyan negyedbe, a melyről nem emlékezett, hogy járt-e arra valaha akár Györggyel is, a mikor csak szám volt ő is a többi sorában, a *consumptivé-ok**) termében és hogy Rose, Mary, Cockingtonné, a Smith-család, az előző hetek egész társasága elmaradt tőle, végzetének nyomorusága nyomasztóan feküdt reá.

A kórházban megnyugodott, mint olyan módban, a mely megszabadítja az anyagi gondtól, a mi még álmatlan éjjelein is gyötörte.

De a pusztulás- és testi elhervadástól való borzadás, a körülötte százszerosan ismétlődő kép, a betegségnek pusztítása, a mely őt is kezdette már, a rettenetes szó, hogy: *consumption*, a mely mindenkiről reá meredt, az ápolók beszélgetéséből, az orvos megjegyzéseiből és a betegek kérdéseiből, a falra függesztett nyomtatott figyelmeztetésekből, a melyekben szakaszokba voltak szedve még azok az intézkedések is, a melyeket halál esetén kell foganatosítani, — a társadalmi önzésnek ez az egész fölszerelése, mely a szegények betegségét körülveszi, gyűlöletesnek tetszett neki.

És első izben történt, hogy szembe nézett azzal a lehetőséggel: hátha meg talál halni.

Meghalni . . .

A kurta szó visszhangot vert agya üregeiben, különös harmóniával csengett tisztán és

*) Tüdővészések.

bántóan a két szótag; és Lea elhallgattatta gondolatait, hogy jobban figyelhesse ezt a hangot . . .

Vagy pedig lehunyva szemét, az irott szó élő valóságként jelenült meg neki, mint valami testet öltött tárgy, a melynek árnyékba olvadó körvonalai a lecsukott szemhéjak rózsaszín fátyolára rajzolódnak; és Lea erőnek-erejével azon igyekezett, hogy megkülönböztesse ennek a tárgy-nak alakját . . .

Majd hirtelen tulajdon lelkében támadt fel valami erőszakosan a rettentő szó hangja és képe ellen; valami szellemi görcsös roham-féle kényszerítette, hogy elűzze a látomást. Nem volt rá képes, hogy azt mondja:

»Meg fogok halni.«

*

Ugyanabban a teremben, a melyben Lea feküdt, vagy husz más ágy támaszkodott még merőlegesen a halvány zöld falaknak; az ágyak között karton-függöny leplezte.

Rendszerint alig két-három ilyen ágy volt gazdátlan; a többiben, a melyeknek oldalához világos diófából való éjjeli asztalkák támaszkodtak, szintén nők feküdtek, csaknem mindannyian fiatal nő, a kik köhögtek, vért hánytak s mint Lea is, hátukat fájditották, panaszták, hogy vérző szagatást éreznek torkukban . . .

Ezekre nézve határozott értelmet kapott a »halál« szó Lea szemében; elképzelte, a hogy megáll bennök a mozgás, elakad a lélegzet és mindebben semmi titokzatost sem látott: a gyertya, ha ráfujnak, elalszik, ennyi az egész.

De hogy jó magában álljon meg az öntudat, hogy maga szünjék meg tovább füzni a gondolatok megszakítatlan lánczát, hogy maga ne érezze a dolgok visszahatását és még is ott maradjon, ugyanabban az ágyban, el nem tudta képzelni ezt: hiában erőlködött, agya föl nem tudta érni észszel.

»Akkor hát ugy van, hogy valójában nem is kell meghalnom . . .«

Fölvetette szemét, elnézegette a zöldre festett falú termet, melyben a világos augusztusi délutánon vérszinü hullámokat hömpölygetett a nap . . .

Az ablakon át belátszott, hogyan mozog a kórház kertjében néhány platánnak a koronája: belátszott az égnek egy kis csücske is, a melyet kockákra osztottak az ablakkeret keresztfái; és behallatszott, hogyan váltanak a madarak rövid énekhangokat. . . Langyos szellő mozgatta meg a függönyöket.

»Nem, nem fogok meghalni. Bizonyos vagyok benne, hogy meg nem halok.«

Visszatért belé az életben való hit, föltétlen, diadalmas lendülettel, a semmitől való szilaj borzadással.

Föltette magában, hogy nem látja ezen-tul az ágyakat, melyekben a fájdalom virraszt, nem hallja a siralmas köhögéseket; lehunyta szemét, belévette magát a multba és jövőbe, Györggyel beszélt, mintha mellette ülne.

Hosszu életre építette meg terveit. Megin-gathatatlan bizonyossággal látta magát Györggyel egygyéforrva egy csodás országban, a hol buja lombot hajtanak a fák és forrón süt a nap

— virágos partú öblök nyulnak ki a tengerből és zöld szín szegi be a tenger békés kék színét.

Látta azt az országot, bizonyos volt benne, hogy van ilyen föld, hogy a látomás meg nem csalja.

Makacsul föl-fölidézte a szomorú órákban, a mikor meglátogatta lázas szagával az este és ízével az álmatlan éjjel, — az éjjel, mely kúsza rémülettel üldözi és kétségbeesésbe fulasztja a betegek lelkét, a magános és néma éjjel, a mely a beteg sejtelmében fölidézi a temető magánoságát és némaságát.

De az elragadó látomás — a kék tenger, melyből zöldelő föld, fekete és virágos partok állnak ki, meg a szeretett barát, a kivel elgyönyörködik bennök, elmosta lelkében a remegő körvonalokat.

Azután hirtelen egykedvűség lepte meg, lidércnyomás nehezedett reá; a kő nyomasztotta gyomrát, a kő, mely összezúz bennünket és elállítja lélekzetünket, a hirtelen zuhanás a feneketlen örvénybe.

Lea ilyenkor ereje megfeszítésével vetette föl szemét, hogy meneküljön az ijesztő álmoktól. Körülnézett, szeme sorra vette a szomszédos tárgyakat. Az ellenzővel leborított és éjjelre lebocsájtott lámpákból sárgás világosság hullámzott, melyben a tárgyak vonalai bizonytalanoknak, ingadozóknak tetszettek...

Olyik ágy néma volt, akár a sir, az alvó testekhez tapadt takarók bizarr szoboralakzatokat mutattak; de mennyi szenvedés küzködött a tágas teremben a kórházi éjjel álnyugalmával!...

Köhögés hasított végig a levegőn . . . egy alak fölegyenesedett nyugvóhelyén, nézett a félhomályba mozdulatlanul és mereven, mint valami kisértet, azután elkényszeredve dőlt vissza ismét párnájára . . .

Suttogás hallatszott, — a szomszéd ágyak lakói így érintkeztek egymással. Egy-egy rettenetes hang, a melyet elváltoztatott az álom, rémülettől vadul riadt föl olykor . . .

Vagy egy-egy tudatos sóhajtás, nyögés riasztotta fel könnyü álmukból a betegeket:

— *Help! . . . Help! . . .**)

Ilyenkor a napos ápolónő fölkelt karos-zékéből, a melyben szunyókált és mint valami lebegő haju és fehér ruhás rém, a beteghez surrant, a ki segítségért kiáltott.

A néma működés közben a kis harangtorony órája gunyos hangokat pergetett a Westminster székesegyház harangzugásába.

Egyszerre azután a hajnal sápadt foltjai tünedeztek föl az ablakokon által, a lámpák már csak a mennyezetnek éppen azokat a pontjait világították meg, a melyeken föl voltak függesztve.

A korán kelő augusztusi napfény minden hasadáson, minden nyíláson benyomult és elárasztotta a termet; és az éjjeli rettegés eltűnt, jóltevő friss levegő áramlott a lázas homlokokra.

Lea mély álomba merült, a mely végtelesen édes és gyógyító hatású lett volna, ha, mikor reggeli hét óra táján fölébredt, teste nem uszott volna izzadtságban, a melytől inge és

*) Segítség! . . . Segítség!

ágynemüje olyanná lett, mint a vízben ázott ruha.

Ekkor azután ruhát kellett váltania a rosszkedvü, vagy közömbös ápolónók segítségével és türnie a fájdalmat, a mely fölszisszent benne, ha vállát, sőt karját is bár csak gondolatnyira is megérintették; borzasztóan lesóványkodott, a teste még inkább, mint az arcza s minden érintés rendkívüli fájdalmat okozott.

Hogy azután száraz ruhában visszafeküdt ismét, bánatos gyöngeség vett erőt rajta. Még szunnyadott, csak fél tudata volt a zajongásról, mely a kezdődő nappal indult meg a teremben.

A betegeknek reggelit hoztak, alapos angol-szász reggelit: sült húst, tojást füstölt szalonnával, piritott vesét, mindenféle gyümölcsöt s ezeknek hegyébe teát, vagy párolgó tejes kávé; mert Ainsworth doktor, a belgyógyászati osztály vezetője, a tüdősorvadás gyógyítása tekintetében a bőséges táplálkozás elvének volt híve és terjesztője; semmit sem szabad megtagadni a beteg-től, akármire támad is kívánsága.

Olyik beteg vissza is élt a nagy szabadsággal és hihetetlen mennyiségü tejet, meg kemény tojást fogyasztott el a napi négy étkezésen fölül . . .

Lea nem igen evett: undorodott az ételtől. Végre már csak teát ivott és hig tojást evett piritott vajas kenyérrel.

Ainsworth doktor azért szigoruan is bánt vele, átalkodottsággal és rosszakarattal vádolta.

— Ha nem eszik, meg nem gyógyul. A betegség révén naponta bizonyos mennyiségü élet-erőt veszít, a mely életerejé, egész mennyiségé-

hez viszonyítva, azt hiszem, megfelel az 1 a 200-hoz aránynak . . . És mindezt nem pótolja semmivel, mert hiszen nem táplálkozik. Akár perczre kiszámíthatja ilyenformán, mikor merül ki életereje.

A hallgatók, a tanítványok, a kik az ágy köré gyültek, el voltak ragadtatva a formula matematikai szabatosságától s helyeseltek.

Lea lehunyta szemét; szeméremérezete nem lázadt már föl az ellen, hogy ugy néznek rá ezek a férfiak, mintha kísérleti tárgy volna. Azt kívánta csupán, hogy hagyják nyugton, hogy ne beszéljenek neki ételről, mert pusztá hallására is felkavarodott benne minden.

Az alacsony termetü, hadonászó doktor más ágyhoz vitte csapatát.

A napnak hátralevő része azután napnyugtáig türhetőnek tetszett a betegnek.

Nem igen szenvedett és álmainak intenzitása kitöltötte az órák ürességét.

Kórházbeli társai, a kik majd mindannyian munkásnök voltak, mert a Commercial Road kórházat több nagy londoni gyáros alapította, a kik ebből a célból szövetkeztek — örömet társalogtak vele; Párisban is, Londonban is sokkal inkább átalakították Leát Sanzné, Craggs Edith, Frida és Pirnitz Romaine apostoli tanításai, semhogy a szájuk ize szerint ne tudott volna beszélni és meg ne tudta volna magát kedveltetni velök. Különösen megkedvelte egyiküket, egy Bodson May nevü kis barna leányt, a ki családját hagyta el, hogy követhesse barátját és a kit ez a barát azután elhagyván, fokonkint nyomorba és betegségbe sü-

lyedt; a szegény leány, meg a tulajdon története között valósággal testvéri viszonyt fedezett fel.

De a mi leginkább megindította, az a nem-törődömség, szinte jókedv volt, a melylyel Bodson May betegségéről, sőt közel való haláláról beszélt. Egyáltalán nem képzelődött ebben a tekintetben:

— Végem van! — mormolta elfakult hangján, a melyet megviselt a hangszálak sorvadása. — De hát bánom is én? Nem panaszkodom. Öt esztendeig éltem boldogan barátommal és olyan jó fiu volt!... Oh, ha az a gonosz anyja nincsen, a ki meg akarta házasítani, talán feleségül is vesz... Bizony, és azt hiszem olyankor, ha egyszer egy pohárral több portert ivott volna a kelleténél, el is visz a *registrar* *)-hoz. Hm! már akkor inkább kiállok a sorból, ha vele nem élhetek. Ha csak meg nem gyógyulok és kénytelen nem leszek munkába menni megint... Isten a tanum, nem kívánom!... De szerencsére hallottam, mikor a *little Tom* **) (a betegek ezen a néven szólították egymás között Ainsworth doktort), hallottam, mikor a *little Tom* azt mondta a fiatal gentlemaneknek:

»Nem adok ennek a kis majomnak két hetet...«

A leány elkaczagta magát, ugy folytatta:

— Kis majom! Nem nagyon udvarias egy ur... Minekelőtte megbetegedtem volna, a mikoriban Percy (barátomnak ez a neve) vissza-

*) Anyakönyvvezető.

**) Little Tom: kis Tamás.

jött haza Bethnal Green-be . . . mert volt ám házacsánk, kisasszony, meg tulajdon butorunk is . . . karjába kapott, fölemelt a levegőbe és úgy mondta: »Te vagy a gyöngyvirágom, a májusi virágom; nem hiába május a neved! . . .« És igaza is volt, mert olyan friss voltam akkortájt, akár a májusi rózsa. . . . Most persze kis majom vagyok, *little Tom* jól mondta. De mindegy. Senki el nem veszi tőlem azért azt az öt boldog esztendőt . . .

Ez az őszinte nekihevülés ámulatba ejtette Leát.

Mennyire értette a szegény, elkényszerezett, korán megvénült, huszonkétéves korában haldokló leányt! Mennyire értette ezt az életet, a mely öt szerelemmel teli esztendőbe sűrűsödött s gyűlölség nélkül ért véget, mikor az öt esztendő letellett!

Szinte irigyelte a »kis majmot«.

Azt gondolta magában:

»Igaza van. Nyugton halhat meg. Jobb is, ha meghal. De én nem éltem öt boldog esztendőt barátommal; én, én nem akarok meghalni.«

Augusztus vége felé megváltozott az időjárás, — esősre vált.

A tüdővészések termében befütötték a két kandallót; de gonosz légvonat járt azért az ajtókon, az ablakhasadékokon; London alacsony ege párával, füsttel töltötte meg a levegőt.

A betegek idegesebbek lettek; állapotuk sulyosodott, kettejük meg is halt.

May végképpen megbetegedett: aszott arczán a két apró sárga szemből mosolyogva csillogott

a remény Leára, hogy a szabadulás mindinkább közeledik.

És maga Lea is érezte, mint suhannak végig arczán az ősznek rémei, a sorvadás retentő hirnökei. Jóformán egyáltalán nem evett már s magára hagyta Ainsworth doktor is, a ki egy-egy pillanatra állapodott csak meg ágyánál, hogy konstatálja az életerő megjövendölt csökkenését és nem is igyekezett már meghódítani őt a bő táplálkozás elvének.

Lassu kétségbeesés ült rá a szegény magános lélekre. És harag csirázott ki benne azok ellen, a kikre vádat emelt, hogy ők juttatták oda, a hol van: Fridára és Pirnitzre . . .

— Óh! mért hogy édesanyám nem élt!... Milyen boldogok volnánk ketten együtt... Frida és Pirnitz harcias tanításai térítették le, vetettek ki a rendes élet és a szerelem ösvényéről. Ők raboltak el Györgytől; ők lesznek azok, a kik megölnek . . .«

A halálfélelem gyakran meglátogatta, a haláltól való félelem megnőtt benne, mind erősebb lett; és ugyanakkor feltámadt benne a vallásos érzés, a mely gyermekora óta félközömbösségbe merült volt benne.

Lea katolikus papot kért.

Küldtek is kivánsága szerint: egy Killorneyből való irlandit; piros és nyugalmas arczú, jól fésült szőke haju, tiszta kék szemü, egészséges, szép fogu, bő redingote-ú és merev fehér gallérú papot, a ki a beteg ágya fejéhez ült s rengeteg terjedelmü, gondosan kifényesített kalapját az éjjeli szekrényre tette. Ugy hívták, hogy: Father Patrick Weatherdon.

Jól beszélt, szépen, kenetesen.

Eleinte bizonyos megkönnyebbülést érzett látogatásai után Lea. Utóbb azonban, mikor a pap fokonkint kitalálta történetét s azt tanácsolta, hogy térjen vissza családjához, a mikor kötelességként mutatott rá a hazautazásra és sürgette, hogy közölje véle szülei czimét, hadd irjon hát nekik ő, Weatherdon, — Lea ingerültté lett, meggyülölte a papot és nem kívánta többé látni; és a vallásos roham hirtelen elmult . . .

A mi ereje volt még, lassanként elforgácsolódott . . . Minden köhögési roham kegyetlen szenvedést okozott neki . . .

Hova-tovább lemondott a reménységről, hogy a gondviselés közvetlen segítségével kerüljön valaha Györggyel szemtől-szembe.

És az álmországnak varázsos képe, a minőnek Itáliát elképzelte, a csodás fényesség, a melyet virágos partok zárnak körül és a melyből zöldelő földfokok nyulnak ki, immár nem jelenik meg neki, bárha még ugy is igyekezik fölidézni makacsul lehunyt szeme előtt.

Most már elhagyta magát.

Elkeseredett a sors és az élők ellen s türte, hadd csuszszék a halál feléje, hadd burkolja leplébe a rém.

A hosszas gyöngülés teljesen érzéketlenné tette; hideg verejtékben uszva riadt föl belőle, de semhogy az ápolónőket hívta volna, hogy inget válthasson, inkább ugy maradt, a hogy volt s didergett a nedves ruhában . . .

A halál felé közeledett, de nem Bodson May-nek mosolygó lemondásával, hanem méltat-

lankodó lélekkel, föllázadva a sors igazságtalansága ellen s gyűlölve ifjúkori nevelőit . . .

Úgy tetszett most, hogy örült módon eltékozolta egész életét, azt a lemondással és önzetlenséggel teli életet, a melyet Fridának és Romainenek szolgáltatott ki; vágyódott rá: bár foghatná meg még egyszer, bár vonhatná el a haszontalan önfeláldozás elől.

Minő drága esztendőök voltak . . . Ki adja most vissza őket? A halál csirája van benne, ott van vérző mellében: minekutána mások boldogságáért emésztette el ifjuságát és áldozta fel szívét, elfeledten fog meghalni most egy kórházi ágyon.

És állapota egyre rosszabbodott.

Egyre vért hányt és ettől egészen kimerült; a láz, a hallucináció jó néhány napra kiragadta a való életből . . . Féltrebeszél . . . Nem látta már sem a zöldre festett falú nagy termet, sem az ágyakat, sem little Tomot, sem az ápolónőket . . .

Ez az önkivület, a mely homályos, zavaros, kinos volt eleinte, utóbb fokokonként valami örökös mámor-félében engedett föl, a mely már szinte édes és kéjes volt.

A gyönyörű látomás ismét megjelent, álomországnak képe, melyben a napsugaras nyár dicsőségében fog találkozni Györgygyel.

Lea elnézte az illatos dombok körülfogta kék öblöt; és valami szokatlan melegség öntötte el ekkor, mintha mellette volna valaki, a ki megnyugtatóná, baráti kezek érintése, a melyek gyengédebbek, finomabban ringatnak, mint az ápolónők keze . . .

Mikor — kétségtelenül annak következtében, hogy a táplálék elfogyott szervezetéből — láza és önkivülete megszűnt, azt látta, hogy reggel van, hajnalhasadta.

A valóság megütötte szemét: a zöld falak, az ablakok keresztfái, a vászonfüggönyök, az ágyak, a kandallók. Megint szép volt már minden.

A szomszédos ágyra nézett; üres volt.

— May! — suttogta.

A szomszéd ágy felé fordította kissé fejét.

— Bodson May! . . .

Az ágy tulsó feléről felelte egy hang reá:

— May nincs itt már. Krisztus magához szólította.

Leában nem volt annyi erő, hogy megforduljon s megnézze, ki beszél.

De egy könnyed lépésü valaki megkerülte az ágyat; Lea látta, a mint egy emberalak, meg egy arcz hajol fölébe.

Egy *nurse* volt a látogató, fején a fejkötő, csipőjén kötény; balkezeiben kis fekete könyvet tartott.

— Hogy van? — kérdezte a betegtől.

Ekkor ráismert Lea.

— Edith!

— Föl ne induljon! — csillapította Edith s gyöngéden megérintette Lea vállát, miután fejét elhelyezte a vánkoson. — Igyekezzék reggeli idejéig aludni. Majd azután beszélgetünk. Megkaptam végre levelét, — bizony sokat utazgatott, a mig rám akadt. Két napja, hogy itt vagyok ágya mellett.

— Ne hagyjon el! — rimánkodott Lea.

A nappali világosságban tisztán látta a beteg megnagyobbodott szeme Edith pörsenés és bohókás arczát, a mely most, hogy *nurse*-nek öltözött, még bizarrabbul hatott. És Lea le nem tudta venni szemét erről az arczról.

Egész reménysége visszatért egy csapásra: az örvény fenekéről a napvilágra, az életbe került im. Önkéntelenül ismételte ajaka:

— Ne hagyjon el!

— Dehogy hagyom . . . De csak aludjék most . . . Mikor behozzák a reggelit, majd elbeszélek mindent. Rendben van minden.

— Mit tud? . . . — kezdette Lea.

Nem tudott többet mondani ennél. Gyönge sége végtelenül nagy volt . . . De Edith megértette így is.

— Hogyne, hogyne tudnám, merre vannak . . . Meg is mondom majd s együtt utazunk el; mihelyt jobban lesz, elutazunk hozzájuk.

Lea nagyot, mélyet lélezett, mint akkor tájt, a mikoriban melle nem fájt még.

— Elutazunk? . . . Elmegyünk? . . . Akkor hát élni akarok!

Nyugodtan lehunyta szemét, elszunnyadott és csendes, mély álomba merült; Edith, a ki ott ült ágya fejénél, felnyitotta a kis fekete könyvet és imádkozott.

III.

— Nem jó volna, Edith, ha visszamennénk a szállóba s készülődni az elutazásra?

— Nem, édesem, a torquayi vonat indulásáig két óránál több még az idő. Pihenjen csak . . . Jól vagyunk itt.

Egymás mellett ültek egy padon, egy háromszázéves szilfa áttetsző, világosság-átjárta árnyékában, a salisbury-i székesegyház semmihez sem fogható gyönyörű esplanade-ján. Edith durva kék szövetből készült, fehér vászonnal diszes *nurse*-i ruhájában volt, Lea pedig egy festetlen szövetből varrt hosszú utiköpenyben; és csendesen beszélgettek...

Szemük elgyönyörködött az ősi kőépületben, a melyet buja pázsit, hatalmas fasor vett körül és szegte be a teret, a melynek középkori házai olyan vének, olyan vének voltak hegyes tetőjükkel és ólomkarikás ablakaikkal, — olyan vének, de mégis ifjak a tiszteletet árasztó bazilikához képest.

Edith anyai gondossággal vigyázott társára.

Leát már akkor szerette, a mikor naponkint együtt voltak Clariss and Sonsék gyárában; mióta azonban, ugy szólván, a halálból ragadta ki, sokszorosan erősebb és szenvedélyesebb lett szeretete s rendszerint nyugodt lelke is felkavarodott ettől az érzelemtől.

A halál csakugyan elbocsátotta áldozatát. Lea soványnak és gyengének látszott még; de a lábbadozók soványsága és gyengesége volt csak ez.

Szeme megélenkült, a reménységtől fényre gyult, ajka pirosabb lett s a vér, a mely elöntötte arczát, mind arról beszélt, hogy öröme él, élni akar, élni tud!

Annak a három szónak varázsa, hogy:

»Tudom, merre vannak...« mivelte alig két hét leforgása alatt ezt a csodát.

Edith, a kinek levelezése nem szakadt meg Tinkával, tudott is felvilágosítással szolgálni a fiatal leánynak.

Az Ortsenek Torquay-ben vannak, Devonshire grófságban; mindannyian együtt élnek ott. Ebner is, felesége, Tinka is, Carola és Ida, a két kis leány, meg György is, a ki örökké csupa sóvárgás, a kit aggodalom gyötör szakadatlan, akármekkora idő mult is el azóta.

»Elmegyünk hozzájuk...« mondotta Edith.

És Lea, csakhogy siettesse a várva-várt óra elkövetkezését, rögtön alávetette magát Ainsworth doktor rendeletének. Naponkint, a rendes étkezésen fölül, tizenkét keménytojást evett és négy liter tejet ivott már most ő is.

Nagyon sürgetős volt, hogy mennél előbb fölkelhessen, elindulhasson, utazhassék; ugyanakkor megkérte azonban Edithet, hogy ne értesítse Györgyöt, meg ne írja, hogy Londonban van; rettegett, hogy sietve találna eljönni, még minekelőtte újra egészségessé és széppé lett volna.

Hogy reászánta magát a Salisburyben való megállapodásra, azt is azért tette, hogy üdén és pihenten érkezhessék meg Torquay-be. Salisbury, a szunnyadó és festői kis város körülbelől félutba esett London és Torquay között...

*

A kőből való harangtoronyból ércnek zúgása áradt ki s folyt szét a levegőben az elhagyott esplanade-on, a veres lombu szilfák félig csupasz gallyai s a vén házak szeszélyes alakutetői felett.

— Egy órája megvan már. Még negyedfél óra és ott leszünk! De igazán így van, nem álmodom? . . . Edith! . . . lássa, annyiszor álmodtam róla s mindannyiszor a kórházi ágyban ébredtem föl nyomorultan.

— Igaz, igaz, édesem és ne álmodozzék. Jézus urunk próbára tette, megőrölte, mint a buzaszemet . . . De most már ő fog elvezetni bennünket férjéhez.

És szokása szerint végigidézett a zsoltárok-ból egy verset.

»Halld meg szavamat, leányom, nézz reám és nyisd meg füledet: feledd el hazádat és apáid házát. . .«

— Édes Edith! — suttogta Lea.

Megölelte és megcsókolta két orcáját. Szerette Edithet; végtelenül jól esett jelenléte és az örökös kegyes keresztyén refrén, melylyel az élet minden nyilvánulását kísérte.

— Meglátszik ugyan, drága kicsikém, hogy lábbadozó! — mondotta Edith. — De higye el, ha mondom, azért nagyon szép ám magácska.

Edith, a ki büszke volt arra, hogy újjáteremtette ezt a lényt és büszke, hogy a mire ifju barátnője mindig vágyódott, jegyeséhez viszi most, kevélyen nézte a fiatal leányt, de némi félelem is vegyült tekintetébe.

Mikor elutaztak Londonból, Ainsworth nem nagyon biztatta volt Edithet. Csak azt mondta:

»Bámulatosan talpra állott . . . Még meggyógyulhat, de a két tüdő, sőt a hangszálak is ki vannak kezdve . . .«

»Óh! — gondolta Edith. — Sokkal több

benne annál az élet, sokkal szebb annál: de-hogy halhat meg! Nem lehet az!...»

Lopva figyelte meg Leát és a fiatal leány mosolygó bájosága győzött, élő tiltakozás volt a betegség és halál vádja ellen.

»Nem, nem — ismételte magában szegény Edith, kétség és bizalom közt hánykódva. — Lehetetlen az, hogy meghaljon. Krisztus nem engedhet meg ilyen rettenetességet...«

Három óraker utaztak el Salisburyból az expressz-vonaton, a mely Londonból egyenesen Torquay-be visz.

Az utazás könnyü és csendes volt. Devon vidéke, a veres föld, a zöld róna, a sárguló fák sorjában tüntek föl, el a maguk egyhangu szépségében.

Edith a szentirást olvasta.

Lea meghatott, boldog várakozásba merült.

— Edith... bizonyos maga benne, hogy ő ott lesz a pályaházban? Ha ugyan az utolsó perczen vissza nem tartja, meg nem akadályozza benne valami... Ha ott nem látnám, a mikor megérkezünk, azt hiszem, a halálba esném vissza megint.

— Már mért ne volna a pályafőn? — felelte Edith, föltekintve egy pillanatra bibliájából. — Nem vágyódik-e ő maga is, hogy viszontlássa? Nem megírta a tulajdon kezével?

Lea kivonta zubbonyából György levelét, azt a szenvedélyes és elragadtatott hangú levelet...

Mert Edith, a hogyan megigérte volt Leának, csupán Tinkát értesítette, még pedig csak akkor, mikor az utazás lehetővé vált. Tegnap

óta tudja György, hogy Lea Angliában van és hogy elutazik hozzá.

Exeter, Sherborne, Ottery . . . A síkföldű grófság városai egymást érték a vonat mentén; hatalmas pályaházakba robogtak be, a melyekben zugva morajlottak az utasokkal telt vonatok.

Majd fák, mezők, frissen felszántott földek tüntek föl ismét; és pillanatonként valami messzenyuló kékség, nyugodt és mégis fokozódó kékség nyílt meg az utasok szemének.

— Edith! . . . a tenger!

Edith, a ki a tájképek iránt egészen közömbös volt, egy pillantást vetett a hol kiszélesülő, hogy keskenyedő szemhatárra, azután rögtön olvasásba kezdett ismét.

Egyre-másra tünt fel most a vasut mentén a tengerpartnak egy-egy kis része.

A forró nyárutó hosszabbra nyújtotta ezeknek a fürdőhelyeknek életét és gyönyörűségeit.

Tábori székeken nők ültek és dolgoztak. Szerelmes párok jártak-keltek izgatottan a tengerparton . . . Egy kis öbölben meztelen gyermekek fürödtek . . .

Mindez olyan hirtelen tünt el, tünt föl a szem előtt, mint valami kinematográfnek a képei.

Lea, a kit elringatott a gyorsaság és mulattatott a képeknek szakadatlan váltakozása, boldog mámorba merült. Mikor a newton-abboti pályafőről is kirobogtak, Edith is becsapta könyvét, társnője felé hajolt és hogy a többi utitárs meg ne hallja, úgy sugta fülébe:

— Lea, ugy-e emlékszik még, mit ígért?

— Igen kedvesem, emlékszem, — felelte Lea.

Megszorította Edith kezét, hogy mintegy új esküvel pecsételje meg ígéretét.

Az ígéret pedig, a melyet Edith kért, sőt megkövetelt, mert ezzel a föltétellel egyezett csak bele hogy Györgyöt visszaadja Leának, az volt, hogy mihelyt megérkeznek Torquay-be, paphoz mennek, a ki összeadja őket. A kis hitbuzgó teremtés csak ennek a föltételnek árán vitte a menyasszonyt jegyese karjába.

— És csak éppen addig vár, a mig egészen felgyógyul . . . Mihelyt lehetséges lesz azután, paphoz megy . . . Különben erről én gondoskodom majd.

Lea mosolyogva hagyta helyben.

A vallásos buzgóság, a mely felébredt volt benne menekülése estéjén a Saint-Augustin-templom küszöbén, utóbb pedig a kórházban Weatherdon Patrick-vel való beszélgetései közben, nem volt már benne olyan élénk. De örömet álmadozott róla, hogy György mellett fog majd térdelni, vallásuknak szolgálja előtt.

György bizonyára beleegyezik, ha nem egyébért, hát hogy nagy bánattól kimélje meg Edithet . . .

*

A tenger nem látszott már; a vonat hullámos rónán robogott át, a melyet balfelől alacsony dombok szegtek be.

Az egyik utas megnézte óráját s azt mondta:

— Tíz percz múlva Torquayben vagyunk. Késünk egy kicsit.

A remegő Lea gondolata ekkor György felé fordult.

Látta, a mint a pályafő perronján vár reá éppen olyan zavartan, mint ő. Érezte, hogy, úgy szólva, mint előzi meg vágya tulajdon magát, a vonatot.

Föl akarta idézni György képét; egész erejével megfeszítette képzeletét és emlékezetét. De a földézett kép elsiklott, vagy hogy inkább megkettződött . . .

Melyik Györggyel fog találkozni? Azzal, a kit Londonban ismert és szeretett meg, az egyedülivel, a kit akkor megszerethetett, mivel annak a soha nem látott, rendkívüli ábrándképnek megtestesülése volt; a tiszta férfi, a ki közömbös az érzékek ösztökélése iránt s lelke hangjának annyira engedelmeskedik, hogy olyantól sem riad meg, a mit a tömeg örültségnek ítél?

Vagy pedig azt az Ortsen Györgyöt, a kit egészen más emberré alakított a délszaki éghajlat és a délszaki művészet, azt a Györgyöt, a ki mámorosan szereti a világosságot és az életet, a ki megízlelte a kéjt, a diadalmas hódítót, a ki elvitatta Leát Pirnitztól és Fridától?

A bizonytalanság szinte gyötörte Leát; úgy tetszett neki, mintha a percz, a melyben eloszlik majd a kétség, egyre távolodnék, mint a lidérczfény.

Valósággal álomból rettent fel, mikor megérkeztek Torquaybe s a vonat megállt az alacsonytetőjü, hosszú pályaházban; a kiszállók zaja, egy magastermetü, sötétszürke ruhás férfi homályos alakja, a mint a kocsi ajtaja felé rohan, — az ölelés, nevük, a mely kettős kiáltásba vész . . .

Óh, az első tekintetnek misztériuma, a melyet két régóta elkülönített lény vált egymással, de a kik távollétük idején szakadatlanul egymásról álmodtak — szemük fenekén egymásnak legutoljára látott képét őrizték meg!

Első tekintetükkel összehasonlítják ezt a régi képet a valósággal: az időtartam, a mely eltelt, alakot ölt, ugyszólván a vonásokban jelenül meg.

Azután egyszerre csak, mint a lehellet a tükörről, elpárolog, eltűnik az idő: a tegnapi arcz és a mai arcz egybekeveredik, szétválaszthatatlanul összevegyül, az új arcz belevész a régibe . . .

A tetőtlen bricska, melyben György, Edith és Lea elhelyezkedtek, alig fordult be a kocsiuton, mely a tenger mentén a városba visz a pályafőtől, még az öböl kikönyöklő részét sem kerülte meg, a mikor már megtörtént a tegnapnak és mának titokzatos egybeolvadása.

És ha György talán kevésbé lefogyottnak is tetszett Leának, mint a hogy Tinka regényének nyomán elképzelte, mekkora fájdalom gyötörhette Györgyöt, a mikor annyira elváltozottan kellett viszontlátnia Leát!

Abban a pillanatban, a mikor összeölelkeztek, valami brutális bizonyosság azt mondta benne:

»Oda van ez a leány...«

De néhány pillanatba telt csak s mig a kocsi csendesen robogott a gyeper és az öböl között, György szeme már meg nem tudta különböztetni jegyese régi képét a mostanítól: és ugyanabban a pillanatban megszűnt a halá-

los bizonyosság, legyőzte a gondolat, a vágy, a lebírhatatlan remény csalfa sugalló ereje.

Nem beszéltek egymással: sokkalta sulyosabb gondokkal volt telve szivük, semhogy üres szavakat keresgéltek volna. El nem fáradtak egymás nézésében és hova-tovább béke szállott szivükbe.

Lea a bricska széles ülésén ült Edith mellett, a kinek jóságos, de bohókás furcsa arcza — a gyermekes szem, a keskeny, de vaskos ajak, a párna módjára duzzadt orcák között fészkelő kicsiny orr — ragyogott a jólelkü örömtől; György a szemközt való keskeny ülést foglalta el s Lea felé hajolva, két kezét fogta, ugy nézte, nézte . . .

A leány szép szemével, mely nagyobb, izzóbb volt mint valaha, becézgette lassan György egész arczát, ruháját, egész mindenét.

Ugy nézte a leány, mintha sohasem látta volna a sápadt, szőke haját, melynek természetes fürtjei kicsüngtek a feketeszalagos fehér szalmakalap alól.

György angol módra öltözködött, sötét-szürke színű gyapjuszövetből készült rövid kabát volt rajta, de a magas gallér alatt csinosabban kötött és hanyagabb, bár elegánsabb széles nyakkendő helyettesítette az akkoriban divatos, pillangó-alakura csomózott nyakkendőt.

Lea, a kinek keze elmerült György szép, erős és megbarnult kezében, magán kívül volt . . .

Az imént a vonatban, a mely Torquay felé vitte, azt kérdezte magától :

»Melyik Györgyöt fogom viszontlátni? A felavatás előttit, vagy utánit? A választott testvért, vagy a hódítót? . . .«

És most, hogy im övé lett a szeretett férfi, nem tudott megfelelni erre a kérdésre.

A férfi, a ki előtte ült, más volt, mint akár az egyik, akár a másik, viszont azonban volt benne valami hasonlatosság, a mely mind a kettőre ütött.

A napsütötte arczsin és nyilván a szabad természetben való élet, a fárasztó kalandozások és a megerőltető czirkálások, a melyekből bőven kivette részét egy esztendő óta, megőrizte viselkedésében azt a szabados mozgékonyt, a mely annyira nyugtalanította volt Leát, mikor az Olaszországból érkező Györgyöt viszontlatta Párisban.

De a parancsoló erőszakosságnak nyoma sem látszott rajta; sőt nézése, feje tartása, lankadt kezének mozdulata, hangjának zavaros színe időnkint a hajdani bágyadt modorú György képét idézte föl emlékében, a kit Frida, meg Lea a skandináv paradicsom hőseivel hasonlítottak össze.

Leának kedves volt ez a bágyadt vonás.

Ezt a Györgyöt szerette leginkább; csupán ennek révén lehetett része az örökké emlékezetes richmondi csók édességében.

Az ut, melyen a kocsi vitte őket, egy mért földnél hosszabban visz az öböl mentén. Fél távolságnyra szögben jobbra fordul egy magas dombcsoport előtt és ettől fogva ennek a természetes falnak lábában halad Torquay felé.

Az utnak eddig a kanyarulatáig Lea valójában csak Györgyöt látta.

A vidék, a széles kocsiut, a melyet nyerskőből való mellvéd választott el a tengertől,

balfelől pedig jól gondozott mezők, angol-parkok határoltak, a melyekben házak bujkáltak a bozót között, csak bizonytalan látomásként jelent meg Leának.

De elragadtatásában most, hogy visszahódította Györgyöt, azt a Györgyöt, a ki azonos a hajdanival, szeme fölvetődött és immár szemügyre vette az erdős magaslatokat és figyelme lassankint ráterelődött a vidékre.

— Óh! — kiáltotta meglepetten... Hiszen ezt láttam már...

Nem fejezte be fölkiáltását, csak nézett megint.

Két nagy, egészen zöld dombot látott szemközt, a melyeknek oldala terrasse-szerűen emelkedett, akár valami amfiteátrum lépcsőfokai. A két domb között, kissé odább, alacsonyabb domb látszott, a melyen fehér csucsos kápolna állt.

Bámulatos buján hajtott a dombon a növényzet: káprázatosan bőséges tenyészet volt az, igazi délszaki buja tenyészet.

A domboldalok a szó szoros értelmében két gigászi méretű zöld halommá futottak egybe, melyekbe a nyaralók mintha belesüppedtek volna, mert háromnegyedrészüket ki sem látszott belőlük. A zöld tömeg fölött mindössze néhány palatető látszott, a melyeket fémszínűre festett a napfény.

A dombokkal szemben a szemhatárig nyult az öböl pompás kéksége — a türkisz zöldes kék színéhez fogható kékség — óriási félkör alakjában, a melyet, akár a rák ollói, két hosszan kinyúló sziklafok ölelt körül; a jobb felől való fokon túl Brixham, a balfelőlín Torquay látszott.

A két tengerfokon túl az igazi tenger területét el is olvadt egybe a még haloványabb mennyholtozattal . . .

Az öböl csupa élet volt, a dicsőséges világításban csupa mozgás, csupa életöröm volt minden, yachtok himbálóztak lágyan, szabályos evezőcsapásokkal bárkák siklottak a viztükrön és kecses, hegyes orru csónakok hasították a vizet.

Egy kis, nehéz lélekzetű, tulságosan megterhelt gőzhajó széltében metszette át a tengert Paington és Torquay között.

Lea látta a kék vizet, a kék eget, gyönyörködött a természet derűtségében, a nap fényében; megszívta magát a növényeknek és virágoknak zamatával terhes levegő mámorító illatával. Elsimitotta arczából a lehullott fürtöket; úgy susogta:

— Igen, álmodtam már erről a földről . . . álmodtam erről az égről és erről a tengerről, ezekről a terrasse-okról, a veres földről, a virágokról és a levegő illatáról . . . De azt hittem, Olaszországról álmodom . . . Való, hogy csakugyan látom most mindezt, hogy Angliában vagyok?

— Bolondos kis teremtés! — fedtte Edith mosolyogva. — Miért csodálkozik rajta, hogy ilyen gyönyörű tájaink vannak Angliában? Angliánál nincs szebb ország a föld kerekén.

György megcsókolta Lea ujját.

— A ködös szigetnek ezt a déli sarkát leginkább megáldotta a gondviselés. Ha róla álmodott, Olaszországról álmodott. Nápoly öble sem büvölőbb ennél.

A kocsi most már a sziklák mentén haladt, melyek az imént még szemközt látszottak. Feltűnt a nyugati tengerfok, kettejük között az alacsonyabbik a Corbyn- és Brixham-fok között.

A sziklák, melyek eleintén szükre szoritották össze az utat, nemsokára balra huzódtak; fedett sétálóhely vonult végig a sziklafalon.

Lea a sétálóhely padjain sovány silhouettest pillantott meg; olyikuk, jóllehet meleg volt, mégis takaróba burkolódzott.

Szive elfacsarodott; testtartásukban és arcukon ráismert a rettenetes betegségre, a melybe, azt hitte volt, maga is belehal . . .

György eltalálta, mire gondol.

Mindenképpen rajta volt, hogy lekösse figyelmét, megmutatta neki a molot, melyet a kocsi jobbra elhagyott s a mely egészen fekete volt a rajta nyüzsgő tömegtől; a tömeg egy német zenekar játékát hallgatta, mely egy pavillonban játszott.

A molon túl feltűntek már a kertek, a melyekben veres és csupaszképü fiatal emberek, fiu módra viselkedő, fehér vászonruhás és sárga bőröves leánykákkal tenniszt játszottak.

György elmagyarázta, hogy a molo neve: »Princesse Pier«, a kerteké pedig: »Princess Gardens«.

— A kikötő ott kezdődik, ni . . . Egyfelől a Princess Pier zárja el, másfelől a Haldon Pier; ez az utóbbi rövidebb amannál, — szobája ablakából különben éppen kilát majd reá . . . Minden nagyobb yacht és az összes

kereskedelmi hajók itt horgonyoznak ebben a kikötőben.

Csakugyan számos karcsu hajó, néhány hatalmas teherszállító hajóval egyetemben sorakozott egymás mellé a medenczében. De Lea nem nézett már arrafelé. . .

Két kis kocsit követett szeme; olyanok voltak a kocsik, mint a kerekeken forgó zsöllyék; ponnyk voltak elébük fogva, a melyeket gyermekek vezettek.

Az egyik kocsiban egy körülbelül harminczesztendős nő ült; a másikban valamivel fiatalabb férfi. Azonban nagyon hasonlítottak egymásra és mind a kettőjükön olyan nyilvánvalóan meglátszottak a szenvedés jelei, hogy György, a kit majd annyira megzavart ez a látvány, mint Leát, nem mert szólani.

A bricska elfordulván a kikötőtől, egy pillanatra a várost érintette, de éppen elég időt hagyott arra, hogy az utazók egy pillantást vehessenek a népes és fényes utcákra, a melyek meredeken ereszkedtek alá a dombokról.

Majd újra a partnak fordult s egy lejtőnek vette utját, a melyre bal felől egymáshoz egészen hasonló, vászonfüggönyös erkélyü házak kapaszkodtak fel és megállt az egyik ház előtt, a melynek homlokterén fekete betűkkel diszlett a felírás:

Dartmoor House.

Ugyanabban a pillanatban felnyilt a Dartmoor House kapuja s egy körülbelül hétesztendős, kisütött szőke hajú, élénk tiszta szemü, kék és fehér koczkás karton ruhájú leányka

rohant ki, egyenesen a kocsi hágcsójának, azzal felrántotta fürgén a kocsi ajtaját, a miközben kitetszett kikeményített piczi fehér bugyogója, meg fekete harisnyába bujtatott ikrája, a mely már most is szép idomu volt.

Lea, György és Edith közé vetette magát és mulatságos buzgósággal ölelte meg a *nurse*-t.

— Jaj! Edith néni! — kiáltotta, — Edith néni eljött hozzánk!

Edith csókolódzás közben valósággal viaskodott a kicsikével, de boldog volt, hogy becézve »néni«-nek szólították, »néni«-nek, a hogyan az északföldi gyermekek szokták családjuk otthonos barátnőit.

— Idám, Idám! Én drágám! — dadogta ő is. — Légy okos, légy eszeden, kérlek, légy eszeden.

Lea elmosolyodott; György megkérdezte a kis leánytól:

— Hol van Tinka?

— Mamus a drawing-roomban van... Azt mondta, nagyon ideges, nem jöhet le... Fenn maradt Carolával... Carola az én testvérem — magyarázta a leányka s olyan figyelmesen vette szemügyre Leát, hogy a szava is elállott a nagy nézésbe.

Ezenközben a két utas podgyászát lerakta a kocsis, meg egy alacsony termetű, kopasz, feltürt ingujju, karmazsinpiros arczu, kidülledt szemű, fehér szakállas, mogorva ember, a ki hátán vitte be a csomagokat.

Elsőnek Ida ugrott le, követte Edith, majd György, a ki karjába kapta Leát.

György és Lea a földszinti folyosón, majd a főlépcsőn, mely az első emeletre vitt, követték Edithet és Idát.

Odafönn a szűk lépcsőházba két ajtó szolgált, egy szemközt, egy pedig jobboldalt. Lea Györggyel az előbbin lépett be, a mely tárva is volt.

Világos-sárga papírral kárpitozott szobába nyitottak; felül széles friz vonult el a falakon, a melyek festményekkel, metszetekkel s kínai, japáni meg indiai csecsebecsékkel voltak teleakgatva. Három hosszú ablakon át kilátott az ember a tengerre.

A szoba közepén mozdulatlanul — a kis Carolával oldalán, a ki épp úgy állt, épp oly mozdulatlanul, mint ő — egy fehér piqué szoknyás és selyemzubbonyos fiatal nő állott.

Kissé rövid keményített szokujája alól előtetszett gyöngé bokája és sárga topánba bujtattott picziny lába. Kisütött hajával, üde arczsinével és ajkával gyermeknek nézte volna az ember, ha ellent nem mondott volna ennek tekintetének mélysége, merevsége és álmodozó kifejezése; szeme majd olyan zöldes-szinű volt, mint Györgyé.

Tinka volt ez a nő.

Mintha se Györgyöt, sem Edithet, még Idát sem venné észre, a ki szökdécselve tartott hugocskájának, szeme Leára szegeződött mereven és valósággal fölitta vele a fiatal leányt.

Lea néhány lépésnyire közeledett felé, azután megállott; olyan izgatottság fogta el, a mely hatalmasabb volt annál, melyet az imént érzett, mikor Györgyöt pillantotta meg.

Tinka szimbóluma volt mindannak a tanításnak, a melyek annyira lelkesítették annak idején Apple-Tree-Yardban: ő volt a tiszta szellem, misztikus jegyességének védőangyala.

Tinka zavara sem volt kisebb, mert a különös metszésű szempár szélén két nagy könnycseppen tört meg a fénysugár.

Lea csak ebben a pillanatban tudta, hogy hajdani érzékenységének forrására is rátalált.

A szőke fürtű, keményített fehér piqué ruhás kis tündér csak egyre ott állt előtte, a sárga szalón közepén; a tenger-visszaverte napsugarak, a melyek lángoló szellemek módjára tánczolták körül, fénykört vontak alakja köré.

Lea nagyot kiáltott:

— Óh! Tinka! . . . Végre, végre! . . .

A fiatal nő karjába vetette magát, de hirtelen kisiklott belőle, megroskadott; György rögtön segítségére rohant és átvitte a szomszédos szoba ágyára.

*

Az alkonyat elárasztotta már a szobát, a mely nem a tengerre nyílt, hanem egy meglehetősen szűk és homályos udvarra, a mikor Lea végképp eszméletre tért . . .

Ájulása, a mely sem fájdalmas, sem fojtogató nem volt, különös hamar elmúlt: a pillanatnyi nyomasztó érzés mélységes álomban engedett föl, fáradság-okozta üdítő álomban. Majd maga az álom is megenyhült, eloszlott, hatásaként csak enyhe álmoság fogta körül Leát, a melyen áttetszett a látomásszerű lények

és dolgok suttogása. Szirének messziről jövő siró panasza ütötte meg Lea fülét . . .

Szive kissé lassabban kezdett verni, de mihamar zavaros öröm töltötte el lelkét.

»A tenger . . . Ha közelemben . . .«

Az álom visszatért, felidézte a zöld reflexes kék öblöt, a veres és zöld tengerfokot, a bárkákat, a karcsu yachtokat, a fellobogózott steamereket.

Szeme hirtelen fölnyilt. Meglátta a szobának az ágygyal szemközt eső részét. A sárga szalónba vivő kettős kárpitajtó félig nyitva volt. A szoba sarkában a kis Ida kuksolt egy széken; koczkás karton köténye volt felkötve reá. Piczi lába czipője sarkánál fogva kapaszkodott a szék keretébe.

Térdén könyv volt; roppant okos ábrázattal adta, mintha olvasna; feje lehajlott, fürtjei a könyv lapjait érintették; de Lea látta, milyen kíváncsian néz feléje a két világos szép szem.

És Lea mégis elszunnyadt.

Más árnyékok jártak-keltek szomszédságában, a valóság és az álom mesgyéjén: egy szőke szakállas, kopaszfejű, aranykeretes szemüvegű arcz tünt fel; majd Edith ismerős árnyékképe; azután egy közömbös, sápadt arcz, egy határozatlan körvonalu női alak, a kire rózsaszínű kötény volt felkötve.

Se György, se Tinka nem mutatkozott. És az aggodalom, hogy nem látja őket, hovatovább zavarta Lea nyugalma, elüzte az álom utolsó ködképeit.

Feltámaszkodott könyökére. A kis Ida, a ki székén leskelődött, iziben elkiáltotta magát:

— Mama! megmozdult! . . .

Tinka menten ott termett a fiatalleánynál.

El sem mozdult volt mellőle, ott ült egyre az ágy mögött, csakhogy az ágy feje elfödte. Most Lea fölé hajolt.

— Hogy van, kedvesem?

— Köszönöm, jobban. Jókorát pihentem. Most már szeretnék fölkelni.

— Toilette-je céljára minden készen van. Segitsek?

— Óh, köszönöm, Tinka, ne fáradjon . . . majd segít Edith. Ő már megszokta.

Sajátságos szemérem-érzet zavarta meg Leát, a hogyan most itt szemközt volt György hugával; rettegett arra a gondolatra, hogy Tinka meg találja látni, milyen sovány a teste, impozáns szépsége hogy megfogyatkozott.

Edith azután segítségére is volt Leának, a ki aprólékos gonddal öltözött fel.

A *nurse*, a ki ellensége volt a hivalkodásnak, Lea kedvéért engedett most szigoruságából, annyira örült neki, annyira köszönettel volt iránta, hogy az ő fáradozásával kelt életre.

Különben maga is szívéből kívánta, hogy Lea tessék Györgynek és hogy az esküvő mihamarabb meglegyen.

Mint az anya leányát, a mikor jegyesét mutatja be neki, úgy cziczomázta föl utitársát.

Lea azoknak a ruháknak egyikét vette föl, a melyeket maga szabott a kis Cockington-leányok segítségével gower-streeti lakásán; nagyon könnyű bársonyruhát, a melynek piros színét sárga petytyeस्कék enyhítették s a mely leplezte idomainak

fogyatékoságát és melegséget öntött el arcza haloványságán.

Mikor felöltözve, Edithtel, a ki mosolygott meglegeedésében, belépett a szalonba, leolvasta az arczokról a bámulatot.

— Óh, édes Leám, milyen szép magácska, milyen jó színben van!...

Tinka mondta ezt, a ki örömujjongásában gyermekké lett ismét; talpon, élőnek, bájosnak látván Leát, megnyugodott.

György is benn volt s megfogta barátnője kezét, hogy megcsókolja; ott volt azután a két kicsike, Carola és Ida — Carola nehézkesebb és nem olyan csinos leányka, mint Ida — s halk hangon beszélgetésbe merültek, a melynek tárgya nyilván Lea volt; és ott volt egy tarfejű, jóságos külsejű, szőke szakállas és aranykeretű szemüveges, germán arczu férfi. Tinka rögtön be is mutatta Leának:

— A férjem, Ebner Justus tanár.

A szalon közepén, a kerek asztalon, a melyet abrosz fődött, mindenféle üvegü, asztalü s az a százféle apró ezüsttárgy csillogott, mely az angolok lakomáinál elmaradhatatlan.

Az esteli világítás tündérfényességbe fűröszttötte a képekkel, fegyverekkel, porcellántárgyakkal és mindenféle ázsiai holmival teleaggatott falakat.

Valamint a tenger, elhalványodott az ég is, a délszak fénye öntötte el.

Lea az ablaknak tartott... Finom pernyeréteg ülte meg a levegőt: könnyü köd fűröszttö meg mindent.

György, a ki Lea felé ment, kitalálta, hogy mélabus érzés fogta el jegyesét.

— A köd rögtön szétfoszlik, — mondta biztató hangon — mihelyt egészen leszállt az éj. Hold nem süt mostanában, de az éjjelek azért melegek és gyönyörűek.

Lea szelid mosolylyal mondott köszönetet Györgynek.

Egy fiatal, fakult arcú, fekete ruhás és rózsaszín kötényes leány nyitott be csöndesen. Felhágott egy székre s meggyújtotta a háromágú gázcsillárt, mely az asztal fölött függött.

A tenger és az ég eltűnt; az ablaküvegek, tükrökké válva, a nagy sárga szobát verték vissza, a melyben csillogott a fehér abrosz, a kristálynemű és a sok ezüst csecsebecse; a melyben kedves arcok: Tinkáé, Györgyé, Edithé, barátságos arcok, Caroláé, Idáé, a tanaré, sőt a fiatal lámpagyújtóé is, mosolyogtak a vendégre.

Lea a fényben uszó szoba felé fordulva, egyetlen tekintettel fölmérte a szűk teret, a mely az egész világot jelenti neki. Azok közül a pillanatok közül való volt ez, melyekben az időtartam elenyészik, melyekben az egész múlt s az egész jövő a mérleg rudjának két vége között ingadozik.

Páris, Franciaország, az iskola . . . Pírnitz, Frida, Duyvecke . . . mindez kép alakjában vált ki gondolata mélyén: úgy jelenültek meg a távol való tárgyak és emberek, mintha éjjel egy hirtelen villámsugár csodálatos tisztán látszó tájat teremt elibénk, a mely azután rögtön eltűnik . . .

Tisztán látta egy időben a két életmódot, a két hazát, a tegnapit és a maít . . . Szívében elszakadt egy kötelék, kötelék, a melyről azt hitte, hogy régen elszakadt már; és a szakadás fáj most . . .

A számüzött lemondott hazájáról, családjáról, egész multjáról:

»Ez az én családom és hazám . . .« gondolta magában.

Szerette mindazt, a mi örömet fogadta, a kinek ünnep volt az ő megjelenése . . .

Tinka és György, a kiknek szeme le nem vált Lea arczáról, tudták, hogy most végképpen nekik adta magát.

A tanár öblös hangja zavarta meg a csendet.

Figyelő szeme az aranykeretü pápaszem mögül régóta szemlélte Leát és az egyszerű lelkü ember megfigyelése arra lyukadt ki, hogy az étvágy jelei mutatkoznak Leán.

— Tinka! — kiáltotta. — Szólítsd be hát Morley Lizziet, tálalja fel a vacsorát. Lea kisaszony egy falatot sem evett, a mióta megérkezett. Látom rajta, majd meghal már éhen.

— Igazad van, apjuk — adott neki igazat Tinka és lázadó mozdulattal szétkuszálta álmát. — No de itt van Lizzie . . . Ülünk asztalhoz!

Morley Lizzie, a rózsaszinü kötényes, fáradt képü, fiatal, szőke leány lerakta az abroszra az előétkeket.

Azután leült a társaság.

Az étkezés langyos levegőjében a kis leánykák nyelve oldódott meg legelőbb.

Mig a többiek, a kik megszokták a hideg vacsorát, a kaviáron és füstölt huson osztozkodtak, Lea elé forró huslevessel telt csészét, meg rántott tojást tettek.

A kis Ida megvallotta nénjének, Carolának, hogy ő is szeretné megizlelni a levest; a komoly Carolában pedig meg nem maradt a titok, hanem körbe adta az asztal körül ülőknek.

Lea mosolyogva szólította magához Idát; minekelőtte maga hozzányult volna, a kicsikének adta a csészét, hadd igyék a párologó folyadékából néhány kortyintásnyit. A hogy a gyermek piczi ajka közé fogta a kanalat, mindenkinek arca földerült bele, leginkább azonban Ebner tanáré.

— Ugy-e, kisasszony, kedves gyermekek?

— Igazi kis csodák! — felelte Lea, a kit Idácska bájossága egészen megejtett.

A tanár abbanhagyta egy pillanatra az evést és a kést s villát ki nem bocsátva kezéből, őszinte érzelmességi roham fogta el, a mely kissé mulatságosan illett gambrinusi természetéhez és pápaszemes arczához.

— Óh, kisasszony, ezek a kicsikék! Ők tartották meg bennem az élethez való bátorságot, a mikor igazán nagyon nyomorult voltam s egyedül éltem kettőjükkel larmsoë-i házunkban. — A mikor anyátok uton volt György bácsi-val, — magyarázta a két lányka felé fordulva, a kik oda se hallgattak neki. — Igen bizony... hálás vagyok irántuk, a kik kaczagva futkároztak házunkban, a mely munkámnál is üresebb volt (rovartudós vagyok és szenvedélyesen szeretem mesterségemet): a magányban töltött hóna-

pok egyetlen hatása az volt, hogy hajam megöszült.

A rózsaszín kötényes mozgékony leány belépett, fürgén leszedte az asztalt és két, szalonnával megtűzködött hideg husszeletet hozott be. Azután csöndesen eltűnt, magával vivén a tányérokat.

— Cseléd ez a leány? — kérdezte Lea.

— Nem, — felelte György. — Morley kapitánynak leánya, azé a kis veres emberé, a ki lerakta a kocsiról málháját . . . A kapitány rengeteg sokat utazott világ életében, kivált Indiában, Kinában és Japánban. A mi ritkaság van itt, java részét utazásairól hozta; különben feleségével és leányával lakik ebben a házban, de az évadra bérbe adja mindig.

— Hát Morleyné?

— Sohase látni. Szegény asztmás s a lépcsőn nehezen jár. Rendszerint ki sem mozdul másodemeleti szobájából.

Tinka ügyet nem vetett sem Morley Lizzie-re, sem a társalgásra, melyre a leány megjelenése alkalmat adott.

Szeme nézése merevre vált, gyermekarcza komoly kifejezést nyert; elmélázott. Megfeledkezett arról is, hogy eldarabolja tányérján a húst.

Lea belső örömmel ismert Tinka mélázásában a régi átszellemültségre.

— Ugy látom, kedvesem, elfelejtetted eldarabolni a húst! — figyelmeztette Ebner tanár.

— Kérlek, apjuk, légy oly szives, darabold el te!

— A felhőkben jár megint! — jegyezte meg mosolyogva a rovartudós.

Tinka, meg sem mozditva fejét és az abroszon egybefonódó ujjait, susogta:

— Larmsoe-i házunk... Azt hittem, lehetetlen visszatérnem belé, a mikor György Olaszországból hazajövet, lelkemre beszélt, hogy kezdjem meg újra az életet férjemmel és leányaimmal...

Ebner, a ki a tányéron darabokra vagdalta ezenközben a hust, félbeszakította feleségét:

— Tinka!...

És a leánykákra hunyorított, a kik abban hagyták a sugdolódzást és édesanyjuk beszédét figyelték most.

— Már miért hallgatnám el előlük, apjuk? — felelte a fiatal nő és piczi kezét férjének vörös, szőrös kezére tette. — Örökké félni fogsz az igazságtól? Az igazságból rossz nem származik és mennél fiatalabb a gyermek, annál inkább kötelességünk, hogy az igazságot mondjuk neki mindig.

A tanár fejével biccentett, az olyan ember módjára, a ki előre megadja magát.

— Természetes, természetes!... Bocsáss meg. Tudom, hogy mindig igazad van.

Tinka gyöngéden megsimogatta Ebner vörös kezét. Azután hozzá sem nyulva ahhoz, a mi tányérán volt, folytatta:

— Ma sem tudom, vissza tudnék-e menni haza, Finnországba s ott folytatni életemet, a hol elhagytam. Ezért van az, hogy hónapról-hónapra halogatom utazásunkat, bár a tanár ur nagyon kívánkozik már könyvei, dolgozó-

szobája, laboratóriuma és pipái után. Bizonyos vagyok benne, másvalaki maradt abban a faházban, az esetlen faience-kemencze körül; a ki ott vár, a ki ott leselkedik reám, másvalaki az, nem én. És félek tőle, félek kissé attól a másik Tinkától.

Bátyjára nézett, úgy folytatta:

— Az a másik Tinka, mind megőrizte régi eszméinket, György: régi lelkiösmeretünkre ismerünk benne. Valószínű, hogy ellensége lesz a mai Tinkának, a ki nem egészen úgy gondolkodik már, mint ő. A mainak igaza van, ha úgy gondolkodik, a hogyan gondolkodik; de a másik vajjon tévedett volna-e? Félek felismerni, hogy sokféle igazság van, egymástól megannyi különböző, de a maga szempontjából valamennyi helyes. Óh, György! . . . A mikor eljöttél Larmsoe-be, hogy visszaadd férjemet és leányaimat, a mikor messziről ráismertél hóba süppedt házunkra, a kert fekete fáira, a melyek mintha őrt állának a ház körül, nem féltél tőle, hogy a küszöbön te is szemközt találkozol régi lelkiösmeretteddel, a melyik éppen ellenkezőjét parancsolta vala annak, a mit tettél?

György is abban hagyta az evést, mint Tinka.

Nekidőlt széke támlájának s szemét lesütve, elgondolkozva felelte:

— Nem. Olyan erő vitt oda, a mely se tévovázást, sem akadályt nem ismert. Ha találkoztam volna a rémmel a melyet emlitesz, félre löktem volna a küszöbről. Az élet és a világosság egyetlen csapásra hatolt a barbárba, a ki voltam. Hittem, hogy a föltétlen igazsággal va-

gyok fölfegyverkezve. Meggyőződéseim ereje, biztosságom határtalan volt. Ebnert azon nyomban legyőztem vele.

— Igaz, — dünnyögte a tudós — György rávett, hogy még aznap odahagyjam házamat, munkáimat, gyűjteményeimet . . . arra sem hagyott időt, hogy meggondolkozzam. Ugy rendelkezett, mint valami király.

Ida kaczagva kiáltott fel:

— Hamar, hamar csomagoltunk, aztán estére hajóra ültünk, hogy mama után menjünk. Még a kék ruhámat is otthon felejtettem. Csak lyukat ne rágjanak rajta a patkányok!

— Az enyém — szólalt meg Carola — odafönn van. Én nem feledtem ám otthon; de nem veszem föl, mert olyan ruhában akarok járni mindig, mint Ida.

— Oh, — folytatta György — milyen erős voltam én abban a pillanatban . . . A kétségbeesés, hogy Lea-t ki nem tudtam ragadni társnői köréből, megsokszorozta erőmet, fokozta szilárdságomat. Meggyülöltem a multat . . . Mennél inkább szenvedtem, annál bizonyosabb voltam benne, hogy az igazság utján járok.

Lea meg nem tudta állni, hogy ne kérdezze:

— Hát most, — György? . . .

— Most, hogy hónapok teltek, multak és hogy távol éltem a világosság földjétől, persze megint a régi barbárrá lettem . . . Az igazságot nem láttam már olyan parancsoló erejűnek és kényszerítőnek. Ha meg nem tettem volna már addig, nem hiszem, hogy lett volna erőm egymás karjába vinni Tinkát és Ebnert, mint a

hogy megtettem . . . Én is szeretettel idézem föl, csak úgy, mint Tinka régi lelkünk köd-alakját; ő sugallotta menekülésünket, melyet az emberek örültségnek ítéltek.

Ebner tanár tányérjára ejtette a villát, melylyel egy csontos husdarab ellen küzdött s felkiáltott:

— Csak nem kezditek újra, csak nem hagytok másodszor is magamra a kisasszonyokkal?

Olyan gyermekes rémülettel mondta ezt, hogy a ki csak ott ült az asztal körül, mind kaczagásra fakadt; a kis lányok még hangosabban kaczagtak, mint a többi, a gyermekeknek azzal a megállíthatatlan kaczagásával, a melyben teljes erejével kitör mozgási és zajongási ösztönük.

Tinka barátságosan nézett Ebnerre és megnyugtatta.

— Nem, Justus . . . Dehogy hagyunk el. Nem azt mondtam épp az imént, hogy lelkiismeretem mostanában összehangzik életemmel?

— Hiszen lehet; — felelte a tanár meglehetősen siralmasan — de ha majd Larmsoeben megint összekerülsz régi lelkeddel, mint a hogyan mondogod és ha az megint urrá lesz rajtad, Isten tudja, mi rossz vár még akkor ránk! Soha viszont ne lássam inkább Finnországot!

György biztatóan nézett Ebnerre:

— Sohase tarts semmi rossztól, Justus . . . Éppen azért, mert hitünk nem olyan parancsoló erejű, képtelenek vagyunk erőszakos és hirtelen elhatározásokra, olyanokra, a minő menekülésünk, majd pedig az én visszaérkezésem volt.

Lea elragadtatva hallgatta a beszélgetést. Nem volt szokása, de kedve sem volt elvont dolgokról vitázni; hanem a naiv és derült szavak, melyeket a testvérek egymással váltottak, elbájtolták fülét, mert annak a hajdani szeretetnek szavát érezte ki belőlük, a melyet régóta nem hallott és a mely parancsoló módon idézte fel a régi emlékeket, vitte vissza abba az áldott időbe, a mikor lelke felavattatott.

György és Tinka kijelentései boldogsággal töltötték el. Rosszul esett volna, ha megtagadják a multat, az erkölcsi hitet, a mely olyan szépekké és kivételesekké tette őket, a mikor megismerkedett velük Londonban.

Abban az alakjában, a melyben Párisban jelent meg, kevésbé drága volt szívének György. Ma, ugyanakkor, a midőn fölfedezte, hogy György és Tinka arcza annyira hasonlatos a régi Györgyéhez és Tinkáéhoz, boldogan győződött meg róla, hogy lelküket félre nem ismerte. Végtelen gyengédség fogta el a körülötte való lények és dolgok iránt.

Minthogy Tinka és György között ült, Tinka felé hajlott és megcsókolta haját azon a ponton, melyen a fonadék elmerül a fehér nyakba. És György megérezte a csóknak perzselő hevét.

A kis Morley-leány ezenközben több izben járt ki-be, fáradhatatlanul vivén, hordván a tálat és tányérokat.

Egymásután rakott az asztalra hideg sonkát, salátát, tojáshabot és két tál devoni gyümölcsöt, a mely minőség dolgában a délszaki

országok legpompásabb gyümölcseivel bizvást egy kalap alá fogható.

Lea étvágygyal evett mindenből, s nem is azzal a kötelességszerű megadással, mint mikor a Commercial Road kórházában kellett bőségesen táplálkoznia, hogy a »little Tom« rendeleteinek engedelmeskedjék.

A poharakba pezsgőt öntöttek s mikor a kis leányok belekóstoltak, mindent elnyomó csacsogásuk csakhamar lehetetlenné tette a társalgás folytatását.

— György bácsi, — kiáltotta Ida és felkapaszkodott a fiatal ember ölébe — ugy-e, itt-hon marad majd most a francia néni kedvéért?

— Ugy-e, elvisz engem is a tengerre? — kérdezte félénken Carola, a ki vágyó szemmel nézte, de nem merte utánozni huga szökelleseit.

Tinka elbeszélte ekkor Leának, minő különös életet élt György, a mióta eljött Párisból.

— Mikor visszajött Larmsoe-ből — kezdte a fiatal nő — s elhozta Justust, meg a gyermekeket Londonba, a hol várakoztam reá, annyira le volt sujtva, hogy elfacsarodottrajta a szivem. Ugy látszott, hogy ebben a boszu-félében egész megmaradt ereje kimerült. Londonban visszavonult életet élt, egész napra apple-tree-yardi mütermébe zárkózott, senkit sem türt meg maga körül, csak bennünket, meg Edithet. Mekkora erőfeszítésünkbe került, a mig sikerült rávennünk, hogy elutazzék Londonból! Eleinte Penzanceban, Cornwall-ban telepedtünk meg. Ott hirtelen beleszeretett György a tengerbe és szakadatlan kóválygásokra indult a halászokkal.

Hetek teltek belé s nem láttuk. Nagyon nyugtalankodtam . . . De a tenger megmentette, szinte akarata ellenére visszaadta az élethez való erejét és kedvét . . .

Egyik kirándulásán fölfedezte Torquay-t. A hely rögtön megragadta, annyira emlékeztette Olaszországra. Azután bennünket is elhurczolt ide.

— És itt mivel foglalkozott? — kérdezte Lea.

György a két kicsikével játszott ezenközben. De pillanatról-pillanatra föltekintett és szemével szerelmesen czirógatta Lea szemét.

— Itt is magános életet élt, — folytatta Tinka. — De ugy láttuk, hogy megunta a hosszú kirándulásokat. Az öbölnek környékéről nem távozott ettől fogva . . . Torquaytól ném messze, St.-Mary's Church iránt, két mért-földnyire a parttól van egy szikla, ugy hívják, hogy Gilder Rock s a tulajdonosa valami Savil nevü ur. Ennek a Savilnek apja, a ki különczködő ember volt, a szikla sikján kápolnát építtetett, a melynek befejezésében azonban megátolta a halál. A jelenlegi Savil, vagyis inkább a jószágkormányzója, bérbe adta Györgynek a sziklát és a rombadőlt kápolnát; György oda szállította minden butorát s valóságos műterem-félét rendezett be a kápolnában . . . Ott tölti napjait mindenkitől távol. Augusztus forró éjszakáin még ott is aludt. Én csak mesziről láttam Gilder Rockot, a St.-Mary's Church hegyfokáról. György senkit sem akart elvinni rejtekébe.

»Engem elvisz majd« — gondolta magában Lea.

• És ez csak annál inkább fokozta vágyódását, hogy egyedül lehessen Györggyel, szemközt a tengerrel, egy sziklacsucson, a melyen ember ki nem kötött még előttük.

Éppen asztalt bontottak, a mikor Lizzie egy szabályos arczu, szép barna szemü, fekete szakállu és magas homloku fiatal embert vezetett be.

— Áh, doktor ur! — kiáltott fel György és odasietett hozzá.

Azzal bemutatta Leának.

— Bryce Róbert doktor ur, barátunk,

Lea könnyedén meghajolt; zavarba ejtette az orvos fürkésző tekintete.

Lizzie ki akarta vinni a gyermekeket, de Ida körülugrálván a fiatalembert, nagy buzgalommal kiáltozta:

— Az én doktor bácsim! Az én doktor bácsim! Mondja, doktor bácsi, hogy ne fektesenek még le!

— Az »ő doktor bácsijának« hívja, — magyarázta Tinka, mert a szegény kicsikét ő gyógyította és mentette meg, mikor tavaly júliusban torokgyíkja volt.

— Bizony, — hagyta helyben Ida — a doktor bácsi mentett meg. El is megyek majd hozzá feleségül.

Bryce leült néhány pillanatra, de keveset beszélt.

Leát nézte szakadatlanul, figyelmesen és Lea kitalálta, hogy az ő kedvéért jött.

Nem igen tetszett neki ez az ember: kissé száraz és csipős volt, adta, mintha megvetné a tudományt s kijelentette, hogy az orvosok semmivel sem tudnak többet, mint a betegek.

»Éppen csak hogy van jó, meg rossz beteg; az ember csak a jó beteget gyógyíthatja meg, a ki meg akar és meg is tud gyógyulni.«

— Idácska például jó beteg, mert szenvedélyesen ragaszkodik az élethez. A miről ugyan könnyen meggyőződhetik bárki.

A »jó beteg« az orvos térdének támaszkodva, abban a pillanatban éppen erélyesen küzdött az álom ellen.

Carola az egyik pamlagon elaludt már.

Bryce bucsuzott.

— Tehát holnap!

György néma kérdésére ezután azt felelte:

— Nem . . . Ma estére nyugton hagyom a kisasszonyt . . . Bizonyos vagyok benne, hogy az éjjelt jól tölti. Ha megengedi, holnap tizenegy óra táján eljövök megint s akkor azután beszélgethetünk.

Minekelőtte távozott volna, félig komolyan jegyezte meg:

— Kissé nyomasztó itt a levegő . . . Az éjjel gyönyörű, méltóztassék ablakot nyitni és az erkélyen levegőt szívni. Hiszen méltóztatik tudni, hogy ujabban bőséges táplálkozással és levegőkurával szokás a légcső betegségeit gyógyítani.

Carola és Ida, a kiket Lizzie ki készült vinni, csókra nyujtották rózsás ajkukat.

A vaskos Carola, a ki az ilyen soká elnyuló estéket meg nem szokta, azon álló helyében aludt el.

Lizzienek úgy kellett kivinnie; a gyermek szőke fürtei és tehetetlen karja a fiatal leány vállára lógtak le . . .

Ablakot nyitottak.

Szellő sem fodrozta a tengert; a levegő mozdulatlan volt és langyos. És mint a hogy György előre megmondotta, az alkony ködje eloszlott s fölfedte az eget.

Edith kihozta köpenyét és Lea vállára kerítette.

— Gyerünk az erkélyre, — mondotta azután.

Lea Ebnert kereste szemével:

— Hol van a férje, Tinka?

— Szobájába ment. Étkezés után szundítani szokott egy kicsit! . . .

Miközben Morley Lizzie leszedte az asztalt, mind a négyen kivonultak a sárga szalónból az erkélyre.

Az éjjel nagyon sötét volt; a csillagok vereseknek, rozsdamartaknak látszottak a sötét mennybolton. A sik tengeren egyéb világosság nem is látszott a csillagoknál, meg a hirtelen ezüstös foszforfénynél, a mely meg-megcsillant a viz tükrén.

Az emelkedő ut lábujában, mely a Dartmoor House mellett vonult el, a fürdőépület komor tömege terült el sötét-feketén. Odább egy dock-félének a közepén, a kikötő szomszédságában, egy gőzre járó emelő-daru rakott meg egy nagy hajót. Magas villamos fényoszlopok világítottak be a part görbe vonalára és valószínűs nyaklánczként vonultak végig a kikötő

és az állomás között. A legszélső villamos gömbön túl a sötétség kezdődött ismét.

De a Morley-házzal éppen szemben, az öböl tulsó felén, a szemhatárnak egész a szélén, messze, messze, végtelenül messze Paington egyenes vonalat képező alacsony fénypontjai csillantak föl.

Paington és Torquay között az árnyékba szenderült tengeröböl terült el, a melyből itt-ott tetszett elő rubin smaragdszinü fénye egy-egy jelző-lámpának, a mely gőzhajónak, vagy yachtoknak árboczában függött; megannyi láthatatlan, hosszú, zöld, vagy piros, remegő körvonalu gyökéren élő, a tengerből emelkedő száron nyuló virág.

A tenger, a melyre alig szórt világosságot egy-egy foszforeszkáló villám, a veres csillagu ég, a gyér fénypontok, az istenáldotta öbölnek illatos lehellete, a messzenyuló csöndesség, a melyben megszámlálhatja az ember a zajt, — mindez titokzatos és bűvös tájképpé olvadt egybe.

Lea a vaskorlátnak támaszkodva állt György és Tinka között s érezte, mennyire azonos ez a táj álmainak tájával. A kórház lázas éjjelein elgyönyörködött már ebben az éjjelben, melynek jódos és sós délszaki langyossága fölmelegítette tagjait, enyhítő irral kente meg torkát és mellét.

Tinka karcsu testéhez simult.

— Oh Tinka, — susogta — nagyon jól vagyok itt magukkal. Engedje, hogy itt maradhassak . . . Élni akarok. Boldogságra vágyom.

— Igaz, — felelte a fiatal nő. — Gyönyörű óra ez; kell, hogy szeressük . . . A zord kálvária után végre egy kis pihenő sorsunkban.

Perczek multak el és senki nem szólt egy szót sem.

Csekély köz választotta el egymástól Györgyöt és Leát az erkélyen. De akkor sem voltak közelebb egymáshoz, mint mikor Lea a vonatról leszállt s jegyese karjába rohant.

A multnak ugyanazon órájára, ugyanarra az eseményére gondoltak mind a ketten. A richmondi este idéződött fel emlékükből; akkor is test a testen támaszkodtak egy terrasz korlátjának, mely a Temzére nézett és együtt mentek el az éjszakában.

Megborzongtak csak úgy, mint most a vágytól, hogy összébbszoruljanak, hogy feloldódnak egymásban. De a lelkükben élő erkölcsi törvény, a melyet mondatba sem tudtak foglalni, visszatartotta akkor őket: nem akartak engedni vágyuknak; megvallani is alig merték maguknak . . .

Most azonban, most felszabadult már lelki-ösmeretük. Száz megpróbáltatáson által sikerült ráakadniok egymásra. Egymás mellett vannak, egymáséi lehetnek szabadon, közös vágyuk volt, hogy egymáshoz fűzzék életüket és most ime ugyanaz a fájó szemérem kél lelkükben ismét új életre. A többiek jelenléte megkimélte őket az aggodalomtól.

Tinka egyszerre azt mondta:

— Bemegyek, megnézem, mit csinálnak a kicsikék.

Könnyedén suhant be az egyik ajtónyíláson, mely a sárga szalónba vitt.

Lea és György, a kik visszafordultak, hogy szemükkel kövessék, azon vették észre ekkor

magukat, hogy Edith sincs már velük, Edith, a ki, azt hitték, ott ül az erkély másik sarkában, az árnyékban.

Egyedül voltak.

Lea nem tudta, mit tegyen; de azután elhatározta magát és követni készült Tinkát; György azonban visszatartotta karjánál fogva. Ugy sugta:

— Maradjon . . . kérem, maradjon.

Lea rögtön engedelmeskedett, boldog volt a szóért, a mely irányt szabott ingatag akarátának.

Levetette a szalónban egy székre Edith köpenyét, azzal követte Györgyöt az erkély sarka felé, a hova György magával vonta.

Kezüik remegett, a hogy egymáshoz értek, a hogy keresték egymást. Egymás arcját nézték a fényességben, a mely belülről jövet, megvilágította az erkélyt. György elbocsátotta Lea kezét, mire az tehetetlenül hullott le.

És ekkor végig csirógatta a férfi Lea karját, vállát s megborzongott, mikor a bársonyszövethez ért, mely a leány testét fődte; a fiatal leány nyakára csusztatta ujjait, a konty alól kiszabadult fürtök alá.

Lea legyőzve, hagyta, hadd lankadjon le feje. Aldozatul dobta magát a szeretett győzőnek, a kire rátalált végre, megtagadta a lebirhatatlan szemérmet, a mely tiltakozott az áldozás ellen . . .

Nyaka előre hanyatlott, nem látta már az ég mérhetetlen boltját, a melyen haldokolni látszottak a vörös csillagok. Édes szédülés ingatott meg lába alatt mindent. Nem érzett már maga körül semmi támaszt a sötétkék végtelen

éterben, csak a drága kezét, a mely hajába merült s lebegésben tartotta a világok fölött.

A szédülés olyan erőssé vált, hogy szemét is le kellett hunynia belé; és ekkor belülről látta lelkét és úgy érezte, mintha fuldokolnék, örvényben küzködnék valami: Pirnitz és Frida méltatlankodó arcza, a tulajdon maga képe, a misztikus Leáé, a ki jegyet váltott volt Györggyel Hampstead-Heath mezején . . .

»Óh, akarom, akarom, hogy eltűnjenek ezek a képek, nem akarok reájuk gondolni, nem soha többé! . . .«

Azt kívánta, hogy ő is közönséges nő legyen, lemondott a nagy eszmékről, gyönyörúsége telt legyőzetésében, teste oda simult György testéhez. De azért ellenállott még az ujjak lassu, gyöngéd szorításának, a melyek előre vonták arczát.

A richmondi csókra gondolt, érzékeinek egyetlen emlékére, de a mely olyan szivéből való volt, annyira élt benne, hogy egész lelkét képes volt felforgatni. Nemsokára arcza közelében érezte György arczát, lehellete megczirógatta. Lea felsóhajtott:

— Ne, ne . . . kérlek, barátom . . . még ne!

De ajkuk összeért már és abban a pillanatban Lea megszűnt gondolkodni.

Nem az a megmagyarázhatatlan, befejezetlen izgalom volt, mint a richmondi csók idején; amaz két ártatlan ajaknak első kóstolója volt a boldogságból. Ezuttal azonban igazán meghódította György Leát, tudatos, lelkéből előtörő hevességgel zárta le mátkája ajakát.

Mikor elbágyadtan és mert nem bírták el tovább az érzések heves rohamát, levált egymásról ajakuk, Lea György mellére hajtotta fejét. Gyönyörűség volt neki elkinoznia homlokát a fiatal ember ingombjának kemény fején.

Néhány pillanatig meg nem mozdultak, nagy volt a csöndesség.

Azután György Lea füléhez hajolt; elváltozott, bizonytalan hangon sugta fülébe:

— Engedd, hogy veled lehessen az éjszaka, hogy el ne kelljen hagynom téged.

De Lea azt felelte:

— Nem . . . könnyörgök . . . én drágám . . . majd mikor . . . Várd meg, a míg szép leszek megint . . . olyan szép, mint régen . . . a te számodra, azért, hogy szeress!

IV.

A megpróbáltatások ideje elmúlt: a szerelmes pár egymásé lett.

Az esküvőbe, a melyet Edith kívánt s a mely Angliában a legegyszerűbb alakiságokkal jár, György szívesen beléegyezett s meg is történt az szinte a Lea megérkezését követő napon.

György ugyan másodemeleti szobájában lakott, holott Lea, a kire Edith örködött, a sárga szalónnal szomszédos szobát foglalta el. Es ha Bryce doktor arra kérte Györgyöt, hogy egy kis ideig úgy bánják csak a lábbadozóval, mintha testvére volna, ha maga Lea is, testi fogyatkozását szemérmatosan restelve, könnyörögve kért haladékot addig, a míg szép lesz majd

ismét — legalább semmi sem állott utjába a jegyes házaspár boldogságának.

Ráeszméltek ekkor arra a fájó igazságra, hogy a mi elmúlt, soha újra nem kezdődik már, egyszerűen azért, mivel folytonosságban élő teremtések vagyunk; minthogy pedig a körülöttünk való dolgok nem változtak, más szemmel és más szívvvel nézzük őket.

A torquay-i szép napok semmiben sem hasonlítottak a londoni napokra.

Mert két rémalak settenkedett közelükben, két rémalak ólálkodott körülöttük, csuszott közéjük, választotta el őket: a vágy miatt való szégyen és a haláltól való félelem.

A vágy miatt való szégyen zavaró elemként hatott szeretkezésükben; de nem az a szégyen, melyet a keresztyén eszme a bűnös vágyra nézve sugall, — nem férj és feleség voltak-e hiszen? — hanem ennél kényesebb, finomabb szégyenérzet, a melyben több az észszerűség, a mely igazán emberi, mely abból az érzelemből születik, a mit gyermekkor óta érez két ember egymás iránt, a kik azután a hagyományos társadalom közepett a férj és feleség viszonyába kerülnek.

Nagyon világosan meg tudták különböztetni, mi az, a mit a házasságban szerelemnek neveznek; és gyűlölték a férfi zsarnokságát, meg a nő rabszolgaságát,

Azt szerették volna, hogy egymáséi legyenek és mégse legyenek alávetve ennek a törvénynek, a mely egyiküket legyőzötté aljasítja, másikat önző győzvé magasztosítja.

Pedig az örökletes törvény akaratuk ellenére igazolódott.

Abban a pillanatban, mikor arra került a sor, hogy szemérmességéből engedjen valamit, Lea szeme könnyölgően, rimánkodóan nézett; gyenge keze néha a védekezést is megkísérelte, és ugyanakkor a férfivágy parancsoló, felelőtlen brutalitását olvasta ki György szeméből.

Csak magukat vádolták mind a ketten; György, a miért olyan erőszakos, Lea, a miért ellenállt, de valami különös ellentét különítette el őket, a kik alig hogy összekerültek.

És a reménységnél, a mely Lea szivét megtöltötte, hogy akkor adja csak oda magát, ha olyan szép lesz megint, mint volt hajdan, Bryce Róbert tanácsainál is inkább, a melyeket Györgynek adott, sorsuknak valami közös divinációja késleltette az órát, a melyben férjje, feleséggé lesznek majd.

A várakozásba, melylyel a végzet beleegyező szavát lesték s a mely aláaknázza lelküket, más aggodalom is vegyült. Hátha hazudik a végzet, hátha megtagadja majd tőlük az előre érzett diadalt? Hátha hijával lesz majd az életnek a szerelem?

A gondolat, hogy a halál lekaszálná a szüzi hitvest, annál kegyetlenebbül gyötörte őket, mert nem vallhatták meg egymásnak aggodásukat. El akarták titkolni egymás elől ezt a félelmüket és tudták nagyon jól, hogy igyekezésük nem sikerült.

A rettenetes fenyegetést György Lea arczáról, járásából, hangjából olvasta le; többet

mondott ez Bryce elharapott mondatainál és rimánkodásánál, a melyet megismételt napi látogatásai után, hogy óvja, kimélje meg a beteget olyan rázkódásoktól, a melyek megölhetnék...

György ifjui egészségtől annyira buzogónak ismerte Leát! Londonban, a mikor jó magát is valami ideges bágyadtság gyötörte, nem az öröm forrásaként jelent meg ez a leány, a melyből szürcsölvén, elolthatta szomjuságát?

Ő, a ki Észak mélabus gyermekének született, Lea révén ismerte meg az élet izét és örömét; az ő révén nyílt meg szemének a szerelem is.

És most hiában igyekezett meggyőzni róla magát, hogy Lea meg van mentve: a rettenetes való lenyomta.

De ez az érzése nem volt állandó: órák, napok multak el folytonos remény és hit közepe; majd azonban egy váratlan pillanatban valami mozdulat hatása alatt, vagy tán valami meghatározhatatlan ok miatt, megnyílt szeme és látott.

Látta: olyan fáradtnak, tehetetlennek látta Lea arcát, mintha a gondolat és az élet eltűnt volna róla; azt hitte volna az ember, hogy bőre alatt a vér megbomlott, hig lévé folyt szét; arca beesett, vértelenné lett, szája széle lebiggyedt, mintha az izmok megereszkedtek volna; olyan szép metszésű orrának czimpáin nem volt már hus; a fény egészen elillant szép szeméből, a melynek kéksége üvegesre vált.

Egy másodpercbe telt csak, annyi időbe, mely alatt a lábadozó arca hirtelen megvonag-

lott, a mennyi alatt titkos fájdalom sziszszent föl benne; olykor maga sem tudott róla a beteg, csak György elrémült arcza lepte meg, a felvonagló, az elfutó halálnak visszfénye.

Ilyenkor rögtön szép, rögtön eleven akart lenni számára és a felkorbácsolt idegek csakugyan meg is élénkitették a szervek elpihenő játékát.

Szeme megvillant, arcza kipirosodott, izmai megfeszültek újra, színes ajaka mosolygásra nyílt. György azt mondta magában :

»Álmodtam... Hiszen jobban van; napról-napra erősödik. Nemsokára egészen a régi Lea lesz...«

De szivükben azért benne maradt, benne vonaglott a nyíl hegye...

Olyankor, hogy egymás mellé simulva ültek, Leának egymásra vetett lábaira esett György szeme s a ruha redőit nézte.

A redők üresek, gyürődöttek voltak, mintha a szegény test feloldódott volna alattuk, csontvázzá satnyult volna.

A szájalomtól vérezni kezdett György szive, arcza elsápadt. És ezt az elsápadást Lea azon nyomban észrevette. Kétségbeesett kaczérsággal igazgatta szoknyáját, kiteritette, mint valami ellenzőt, hogy így leplezze a betegség pusztítását.

Néha meg beszéd közben egyszerre elváltzott Lea hangjának színe: a szavak üresen hangzottak, mindegyre sűrűbb fátyol terült a hangok forrására, míg nem egy könnyed köhintés véget vetett a sajátságos állapotnak.

Lea észre sem igen vette az egészet.

De György akarata ellenére leste ezt az elváltozást s úgy képzelte, akkor is hallja, mikor a hang éppen szilárdan és telten csengett.

És a legkeserűbb szomorúságnak volt forrása: elgondolnia, hogy soha nem hallja többé Lea régi hangját.

*

György és Lea szerették menedéküket, a csendes és népes Dartmoor House-t, a hol tragikus életük körül az izgalom nélkül való élet mozgott, élt és lihegett, a hol, a nélkül, hogy elfordítanák figyelmüket egymástól, földerítették őket az arcok, a dolgok.

A ház felső emeletén a Morley-család élt, melyet bérlői meglehetősen kényelmetlen lakosztályba szorítottak. Az asztmás és vizkóros Morley-né magánosan töltötte ott életét, a pam-lagon elterülve, halomba rakott *magazine*-ok és a himzőkeret között.

A kapitány és leánya ez alatt fáradhatatlanul végezte a ház körül való munkákat; a kapitány fát fűrészelt a kis udvarban, javitgatta a butorokat szakadatlanul, vagy valami szerszámmal bibelődött, vagy lajtorjára kapaszkodott, izzadva, skárlátszinü, fontoskodó és dühös arczczal; Lizzie, a fürge és szóttalan leány pedig örökké tisztogatta a fa- és rézedényeket; sápadt és lankadt silhouette-je alig különbözött a közönséges cselédleányétól.

A *nursery*, György szobája és a tanár szobája, melyen, hogy a magáét Leának engedte át, férjével osztozott most Tinka, a második emeletet foglalták el.

Tinka azonban rendszerint az elsőemeleti sárga szalónban tartózkodott; órák hosszat irt a szoba jobsarkában elhelyezett íróasztalon, a nyitott ablak előtt.

Néhány hete új regénybe kezdett, a melynek cziméül ezt választotta: *A gólyák*.

A különös czimmel a regenerált nőket, a jövő Éváit akarta jelképezni.

Pirnitz esete Párisban, a férfiak fölkelése a nők müve ellen, erősen hatott reá. Ezekből az eseményekből meritette a könyv meséjét.

És a regényíró ösztönszerű makacsságával, a kit örökké müve foglal el, minduntalan a csendes drámára térítette a szót, — Minotabbé és Duramberty támadására, Heurteau kisasszony árulására, Duyvecke házasságára és Geneviève büntettére.

Lea ellenkezés nélkül felelt kérdéseire, elbeszélte mindent, kitért a részletekre is.

A Commercial Road-kórházzról azonban szó nem esett; multjának ez a része még most is borzadással töltötte el, neki tulajdonította egész nyomoruságát, egész testi hanyatlását.

Most, hogy feltalálta ismét jegyesét s végképpen szakított Pírnitz terveivel, szinte örömezt beszélt róluk; mint a hogyan a menekültnek fanyar gyönyörűség forrása lesz széttört bilincsének emléke.

Szinte mindig ott tett-vett Tinka szomszédságában a kíváncsi és nyughatatlan kis Ida, de a ki mégis drága volt édesanyjának, pedig ugyancsak nyugtalankodott munkája körül.

Gyakran, mikor a fiatal nő elgondolkozott és eltolva kissé karosszékét az íróasztaltól, toll-

szárát rágta piczi fogaival, egy vaskos, kicsi kacsó ragadta meg lecsüngő bal kezét és üde ajak érintette ujjai hegyét.

A gyermek leült a zsámolyra, a melyen Tinka lába nyugodott. És a szőke fej elbujt édesanyja ölében, térde között, a mely szétvált, hogy befogadja.

Olykor azután komolyan helyezkedett el Ida, papirossal és czeruzával fölfegyverkezve, egy széken. Utánozni igyekezett édesanyja testtartását és mozdulatait s titokzatos hieroglifákat vonogatott a fehér lapokra. Ha megkérdezték mit ír, azt felelte: »könyvet ír ő is, mint mama«.

Carola, a ki lassubb, nehézkesebb, kevésbbé fürge és szükszavu volt, a kit tizennyolcz hónappal ifjabb huga ide-oda lökdösött s valósággal elnyomott, ugy látszott, Ebner tanárhoz huzódik inkább, a ki imádta, mert némi hasonlóságot fedezett föl benne.

A kis leány bájos pufók és rózsaszinü arczán nagy kék szemét csakugyan apjától örökölte; szőke haja nem volt rövid, mint Tinkáé és Idáé, de szabadon omlott le, — bizonyára csak ugy, mint gyermekkorában Ebneré.

»Szakasztott az én arczom az ő korában« — mondotta az aranykeretes szemüvegü derék ember.

Rovarászó sétáira elvitte magával a leánykát; örökké együtt láthatta őket az ember, a mint a kis leány apja redingote-jának szélét fogva, jártak-keltek az utakon, ösvényeken, a merre a tanár rovarokat fogott. Carola azután segítségére volt a bogarak kikészítésében és a szelen-

czébe szögezésében; így azután az ő ruhái is olyan patika-szagosak voltak, mint a doktoréi, ez pedig izgatta Tinka idegeit.

Edith, a ki egész nap távol járt, egyáltalán nem vett részt a dartmoorhousei életben.

Egy metódista hajlandóságú feminista-szövetségre akadt Torquayben s hozzájuk csatlakozott. Étkezés idején került csak haza; kivörösödve és az izgalomtól remegve beszélt el olyankor hatalmas terveit és számolt be róla, hogy az ausztráliai Queensland-ben van egy virágzó gyarmat, mely a nőnek teljes egyenlőségén alapszik, — a Torquayben tartózkodó feministák éppen toborzáson járnak itt.

»Európa — jelentette ki Edith — Gomorra földje; az igazak meneküljenek róla, míg az ég tüze meg nem emészti őket . . .«

A derék *nurse* különben estéről-estére elfoglalta őrhelyét Lea mellett, néhány órai könnyű álmot aludt fekvőhelyén, a mely szomszédos volt Lea ágyával.

Mert bárha Lea egészsége javult, az éjjelek azért rosszak voltak, hirtelen fuldoklás fogta el, melytől a köhögés szabadította meg azután, majd pedig kimerítő izzadás fogyasztotta el erejét. Edith, a mikor Györgyhöz vezette Leát, elfogadta, hogy meggyógyítja a leányt. Csupán akkor tekinti majd magát szabadnak, csak akkor hajózik el Queenslandbe.

Vacsora után, a mikor Ida és Carola csókra nyujtották már arcukat mindenkinek, rendszerint együtt maradt a társaság a sárga szalónban, melynek tárt ablakai az öblön uralkodó erkélyre nyíltak.

György a vén, mahagoni fából való zongorához ült és zongorázott. Tinka, Lea, nagy élvezettel hallgatták a zenét; maga a tanár sem volt iránta érzéketlen. Tinka finn dalokat énekelt, csak úgy, mint az apple-tree-yardi napokban; néha Lea is vele tartott, de nem fennhangon, hogy hangszálait ki ne fáraszsza.

Ebner csendesen dörgölte kezét; a zene volt az egyedül való hatalmasság, a mely megakadályozta benne, hogy étkezés után elaludjék.

Edith közömbösen járt-kelt, ki-kinézett, hogy lássa, nyugodnak-e a leányok és hogy segítségére legyen Lizzienek.

Mikor a zongora elhallgatott, csendes beszélgetés kezdődött.

Ezek a nyugodt órák kedvesebbek voltak Leának, mint a zavaros perczek, a melyekben György szorító karjaiban nyugodott és kiolvasta szeméből a zsarnoki vágyat. A vacsora melegtől arcza kigömbölyödött és mű-szint kapott. Szép volt és tudta, hogy szép; érezte, hogy György szépnek véli.

Ilyenkor néha megfogta György kezét és azt mondta:

— Jól vagyok itt nálatok.

*

Lea egészsége, kivált szeptember második hete óta, úgy látszott, egyre erősödik. A hőmérséklet fölszállt és valósággal nyári meleg áradt. Csakugyan nyár volt, igazi nyár a tél küszöbén: a kékes tenger átlátszó, az ég ragyogó, a tárogó ablaku fehér és piros nyaralók, a melyek-

nek erkélye fölött ernyő feszült ki, ez alatt pedig deres haju nők, sokszínű karton-bluzba öltözött szőke misszek olvastak, teáztak, — azután a szépen kiegyengetett pályáju teniszterek, a melyeken szakálltalan képü férfiak és merész nők szabályos fürgeséggel dobálták egymás felé a labdákat.

Nyár volt: a hangversenyek a sétálóktól elárasztott parton, a melynek végére jutva, azt hihette volna az ember, hogy hajó hátán áll, a mely kifutni készül az álom révéből, virágok, lombok, paloták tündéri paradicsomából a vig zene hangjaira.

Nyár volt: a kikötőben egymás mellé sorakozott bárkák, a finom kötélzetű yachtok, az evezősök, kik a versenyre készülődtek, a vitorlások, a melyek szakadatlanul át-átszelték Torquay és Paington között az öblöt és gyorsaságra megmérköztek az el-elfuladó kis steamerekkel.

És a mi mindenek fölött nyárrá tette az időszakot, valóságos délszaki nyárrá: a káprázatu tenyészet, a buja, híhetetlenül buja növényzet, a mely mindenütt elborította a dombok nedves talaját. sűrű sötét lomb-prémbe, bibor virágokba burkolta Waldon-Hillt, Van-Hillt, végigkuszott a kertek falán, elárasztotta az utakat, összeölekezett a mély utak, Devon híres *lane*-jei*) fölött, felkunkorodott a fák terjedelmes ágaira.

A hegyeslevelű főnix, a tüskés kaktusz, bársonyos törzsű pálmafa, áloe, cziprus, dél egész növényzete összevegyült észak fáival, a plátánnal, nyirrel, még a fenyővel és bükkal is. A

*) Utczaszoros.

sövények mintha virággal szóttések lettek volna, hatalmas futókavirághoz hasonlatos ibolyaszín harangkelyhek csüngtek le róluk, skárlátszínű fuksziák és mindenféle színű rózsák.

Egyetlenegy képpel lehetne csak megérzékíteni a növények e pazar bőséget, bujaságát: az emberek födetlen üvegházban éltek melynek tetője az ég kristálya volt. És az üvegházak illata áradt csakugyan mindenfelé, virágporral terhes levegő, a melynek csipős izt adott a tenger egészséges illata.

A természet nyüzsgése, zsendülése közepett Lea állapota szemmel láthatóan változott.

Bryce Róbert, a ki naponkint megvizsgálta, most már kedvezőbb jövődöléseket is megkoczkáztatott.

Reménység, lopódzott a szerelmesek szívébe. Bizni kezdtek megint az életben és a minő mértékben távozott belőlük a halál gondolata, azon mértékben vált derültebbé szerelmük; vágyódásuk nem volt már aggodalommal teljes, nem volt már beteges vágyódás, várták az órát, a melyben akaratum teljessége, lelkük és testük egészsége következik el.

Lea mohón vágyódott a levegőre és a mozgásra: megkezdhették megint a kedves ebéd utáni sétákat, eleinte kocsin, utóbb azonban gyalog, csak úgy, mint akkor Londonban és Richmondban.

A várost nem szerették, köznapiasan sürgőforgó utczáival, nem szerették még a parti farsort sem, a szomszédos kerteket sem.

Nagyon gyakran megesett, hogy a hagyományos kis gördülő-székekkel találkoztak, mely a

nagyobbacska gyermekek számára való tolókoscihoz hasonlatos; egy-egy vértelen arczu fiatal nőt, egy-egy ifjut toltak benne, a kik bennülő és izzó szemükkel a sétáló boldog párt nézték.

A mint Lea ereje gyarapodott, mindegyre nagyobb sétákra merészkedtek.

Fürge sétáló létükre azután sorra megismerkedtek az illatos öböl egész környékével, végtől-végig járták a szikla-csoportokat, melyek a tengert beszegték.

A vasut a síkságra vitte ki őket; jókedvűen szálltak ki egy-egy falusi állomáson és indultak bolyongani az árnyékos *lane*-eken végig, a mezőkön és réteken.

Devonshire televény síkföldje terült el mindenfelé, melyen az imént aratott gabona nyomán sűrűn állott a tarló, a felszántott földek, rétek és vetések között a szalmacsutak. Egy-egy elkésett aratás folyt még néha valamerre, izmos ló vont a nagy kaszáló-szárnyu szekeret, egybütt meg kunyhó alaku asztagot raktak, gondosan egybekötözve a kévét szalmafonattal.

Erre a burgonyaföld élénk zöld koczkái sorakoztak rendbe; arra a már néhányszor felszántott téglaszinü föld várta az őszi vetést; amarra a nedves, bársonyos füben gázoló ökrök verődtek csoportba, néhány nagyon vén fakorona árnyékában.

Fagallyakkal boltozott, szük utak könyöklőjén juhnyáj bukkant elő hirtelen; a két sétáló láttára ijedten megálltak egyszerre . . .

Egy kis kenderhaju pásztorfiu összeterelgette a nyáját, de a juhok eszeveszett futásnak indultak és a mező porától tarka gyapjuk

a sétáló párhoz dörgölődött. Azután magános és csendes lett a mély ut.

A két szerelmes egymásra szoritotta vágygyal terhes ajkát. De a mező kéjes nyugalma kiválasztotta ebből a vágyból a keserü utóízt.

Olykor, a midőn jókedvüen járták keresztül-kasul az ismeretlen vidéket, hirtelen fölszakadt a fák fátyola, a szemhatáron felbukkantak a halmok, a tenger végtelensége üdvözölte őket. Rájuk mosolygott a tenger, a melyet hajdan a Temze fenekén képzeltek el, mikor Hampstead-Heath magaslatáról Londont nézték, a mint kibontakozik a tavaszias ködből: a tenger, a nagy utazások, a délszaki országokba átkelések buzdító szelleme.

A bíborszínü sziklák a meredek lejtő lágyan hullámzó abrosza fölé ereszkedtek, a melyből pupok és tüskék álltak ki és bokrok, virágos cserjék, zöld lombok kerültek szét rajta, az ösvények kanyarulatai ki sem látszottak közülök.

Lea és György megálltak és elbájoltan, kart-karba fűzve keresték egymás szemében a végtelenség délibábját.

A hirtelen séta és a levegő zamatja fölélnkitette Lea arczát és szemét.

»Nem, — gondolta György — nem lehet, hogy veszedelmesen volna megtámadva. Sokkal élénkebben lüktet benne az élet; aláaknáztá volt a bánat és a nyomoruság, — ennyi az egész . . .«

Hova-tovább csak úgy meghódította Leát is a tenger, mint meghódította vala Györgyöt. Lemondtak a beljebb eső lane-ekről a festői tengerpart kedvéért; az öböl szemhatárától egy

percze sem vált meg szemük. A lunch után a délután napfényében indultak a sziklák közé.

Kerülték a tört utakat; György fűgén kapaszkodott, mint valami zerge-, vagy medvevadász. Lea, ha csak György fogta kezét, bátran, merészen követte.

Mikor azután valami kedvükre való, jó vadon helyre, természetalkotta révre akadtak, a mely kellő messze esett a köznapi sétálóktól, leültek a homokba, vagy a sziklapartra és nézték, hogyan folyik el az idő a világossággal, a mely, mint valami rengeteg fövenyórának homokja, lassan, fokonkint szállt le az égről a tengerbe.

Lelkük növekedő nyugalomban elbeszélték végre egymásnak, a távollét óráiban mi történt; elmondották azt, a minek elbeszélését megakasztotta ajkukon valami ellenséges szemérem-féle. Ujra végigélték multjokat; csodálkoztak rajta, hogy azokká lehettek, a mik, hogy meg tudták cselekedni, a mit megcselekedtek és hogy mégis érezhették azért: az elmúlt idők titokzatos köteleke mint füzi össze őket a jelenben is, tegnapi lelkük, tegnapi akaratuk mennyire összeforrott mai lelkükkel, mai akaratukkal.

Most, hogy megint tisztán tudtak látni és egészségesek lettek, örvendezve mélyedtek el egymás gondolataiba, hatoltak be gondolkozásmódjukba, az értelem, az akarat e különös nyilvánulásába, a mely, ugy szólva, a lélek formája.

Örültek neki, hogy olyanoknak látják lelküket, mint legmisztikusabb vonzalmuk idején. Ők nem változtak meg. Mindössze tapasztalatokkal gazdagodtak az élet rendjén. Szeretet-

tel pihentették szemüket mozdíthatatlan képén; de imádták azokat a sebhelyeket, melyeket a magánosság és a fájdalom ütött rajta.

Az egész vidékkel, a mely körülveszi az öblöt — Teingmouth-tal, Dortmund-, Oddicombe-, Babbacombe-, Antey's Cove-, Daddy Hote Plain-nél — nemsokára összebarátkoztak, otthonosak lettek rajtuk. Még újabb festői pontokat is fedeztek föl, a melyeknek nevük sem volt s a melyeket úgy tekintettek, mintha a magukéi volnának.

Utolsó napjait járta a nyár, pedig azt hihette volna az ember, hogy a hőség fokozódik, hogy a világosság mind vakítóbb lesz.

A kései kánikulában Bryce, a ki rég ideje lakott azon a vidéken, a napéjegyei viharok előjeleit érezte meg.

— Lesz néhány csunya napunk, azután majd visszahozza az ősz megint a napot; Angliának ez a zuga egyenletesebben lanyha éghajlatu, mint akár Nizzáé, akár Olaszországé.

György és Lea kiaknázták az utolsó szép napokat, meghosszabbították, elnyújtották sétájukat. Reggeli után indultak el hazulról és estélig odamaradtak; valamelyik utba eső korcsmában ebédeltek, azoknak az apró *inn*-eknek egyikében, a melyekben mindig akad sör, vaj és igen friss csonthéjas állat, tengeri vagy olótlan rák . . .

Ebéd után Lea lepihent: vagy végigterült egy pamlagon, vagy egyszerűen valami vén és kényelmes zsöllyében helyezkedett el: György kezét fogta és elszunnyadt.

Jókor indultak haza mindig, hogy, Bryce tanácsához képest, kikerüljék a hőmérsék immár rohamos esését, a mely napnyugtát követi.

És valahányszor kirándulásra indultak az öböl környékén, mindig látták a hullámokból kiemelkedő csonkagula alakjában a Gilder Rock szirtet, a hol Lea érkezte előtt szilaj magánosságban, minden zajt és minden élő arcot gyűlölve, keresett oltalmat György.

A sarokból, a honnan odáig látott az ember, a szikla meredeken lejtett a tengernek; a lejtőt bársonyos zöld, vagy piros szín fődte, közepe táján azonban fekete kopasznak látszott.

Leának drága volt az elszigetelt szikla. Szeme rögtön azt fürkészte . . .

El akart zarándokolni reá Györggyel, mint valami szent helyre, a melyre kétségbeesése és gyűlölsége idején annyit gondolt volt. De Bryce azt tanácsolta, hogy várjanak a dologgal, a mig Lea fölépül; a lábbadozó fél a tengertől és akárminő rövid is az ut a szikláig, a netalán való gyomorgörcsnek vérhányás lehet következése.

*

Egy vasárnapi reggelen Lea olyan jókedvűen ébredt föl, olyan jól érezte magát, hogy nagyon kívánczozott egy kis csónaksétára. A sárga szalón ablakához futott.

A dagadó tengeren fodrok alig látszottak és a dagály könnyed csipkéje eloszlott, elsimult a part felé, mihelyt kimult a hullám.

A napnak, bár alul járt még, megvolt már ereje; a Gilder Rock kékes fátyolszövetbe burkolódzott a messzeségben.

Edith templomban volt; az egész vasárnapot ott szokta tölteni.

Lea egyedül öltözködött fel. Rég ideje először történt, hogy egészen könnyünek érezte magát, lélekzése szabad és akadálytalan volt, a torka tiszta.

Semmiféle fájás nem bántotta.

A Dartmoor House minden tagját meglepte a reggelin Lea jókedve és szépsége.

De Lea csak Györgynek vallotta meg, mire volna kedve. György pedig olyan épnek, olyan üdének látta, hogy beleegyezett. Abban állapodtak meg, hogy mihelyt vége a reggelinek, gyalog indulnak el, meg sem várják Bryce szokásos látogatását.

Tíz óra táján távoztak hazulról; tervükről senki sem tudott.

A vasárnapban, a melyet minden Angliában járó turista, a ki szereti a csónakázást, gyűlöl, nekik különös örömük telt, a hét valamennyi napja közül ezt kedvelték leginkább.

Főként istentisztelet idején, vagyis körülbelül délutáni négy óráig szinte föltétlenül néptelen volt a part, a városban a boltok mind becsukva, a kertekben a tennisz-pályák elhagyva; a kikötőben a hajók szunnyadoztak, néptelen volt még az ut is, a hol a társaskocsik, a bricskák és a gyalogosok nem vertek port. Ugy tetszett a két sétálónak, hogy a néptelen vidék, a sok ut és a tenger mind az övék, csak az övék.

Elhaladtak Torquay mellett, de be nem mentek, Parkhill Roadon és Sea Roadon át eljutottak Babacombe-ba és St-Mary's Church-be, két csinos iker-faluba, melyek az öblön uralkodó fensikon épültek.

Innen olyan közelinek látszott a Gilder Rock, hogy a mezei virágokat is meg tudták különböztetni a cserjék között.

György egy ösvényig vezette Leát, mely a sziklákon át a tengerpartra visz. De minekelőtte leszállott volna a partra, egy kis vén házikóba zörgetett be, mely az utszélen épült. Kertecske vette körül a házikót, benne csupa fukszia.

Egy magas termetű, fehér hajú, beretvált képű sovány férfi nyitott ajtót. Recsegő, mély hangon, mozdulatlan arczczal köszöntötte Györgyöt:

— Jó napot, sir.

— Jó napot, Bissie. Hogy vannak? Jól?

— Nincs baj. Az öregem szolgálatban van. Nyugtalanzkodott, mert a hogy sir-t senki sem látta. Nem tetszett betegnek lenni?

— Nem én, Bissie . . . A csónak lenn van?

— Lenn, sir. Ma reggel jártam lenn épp, meg is tisztogattam. Tetszik tán a lakat kulcsa?

Gyapjumellénye zsebébe nyult és kivett belőle egy kulcsot: a tenger rozsdájától egészen veres volt a kulcs.

— Milyen időnk lesz? — tudakolta György.

— Hát holnap éjjel, vagy tán még az este esőt kapunk . . . Nagyon meleg van. De ha csak a Rockra tetszik menni a ladyvel, bajtól ne tartson. Bőven akad rá ideje, hogy észrevegye a vihart, meg sem ázik, úgy jöhet vissza.

— Siessünk! — mondotta Lea.

Lefelé tartottak könnyedén és vigan, mint a gyermekek.

A hogy lefelé kapaszkodtak az ösvényen, György elmagyarázta Leának, hogy az öreg kiérdemesült halászember, a ki utóbb Sivil-nek, a Gilder Rock első tulajdonosának szolgálatába állott. Ő szállította a sziklára az anyagot, melyből a kápolnát megépítették, nemrégiben pedig azt a néhány butort, a melyet György rögtönzött műtermébe állított be.

A csónak, melyben a rövid átkelésre indultak, az övé.

Hatalmas csónak volt; tiz ember szépen elfért volna benne.

Egy láncz, mely a két evező köré volt csavarva, a sziklapartba erősített vaskarikához kötötte hátuljánál fogva a csónakot.

György felnyitotta a láncz lakatját, kibontotta az evezőket, a homokra huzta ki a csónakot és rátolta a vízre.

Lea csodálta férje hajlékonyságát, ügyességét és erejét; hogy megmutassa, mennyire megerősödött maga is, ő akarta vállalni az evezőket. Egy közeli kis öbölkében szálltak az alkalmatosságba. A kormányt Lea vállalta el. György erősen nekilátott az evezésnek, hogy megkerülje a Gilder Rock-ot, a melyhez csak dagály idején lehetett hozzáférni nyugot felől.

Félórába sem telt és célhoz értek; a tenger annyira sima volt, hogy Leának a legcsekélyebb kellemetlen érzése sem támadt.

A dagály elborította a szirt egész alját, de csákánynyal kis menedéket, meglehetősen terje-

delmes öblü kis kikötőt törettek Savilék a sziklába.

György ugrott ki előbb, kikötötte a csónakot, azután karjába vette Leát és partra tette őt is.

A kikötőből a magaslatra, melyen a kápolna épült, könnyen feljuthatott az ember a sziklába vágott lépcsőn és a lépcső, csak úgy, mint az anglikánus kápolna szomorú gót stílusa, kétségtelenül ártott volna a hely festőiségének, ha a kegyes Savig ur művét a tizenkét esztendő alatt, a mely halála óta elmúlt, a természet nem folytatta és javította volna.

A tenger nedvessége, a mely viharos napokon és éjjeleken szabadjára hatolt be a komor építménybe, kivájta és patinával vonta be a kövek érdes fölületét. Moha, melynek zöld színét veresre fakította a nyár, kárpitozta az északkeletnek néző falat, mely az uralkodó szél ellenébe szegült; széles, tojásdad nyílású ablak volt a falba metszve, a melynek keresztfája és alja lekorhadt; a kórus és a szikla külső domborulata között áthatolhatatlan laboda hajtott ki és forrasztotta egybe a faragott követ a nyerskövel, ugyannyira, hogy a kápolna a szikla gyermekének látszott szinte.

Fehér virágok, a melyeknek minden egyes szirmán hosszukás barna folt látszott, árasztották el a magaslatot.

— Milyen kedves virágok! — kiáltott föl Lea.
— Soha sem láttam még ilyet... Mi a nevük?

— Afféle vadfutókák; — felelte György — magam se láttam soha egyebütt, csak itt, a Gilder Rockon.

Felvonta a vászon-függönyöket, a melyekkel Bissie az ajtót és a csucsives ablakot óvta az idő viszontagságaitól.

Ebben a pillanatban csüllő-csapat suhant el a szirt mellett, a két szerelmes közvetlen közelében. Lea még apró ragadozó fejüket is meg tudta különböztetni, a melyből zsákmányra leső szemek villogtak elő, tisztán látta rózsaszínű lábukat és egyszerre hófelhőnek tetszett már az egész, a mely messze, messze repül a tengeren. Az elhaló zajjal elenyészett a madarak nyomán terjengő sós szag is.

A kis kápolna megnyílt a levegőnek és a napnak.

György körüljáratta benne a megindult és kíváncsi Leát.

— Nem nagyon kényelmes egy fészek, mi? — mondotta mosolyogva. — De csak a festőszerszámok az enyéme, a többi butort Bissie válogatta össze.

A butorzat a pamlagból, egy karosszékből s egy alacsony asztalból telt ki.

A templom háttérében, az oltáron, nagy tengeri lámpa állt; a falon kátrányos ruhák; halászköpenyek függtek, meg egy skót-plaid.

— Megegett, — mondta György — hogy egyfolytában több napig ki nem mozdultam szegényes menedékemből. Augusztus éjjelein ezen a pamlagon aludtam néhány órácskát.

Lea, a ki szerelmi lázában egybeolvasztotta tulajdon multját György multjával, azt sugta feléje:

— Mennyit szenvedtünk!

Rátámaszkodott Györgyre, szemével felitta a köveknek, moháknak, az egyszerű tárgyaknak képét, a melyek tanui voltak szerelmese magános fájdalmának.

A kórus boltive rézsutosan meg volt hasadva. A hasadásban gallyak hajtottak már, egyikük szinte a földet is érintette.

A szerelmesek a beomlott ablakhoz mentek; a part láthatatlan volt onnan, csupán az ég és a tenger látszott délnyugot irányában, mint a tengert járó hajó orráról.

György az ablak elé gördítette a pamlagot, hogy Lea kinyugodhassa magát rajta.

Mélységes békébe merülten ültek ott egymás mellett. A nap a délkör iránt tartott és szinte függőleges irányban szórta a fényt a vízre, melyen a fodrok is elsimultak hova-tovább.

A szirt szélén tengerzöld, odább kékes víz, mint valami megömlött rézzel hömpölygő tó nyult bele a messzeségbe.

Lea azt mondta:

— Boldog vagyok, hogy soha semmiféle nő nem járt itt veled.

György nem felelt; csak szemük simogatta, becézgette egymást. György eltalálta, hogy Lea az olasz nőkre gondol, a kiket ő karjába zárt és a kik révén megismerte a kéjt. De az a kéj most olyan hiunak, olyan kezdetleges valaminek tetszett neki, hogy nem érzett már lelki-furdalást, a miért megizlélte.

A szemhatár szélén fakószínű repülő csapat kóválygott. Megjöttek a csüllök; vagy negyed mértföldnyire a Gilder Rocktól vad szélforgátagba kerültek.

György és Lea egymáshoz értetvén kezüket, elkáprázva a naptól, a mely dél felé még vakítóbban tüzött le, soká ültek ott csendesen. Bizonyos volt benne mindenkük, hogy egyazon dolgról álmodoznak mind a ketten: tulajdon életükről, a végzet titkáról, a mely egymás karjába vitte őket, — Györgyről, a ki egy északvidéki ország pusztáiról, halászok és pásztorok világából jött, a mely közel van még a kezdetleges állapothoz; és Leáról, a ki a csodálatos városból jött, mely az elmúlt civilizáció jelképe...

A végzet akarta úgy, hogy szeressék egymást, hogy elváljanak, utóbb szinte gyűlöljék egymást, majd pedig egyesüljenek újra, hogy még ebben az órában] is szenvedjenek, a melyben megkegyelmeztek egymásnak.

Lea szakította félbe a csendet komoly hangon:

— Azt hiszem, Pirnitz és Frida ebben a pillanatban kemény akadályokkal küzdenek, hogy felszabadítsák a nőt a tekintély, a pártfogoltság, a férfi nyüge alól. Azt hiszik, ez a kötelességük. Hiszen én is soká azt hittem. Most azonban bizonyos vagyok már benne, hogy kötelességem itt maradnom veled és szeretnem téged.

— S eretlek! — mondotta György.

Lea összekulcsolt kezét rátette a fiatal ember mellére, szemét reáemelte, mintha könyörögve kérné ajkát, hogy hallassa az igazság szavait:

— És akkor — folytatta azután — meglátogattatok, Tinka és te, akkor este, a mikor megérkeztem. Ugy tetszik, hogy Pirnitz és Frida ellenében igazam volt; azt tettem, a mit tennem kellett és úgy tetszik, hogy ma is, az igazság, a kötelesség nevében cselekszem... Hiába mond

ellent egymásnak a két igazság: ez az ellentmondás nem lázit már föl, gyűlöletre sem izgat. Mondd, szerelmesem, a ki oly csodálatosan belehatolsz a lélek titkaiba, hogyan van az, hogy olyan nyugalmat érzek most? Közömbösségről nem lehet szó, mert hiszen szeretem én a tegnapi igazságot is, a mai igazságot is.

György elgondolkozott egy pillanatig, szeme a fakó madársereget követte, a mely ék-alakban húzódott el a szemhatáron a tenger és ég között. Egyre szélesebb, szélesebb lett, mignem homályos ködbe veszett egészen.

— Mig távol voltam tőled, — felelte György — gyakran kérdeztem magamtól ugyanazt. És, mint te, én is tudom, hogy Frida, Pirnitz, Edith helyesen cselekesznek; hogy mikor Tinka, meg én elhagytuk Larmsoe-t, helyesen tettünk. Az elvont eszmék, melyeken a tömeg gunyolódik, nem téves eszmék! Hogy a nő felszabadittassék, annak szüksége nem utópia: a nő ma valóban rabszolgája a férfinak; a férfi valóban ellensége és zsarnoka a nőnek. Csak-hogy a rabszolgatartás és ellenségeskedés ideje nem soká fog tartani. Pirnitz tanítása, a mely jó a harcz idején, természeténél fogva haszontalan és hamis lesz utóbb. Magától fog elenyészni azon a napon, melyen a nő diadalmaskodik, a melyen kiküzdötte az egyenlőséget. Hogy a jövő időt magunkra nézve, az emberpárra nézve, a mely vagyunk, már most valóra váltsuk, rajtunk mulik csupán.

— Igaz, — suttogta Lea — miért is volnál ellenségem te, a kit imádok? Miért bánnék veled ellenség módjára, holott káromra nem törsz?

— Sem károdra, sem arra, hogy rabszolgává tegyelek. Istennek hála, kiirtottam magamból az öröklött rosszat, a mely arra készíti a férfit, hogy jármába görnyeszze a nőt. Tudom, hogy egyenlő jogu társam vagy: nem szükséges azzal bizonyítanod, hogy fellázadsz ellenem. És szeretvén engem, nem is tudsz majd rabszolgává alacsonyodni.

— Tudod, György, mit mondanak a nők? ... Azt mondják, hogy akármint van is, a szerelemben a nő a legyőzött, a férfi a zsarnok? Nem igaz talán? Hiszen találkozásunk első napjaiban magunk is tapasztaltuk, csak megvallani nem mertük egymásnak?

— Igazat mondanak, — felelte György — az ellenséges nemek szempontjából, a mely kétségtelenül a mai társadalom szempontja. De ha valóra válik majd a jövő országa, a melynek képe bennünk él, ha a felszabadult nő egyenlő jogu társa lesz a férfinak, vajjon mert szeretik egymást, győző lesz-e a két lény egyike és legyőzött-e a másika? Bizonyos vagyok benne, hittemmel hiszem: a szerelem nem hogy feláldozná őket egymásnak, de megkétszerezi közös hatalmukat.

Lea kezébe vette György fejét és égő szemmel, azzal a hanggal, a melylyel Hampstead bokrai között szólt misztikus jegyességük idején, kiáltott fel:

— György, György! — ha igazat mondasz, kell, hogy magam lettem légyen azzá az Évává, jövő országának asszonyává, a kinek eljövetelét hirdetik ők, mert csak így van jogom lemondanom Frida és Pirnitz nagy álmairól. Ha az a mult

bilincsében nyögő gyöngye teremtés vagyok csak, akkor igazuk van, csakugyan lemondás és bukás az, a mikor odaadom magamat neked. Óh, ne csalj meg, te, a ki jobb vagy, tisztábban látó és erősebb, mint én. Leplezz le magam előtt.

— Ha elbukom is, mégis a tiéd akarok lenni. És a legyőzött leszek, az ősi rabszolgáló és meggörnyesztem derekamat. De a te kedvedért, éretted, a ki igazán felszabadult, a ki a jövő Országának férfia vagy, a jövő Évája szeretnék lenni, mert ő az egyedüli hitves, a ki méltó lehet reád! . . .

György nem felelt, csak magához vonta Leát. Lea György vállára hajtotta fejét; szerelmüknek visszahódított szépsége megmámorosította őket.

Ebben a perczen szeretettel gondoltak mindarra, a mit türtek; megértették most már, miért volt szükség annyi megpróbáltatásra.

A mit a férfi és női emberiségnek sok, sok esztendőn, talán századéveken át kellett megszenvednie, hogy oda emelkedjék, a honnan egyenlő jogait ki tudja vivni, azt ők ifjuságuk rövid ideje alatt mind végigszenvedték.

A következő nemzedékek érettségének fokán voltak már ők. A sors kiválasztottakká avatta őket.

Azon kezdték, hogy nem tudtak semmit a szerelemről, valami vademberi tisztaságban éltek; azután megtanulták, mi az a lélek hősiessége, az Eszme imádása.

A válás megkinozta husukat, vérüket. Györgyöt forrongó, ki nem elégitett vágy gyötörte; Leának a lázadástól remegett egész valója. Az

ellenséges magánosság korán, melyben a költő jövődölése szerint, a két nem, kitérve egymás elől, haragos pillantással méri egymást, ezen a koron úgy haladtak át, mint valami sivatagon.

Majd egyszer csak eltörte béklyóját a Nő és a Férfihez csatlakozott, Kálvárián át ment a Hitves a Férfjhez. És mikor karjába rogyott, az ut érdességétől csupa vér volt a férfinak teste.

Hacsak valamivel később találkoznak, egymásra sem ismernek már. És ime, szemtől-szemben állnak most mind a ketten, szabadon és nyugodt lelkiismerettel. Először történt, hogy megértették tulajdon multjuk tanulságát és sejtett értelmét, kiolvasták egymás szeméből az akaratot, hogy önként adják meg magukat egymásnak és erőszak nélkül hódítsák meg egymást.

Teljesen egyenlők voltak, visszatértek a legendabeli paradicsom szabadságához, mely szerint a természetben ők csak Férfi és csak Nő voltak. Ajkuk, melyet az átöröklés megtanított a csók mozdulatára, úgy forrt most is egybe, mint a richmondi estén, de elámulva tapasztalták, hogy a zavaros öröm helyett, a mely akkor végigvonaglott rajtuk, most mintha friss vizen enyhültek volna s oltották volna el szomjuságukat.

Megcsókolták, azután soká nézték egymást.

Es elnézték a helyet, a mely tanuja volt lelkük változásának: a szikla-terraszt, rombadólt kápolnájával, a virággal benőtt boltivet és az elkorhadt ablakon át a rengeteg tengert, a melyre dél közeledtével megömlött rézből terített abroszt a nap.

— Nézd azt ott . . . — mondotta György.

Keze a szemhatárra mutatott.

A fakószínű madársereg eltűnt, de sulyos felhők vonultak föl helyére; nyugat felől csupa felhő volt már az ég.

Az egymás fölébe tornyosodó, lassu mozgásu felhőkben a szem, mint mindig, a való élet alakzatait kereste.

Álomváros, minden építészeti remekmünel hatalmasabb, terült szét dómjaival, oszlopcsarnokaival, templomával a menny boltján.

Utak vittek keresztül-kasul a diadalkapuk felé. A paloták folyosóihoz oszlopcsarnokok csatlakoztak . . .

A két szerelmes arczát egymás arczára hajtva, hogy lehelletük összekeveredett, elragadtatva nézte, hogyan emelkedik az eszményi város abban a pillanatban s úgy érezték ők is, mintha lehasadoznék róluk, leválnék s lábuk elé hullana a porba a csigahéj, a mely körülfogta őket.

És az álomváros nem a napszállat órájában született, a napnak elhaló biborszínében, hanem dél idején, beleépült a napba.

A világos körvonalu kép halluczinációkat idézett fel Györgyben és Leában ugy, hogy nem sokára egyebet sem láttak, csak a csillogó rézmezőt, meg a várost, a mely mintha most születnék belőle.

A távolság eltűnt az ég és a tenger déli-bábjában.

És ők ott éltek, azok között az épületekké és szobormüvekké sűrűsödött felhők között. Szemük, mely a világosságtól fáradtan lecsukódott, lehuny szempilláikon át is látta a képet.

És egymásnak adták magukat, — lelkük megtelt annak érzetével, hogy predestinált lakói ők a jövő országának, a mely im felépült körülük.

*

Mikor György ellökte csónakját a mozdulatlan szirttől és a partnak tartott megint, — Lea szemközt ült vele a csónakban — zsibbadtaknak érezték még magukat mind a ketten hősies és kéjes álmuk után.

Dél felé járt az idő, vagy éjfél felé? Nem tudták, a nap pedig felvilágosítást nem adott róla.

Az egymásra tornyosult felhők, a melyek az imént még várost építettek nyugat felől, lassan megömlöttek, homályos porszemekké morzsolódtak, és hova-tovább eloszlottak az ég boltján.

És újabb felhőhegyek torlódtak most egymásra, mint elrongyolódott foszladékai valami fekete fátyolnak és kerek, fakószínű foltok tarkállottak rajtuk.

Akadtt közöttük olyan, a mely mozdulatlan volt, mintha oda forradt volna az ég boltjához; olyikuk sebesen siklott, mintha valami semmitől sem függő élet öntött volna lelket beléjük.

A hullámtalan tengeren fehér vonalak borzolódtak.

György gyorsabban evezett.

Lea sápadtsága nyugtalanította, bár felesége mosolygott és nyoma sem látszott rajta a félelemnek.

— Nem vagy rosszszul, drágám? — tudakolta végre.

Lea fejével intette, hogy »nem.«

Sem a komor hullám, sem a fenyegető vihar, a melytől különben annyira meg szokott ijedni, nem zavarta elragadtatásában.

Nemsokára partot értek, kikötöttek a sziklapad alján a kis kikötőben.

— No most pedig szedjük a lábunkat! — mondotta György.

A csónakot kihuzták a fövenyre, a lánczot belélakatolták a karikába, azután felkapaszkodtak az ösvényen a magaslat felé. Lea féluton megállt:

— Milyen szép! Nézd csak!

A viz tükre haloványra vált, felborzolódott, az ég pedig olyan foltos volt, akár a párducz gereznája.

Jobb kéz felől a szemhatár végén valami különös villámszerű napnak sugarai löveltek át a felhőmennyezetten s tánczoltak a messzi tenger színén, a mely már tajtékot hányt.

— Az istenért, siessünk! — rimáncodott György és magával vonszolta feleségét.

— De — felelte Lea egyre jókedvűen, gyönyörűséggel élvezve nyugtalan szoronkodását — már a vihar elől ugy sincsen menekülés?

— Nem megyünk Torquayig. Bissie kunyhójába menekülünk egyelőre, ott várjuk meg a zápor végét.

Fölértek végre a sziklák tarajára.

A mint futásnak eredtek, kézt kézbe fogva, a magános házikó felé, a mely körülbelül száz yardnyira látszott, erős szélroham söpörte végig a magaslatot, lobogtatta meg Lea szoknyáját,

mint valami szövetlángnyelvet s a jeges esőnek porrá freccscent csöppjeit szórta reájuk.

Egy perczbe nem telt s ott voltak a kunyhóban.

Az ajtó, a melyet György megzörgetett, ellenállott.

Vén ajtó volt, deszkái olyanok akár az elszáradt csont; felerészben a kőküszöb alá süpedt és az egész házikó, a mely olyan kicsike volt, hogy azt mondta volna az ember, törpék lakják, a megroskadt vénség képét tárta a szem elé; úgy látszott, mintha lassan, lassan a föld alá süppedne az egész.

Köröskörül a szél rázogatta az esőben a sövény fuksziáit, a karócskákhoz kötözött krizantémiumokat. A bengáli rózsa szirmait hullatta.

— Hajhó! Bissie! — kiáltotta György és rácsapott öklével az ajtóra.

Rekedt kiáltás hangzott belülről, majd pedig egyenetlen lépések zaja.

György oltalmazta, a mennyre tudta, Leát, a ki kaczagott úgy biztatta:

— Ne félj semmitől, jól vagyok.

Végre felnyilt az ajtó s egy fekete kázsmir ruhás, fekete szőrfejkötős öregasszony üveges szemével szemügyre vette a vendégeket.

Arcza sajtáságosan ránczos, beesett, mohos volt. De a mint ráismert Györgyre, egyszeriben felvidult ábrázata.

— Jó napot, sir . . . Tessék beljebb kerülni, de iziben! Ilyen időben odaki jární? . . .

— Kate anyó, — szólalt meg György — van-e tüze és forró teája? A nagysága fázik, ruhája vizes.

— Jaj lelkem, vasárnap van ám ma, nincsen tűz a konyhában. De majd gyujtok én mindjárt.

— Jó, csak siessen . . . Mivelhogy pedig tüze nincsen, adna tán a feleségemnek valamiféle ruhát, azután jól betakartan hadd pihenjen itt ebben az ágyban, ni.

— Ugy ám, — hagyta helyben az öreg asszony.

Kissé elfuladozva sietett, sürgött-forgott mulatságosan maga körül, érthetetlen szavakat dünnyögve, a melyekkel bizonyára kifogyó gondolatait támogatta.

Egy tömör mahagóni fából készült szekrényből kiakasztott valami barna szövetből való szoknyát, meg egy derekat, a mely lavendulaszagu papirba volt csomagolva gondosan.

Lea igen jókedvű volt s György segítségével levetette czipőjét, ruháját, fűzőjét.

Mennyezetes antik ágy, a mely alighanem Anna királynő idejéből való volt, foglalta el a kis szoba hátsó részét.

Lea elterült a kemény ágyon; lábára takarót vetett György . . . Engedelmeskedett Györgynek és mindenekfölött arra volt gondja, hogy meg ne rémitse szerelmetes férjét. De azért egy kissé huzódott a körülötte való dolgoktól, mert bár aggodalmasan tiszták voltak, de a vénség különös és el nem muló szaga áradt belőlük.

— Merre van Bissie? — tudakolta György.

— Arra ment, arra! — felelte a vén asszony. és feje mozdulatával kimutatott az ablakon. — Munkát kap holnap, azt nézi meg. Egy idegen

fiatal ember rendelte . . . Bizony nyakunkon az évad, kezdődik már a munka. De hazajön mindjárt.

Bizonytalan mosolylyal mondta s durva, redős arcza földerült bele. Azután a konyhába ment, hogy tüzet gyújtson. Időnkint elő-előtűnt s remegő kézzel egyenkint hozta be sorban a tea főzéshez szükséges holmikat.

A durva fehér asztalkendővel letakart kerek asztalra rakott le mindent. Onból való ormótlan, gömbölyü alaku teakészletet szedett ki az almáriomból.

György egy pillanatra sem bocsátotta el Lea ujjait; a lázat leste hitvese szemében. Lea kissé pirosnak látszott, de ütőere szabályosan vert; bőre üde volt.

— Nagy kedvem volna — mondotta György, — elfutni Torquay-be, vagy inkább St.-Mary's Church-be, emez ugy is közelebb esik. Befogatok egy csukott kocsiba, az majd elvisz azután haza.

— Nem, nem . . . el ne hagyj! — rimánkodott Lea és megragadta György kezét. — Jól vagyunk mi itt. Mihelyt megjön Bissie, elküldöd majd kocsit keresni.

György belátta, hogy Leának igaza van.

Odakünn javában dühöngött az eső.

A rácsos, függönyös ablakon át kilátott az ember a piczi kertre, a rózsatövekre s a szélrohamok alatt ingó, szerteszóródó fuksziákra.

Kate késlekedett: a konyhából, a mely egészen közel volt, behallatszott nehezen csoszogó lépése s doromboló vén hangja.

Hirtelen vonaglás törzította el Lea arcvonásait s ujjai erősebben mélyedtek férje ujjába.

Majd nem tudott már ellenállani neki, borzongás rázta meg...

Néhány pillanatig összevaczogott foga s minden tagja remegett. György rémulten ölelte meg felesége testét. Kikiáltott:

— Kate! Kate! Az istenért, siessen!... Gyorsan... a teát!... Forró teát!...

De az öreg, akárhogyan sietett is, már csak akkorra fejezte be készülleteit, mikor a roham elcsillapult. Egész teste remegett még Leának s néhány verejtékcsepp ütött ki homlokán; rövid egymásutánban két findzsára valót ivott meg a forró italból.

— Jobban vagyok már — mondotta Lea — óh, sokkal jobban... kérlek, ne nyugtalanodjál.

És hogy megnyugtassa Györgyöt, enyelegni kezdett:

— Istenem, be rossz ez a tea! Éppen olyan vén szag árad belőle is, mint az egész házból.

Az ajtó feltárult ekkor és belépett rajta Bissie.

Hogy észrevette Györgyöt és Leát, megállt egy pillanatra; de egyet sem szólt.

— Bissie, — kezdte rá Kate — ehun sir György, meg a felesége, utba érte őket az eső. Eridj, keress kocsit, a mi visszavigye őket Torquay-be.

— Jól van, — felelte a vén tengerész.

— Siessen, nagyon siessen ám, Bissie! — könnyögött György. Imhol egy font.

— Samsontól béreljem a kocsit St.-Mary's Church-ben? — kérdezte a férfi.

— Bánom is én, ott fogadja bérbe, a hol akarja, de gyorsan . . . Nem baj, akármi árba kerül is.

Mikor fürge lépéssel távozott a házból, Lea úgy érezte, hogy rosszulléte csökken. Azzal mulatott Györggyel, hogy szemügyre vették a különös helyet, a rengeteg sok apró keretet, melyek a kápolnák *ex-voto*-i mintájára diszitették a falakat: daguerrotípek, képes ujságokból kimetszett fejedelmi személyek arczképei, legfőként azonban siremlékeket ábrázoló nagyszámu fénykép.

A gondosan elzárt szoba langyos levegőjében lassankint elszunnyadt a fiatal nő. György örködött álmára.

Leirhatatlan aggodalom fojtogatta, — el nem bocsátotta a kezét, a mely nedvessé lett az izzadtságtól . . .

Jókora idő telt el ilyenformán.

A vén asszony le akarta szedni az asztalt; György azonban jelt adott, hogy maradjon a konyhában, ne zavarja Lea nyugalmát.

A szél nem rázta már olyan vadul a fuksziákat. A vihar sűrű és szakadatlan esővé enyhült.

György kezében tartotta Lea kezét és a picziny, husból és vérből való, halavány, kékes kéz mélységes gyöngédséget ébresztett benne.

Ajkára tette a kezét; a mi ereje volt, mind belé szerette volna lehelni a keskeny kék erekbe, a husba. Szerelme, mint minden nagy szerelem, megtizsereződött most, hogy az övé volt a nő; a boldogság, hogy Leának férje, olyan

csodálatos nagynak tetszett neki, hogy visszahatásként irtózatossá rettegés fogta el a jövőért.

Lea néhány összefüggéstelen szót dadogott álmában.

Azután felébredt és rámosolygott Györgyre.

— Jól vagyok, — mondotta, azon igyekezve, hogy megnyugtassa férjét.

Barátok módjára elbeszélgettek nyugodtan, csendesen.

Lea azt kérdezte:

— Az öregasszony az imént mondta: »Bissie arra lement megnézni a munkát« és valami fiatal emberről volt szó. Mi a foglalkozása Bissienek?

György habozott.

— Bissie a st-mary's-churchi sirásó . . .

Leát, úgy látszott, nem riasztotta meg a válasz.

Azonnal másra fordította a szót s megkérte Györgyöt, huzza föl az ablak redőjét, »hadd lássa az időt . . .«

Az öreg asszony alakja tünt fel a szoba küszöbén.

— Hallom a kocsit! — jelentette.

Az ut kavicsai csakugyan megcsikordultak a kerekek alatt. A kerítés ajtaja megnyílt. Ekkor Lea Györgyhez hajolva, gyöngéd és meleg hangon ezt sugta fülébe:

— Ha ezen a helyen találnék meghalni, se Torquay-ben, se St.-Mary's Church-ben el ne temesetek. Ott akarok aludni, a hol együtt voltunk, — a mi sziklánkon, a tenger közepén!

V.

Soká, hosszú napokon által a szürke felhők mögött bujkált a nap.

Az eső finoman szitált s olyan volt, akár a köd, de elárasztotta Dartmoor House előtt az egész tájéket.

A mikor elállt egy pillanatra, a tenger barázdált, zöldes színű és apró fehér sós hullámoktól volt zavaros.

A szalón három magas ablakán hol állva nézett ki Lea, hol pedig Tinka karosszékében ülve az íróasztal mögül. A kikötő, a park-hilli ut, a komor fürdőépület, a horgonyzó hajók, a melyek tánczot jártak helyükön, hosszú barázdát hagyva a vizen, mind elhagyottaknak, vizmosottaknak látszottak, fáradhatatlanul öblögette, mosta őket a szakadatlanul omló víz.

A fiatal nőnek úgy tetszett, hogy vége a reménységnek, hogy a napot sohasem látja már.

Álomkép volt-e hát a délszaki öböl, buja tenyészetével, a napfényes és virágos vidék, melyben csak az imént gyönyörködött volt ugyanezekből az ablakokból?

Lea most sem volt betegebb, mint a Commercial Roadban, bár az éjjeli izzadás és a fuladozás megint kezdetét vette. Szenvedni nem szenvedett annyira; azt hihette volna az ember, hogy mindaz, a minek révén a külső világra eszmélt, elernyedett benne. Csakhogy a kórház tragikus óráiban a lidércnyomás néha megszűnt, a fátyol felszakadt: a hasadáson át megpillantotta azután a beteg az álmországot, a napfényes

és virágos szemhatárt — és kétség között bár, de bizonyos volt benne, hogy eljut oda.

Ma a multba világított már a látomás, lassan enyészett el ott a köd és eső közepett. Valahányszor fölidézte Lea képzelete a képet, szive fájóan megsajdult mindannyiszor :

»Volt — gondolta magában — és nem lesz többé...«

Lehunyta szemét, hogy megfeledkezzék az esőről, a mely lassan megemésztette álmát.

A Dartmoor House minden lakója ott sürgött-forgott körülötte, mindannyian, Györgyön kezdve egész a kis Morley-lányig, Tinka szöszké két leánykájáig.

Lea hűségesen megfogadta az orvos és Edith rendeletét; engedelmesen feküdt le, kelt föl, váltott fehérneműt, evett, szedte az orvosságot . . .

De csak háladatosságból türte a gondozást, csak azért hogy senkinek terhére ne legyen.

A Gilder Rockon töltött nap óta, a nélkül, hogy számot tudott volna adni kétségbeesésének okáról, nem hitt már felgyógyulásában. És elviselhetetlen erőfeszítésébe került, hogy eltitkolja ezt Edith, Tinka, György elől.

Kegyelemért könyörgött néha, hogy hagyják egymagára a két elsőemeleti szobában, tulajdon szobájában és a sárga szalonban.

Azt adta okul, hogy álmos; vágyódott rá, hogy színlelni ne kelljen, senki se figyelje mozdulatait, beszédét.

Egyedül lenni! A halálra kárhoztatott betegek önzésével magára gondolni csupán! Megnézni magát a tükörben, számon tartani, mennyire haladt pusztító útján a betegség, szembe

nézni a sors melankóliájával! Szabadjára siratni el magát, mint Jefta leánya, mint Ifigenia, mint minden ifju teremtés, a ki igaztalan végre van kárhoztatva! . . .

A véget ő közelvalónak látta. De érezte, hogy így kell lennie, mert nem csupán mostani testi nyomoruságának következése az, hanem a dolgok rendjének is.

Az emberfölötti óra a Gilder Rockon nem ismétlődhetik; a két lény, a ki az önkivületnek abban a lázában forrt össze, nem élhet többé közönséges házastársak módjára, hitvesi szeretetük nem vegyülhet össze a valóság mindennapiságával. . .

Parancsoló erővel nyilvánult ez a törvény. Lea szive megnyugodott benne. De keserü öröm fogta el s elérzékenyült végzetén.

Végigjárta birodalmát: a haldokló birodalmát, az elsőemeleti két szobát, a hova betegsége és az időjárás könyörtelensége szögezte. Mohó szemmel vett szemügyre minden zugot, mint a hogy inyünk is nagyobb figyelemmel élvezi a likőr utolsó cseppjeit.

Szerette-e vajjon ezeket a tárgyakat, vagy gyűlölte őket? Nem tudta volna megmondani. De szenvedélyes szeretettel nézte őket.

»Ennyi mindaz, a mit még látni fogok« — gondolta magában és ez a gondolat becsekké tette őket, mintha mivoltából is, a mely elenyészni készül, tapadna valami a tehetetlen tárgyakon.

Zajtalanul vette sorra a tárgyakat, vizsgálta, megérintette őket. Hova-tovább értette őket, kitalálta történetüket, elmondták neki az

egész család történetét, a mely most életre kelt körülötte és a mely élni fog akkor is, ha ő már eltűnt.

A hálósobában piros függönyt akasztottak a függönytartóra, így akarták megakadályozni, hogy a nap sugarai kelleténél korábban keltsék fel a beteget, a ki reggel alszik legédeesebben. Még a mikor félrevonták a függönyöket, akkor is rózsaszínű volt tőlük a világosság.

Lea sóvárgó tekintetet vetett a szobára és az esős tájra, a melyen ablakából végigtekintett. És megujult vágya, hogy tovább is lássa maga körül a világosságot, a sziklát, a tengert, a fákat, bár a legkezedetlegesebb tárgyakat is.

*

Október első napjaiban lassanként jobbra fordult az idő.

Sápadt napsugarak ütöttek át a felhődrapérián. A tengernek színe megváltozott; háborgóbb volt most, de kékebb színű is...

Végre következett egy nap, a melyet alig borított fátyolba a köd. Majd teljes erejével is előtört a napsugár és rásütött a szikkadt követű partra, a kikötőre, a csendes városra.

De a táj még sem volt ugyanaz, a mely kitörő örömmel fogadta volt a Salisburyből érkező ifju arát.

Számos yacht tűnt el, a melyek jövő nyárnál hamarabb vissza nem kerülnek. A levegő elveszítette vibráló átlátszóságát, a mely annyira emlékeztetett Olaszországra.

A mi messze esett, annak körvonalai el-
tompultak: a tropikus növényzet, úgy látszik,
nem jól érzi magát, didergett az alig langyos
hőmérsékletben.

De a tiszta délutánokon Bryce doktor azt
ajánlotta mégis Leának, hogy menjen a sza-
badba egy kis levegőt szívni. Minthogy pedig Lea
a legcsekélyebb testi erőfeszítésre sem volt ké-
pes, különben rögtön a fuladozás, vértorlódás
fogta el és vért köpött, ponny-vonta kerekes
szölye ment elébe mindig a Dartmoor House-ig.

György karján vitte le feleségét, — napról-
napra könnyebb teher volt; a kocsi, melyet
egy keményképü, hosszú ficzkó vezetett, a fedett
sétálóhelynek indult, a mely háttal a sziklának
támaszkodott s a Princesse Garden-ekkel nézett
farkasszemet.

Valóságos kongresszusra gyültek ott a be-
tegek; Torquay télen a tüdőbetegek üdülőhelye.
A tüdőbajosok sápadt, beesett, rózsaszín-foltos
arcza és lázas nagy szemük mohón fordult a
napnak.

Olyikuk köhögött; olyik szemmelláthatóan
erőiködött, hogy elfojtsa köhögését; mások
meg időnkint szájuk elé kapták zsebkendőjüket
s lopva nézték meg, keresték rajta a rettegett
piros foltot.

Lea, a többi beteghez hasonlóan, szintén
szembe fordult a nappal és mint a többi, ő is
hol remélve, hol kételkedve igyekezett életet inni
a nap fényéből.

György szenvedelmes buzgósággal gondozta
feleségét; csak akkor hagyta magára, a mikor

Lea úgy kívánta, végtelen kétségbeesésének óráiban.

A lassu haldoklásba tulajdon lelke is haldoklott.

Azt kívánta, bár halna meg előbb, mint Lea, hogy ne lássa, mint megy össze, mint fogy el pillanatról-pillanatra. Szeme azonban lebirhatatlanul kereste a szeretett nő arczát, azét a kis mellbajos nőét, a ki olyan volt most, mint a többi, önző, rabja a gyöngeségnek és a sirásnak s közömbös a nagyszerű tervek iránt, a melyek ifju korában kavarogtak benne; érdeklődni csupán szenvedése iránt érdeklődött és egyébire sem gondolt, csak az életre, életre, életre!

Mikor Lea egyedül kívánt lenni, vagy este, miután lefeküdt s Edith ott örködött mellette, Tinkához menekült György.

Inkább mint valaha érezte teste és lelke testvéreinek ragaszkodását, szeretetét, a mely gyermekora óta kísérője volt az életben, a mely több volt a testvéri szeretetnél és olyan végtelenül tiszta volt mégis!

— Tinka, — mondotta neki — nem a halál a rettenetes. A halál a nyugalom és mozdulatlanság, a melyet csodálunk, a melyet szeretünk a dolgokban. A halál az ő örök nyugalomával éppen olyan szép, mint az élet mozgásával és lüktetésével. De rettenetes és gyűlöletes az élet küzdelme a halállal . . . Az élő ember rohamoktól megvonagló, gyűlölségtől keserű sorvadása az a nyugalom felé, a melyet nem akar.

Egy október elei reggelen, mikor Edith éppen kitakarítván a szobát, Györgyért készült menni, Lea magához vonta és azt mondta:

— Szeretném, Edith, ha írna Fridának és Pirnitznek.

— Óh, drágám — felelte Edith — hogyné irnék, örömetst irok. Irtam volna is már, ha attól nem tartok, hogy kedve ellen talállok tenni vele. Ugy éreztem, nincsen jogom a közbelépésre . . . És mit irjak nekik?

— Irja, hogy hagyjanak ott mindent, jöjjenek ide, ha szeretnek még . . . Különben . . . (a szó torkán akadt egy pillanatra) különben soha nem látnak többé.

Egy heténél régebben fontolgatta Lea ezt a tervet. Erre gondolt ponnyvonta fogatában, a sétálóhely padjain, a sárga szalónban, mikor a butorokkal és csecsebecsékkel beszélgetett.

Tinka vállalkozott reá, hogy míg Edith Pirnitznek ír, ő majd Fridát értesíti.

Edith azután az ő szükszavu, kegyes mondasokkal tarkított stilusával elbeszélte levelében Lea keserves londoni odisszeáját. Tinka pedig őszintén feltárta a beteg kétségbeejtő állapotát.

»Le vagyunk verve — fejezte be levelét, — napok kérdése az egész. Leának igaza volt, a mikor azt mondta Edithnek: Siessenek, ha még látni akarják. Nem tudom, miben, hol éri önöket ez a levél, minő hasznos és nemes munkakörből ragadja ki önöket; de el kell, el kell jönniök!«

Meg is érkeztek néhány nap múlva egy este, mikor az árnyék réges-régen ráterült a városkára . . .

Mikor leszálltak, a Morley-ház előtt, férfiak és nők csoportjai — a nők köpenyük alatt világos ruhában, a férfiak smokingban jártak — sétáltak a Park-Hille Road irányában a tengerparton s az angolok diszkrét jókedvével társalogtak.

Bál volt a Dartmoor House-zal szomszédos Imperial Hotel-ben: Torquay jó módu lakossága mind odagyült. Az utczalámpák fénye néhány mellbajos sápadt arczára is levilágított, a kik szintén ki akarták venni részüket az ünneptől.

Fridát és Pirnitzet a sárga szalónban fogadták Tinka, meg György, azután rögtön bevezették Lea szobájába.

A találkozásnak semmi drámai jellege sem volt.

Lea ágyán feküdt; elegáns reggeli pongyola, a mely nemrég készült vala Cockingtonéknál, fődte vállát és karját; a láz szinesre festette arczát.

Hogy teste mennyire lefogyott, az csak kezének soványságán, meg a merev és puffadt redőkön látszott, melyeket takarója lába körül vetett.

Az ellenzővel letakart lámpát hátra tolták, az ágy mögé; így igen enyhe, kellemes világságot árasztott.

Miután Frida és Pirnitz homlokon csókolták a beteget s ajkuk megnedvesedett a verejtéktől, a mely Lea hajgyökerei alól gyöngyö-

zött elő, köznapi szavakat váltottak csupán. Mit sem árultak el ezek a szavak a lelkek mély megilletődéséből, ellenkezőleg, leplezni igyekeztek ezt.

Lea azt mondta, hogy szenvedése nem nagy, hogy reméli, az éjjele nyugodt lesz, mert már is érzi, hogy álmos. Tudakolta, kellemes volt-e utjuk a tengeren; mire az imént érkezettek kijelentették, hogy könnyedén birták az utazást, nem fáradtak bele.

Csendesség következett; majd Pirnitz és Frida ismét megcsókolták Lea nedves homlokát, jó éjt kívántak, azzal szobájukba tértek.

György szobája volt az tulajdonképpen, de átengedte a vendégeknek s maga az egyik szomszédos szobácskába állíttatott ágyat.

Tinka együtt maradt kis ideig a vendégekkel. Hogy Frida kérdésekkel ostromolta, megmagyarázta levelét. Sulyos könyecseppek szöktek ki szeméből. Egyenletes és átható hangján beszélte el:

— Láttuk, hogy kel életre ismét napfényünkben a drága palánta, hogy lesz szebbé, mint volt valaha, szebb mint akár az apple-tree-yardi időben is . . . Mikor megesküdött Györggyel, ez az esemény lecsillapította és mindannyian reménykedni kezdtünk már . . . Majd azonban egy kirándulás után, a melyet együtt tettek a Gilder-Rockra, Lea visszaesett mostani állapotába . . . Magam is majd belehalok. Nem tudok dolgozni . . . Másra sem tudok gondolni, csak arra az arczra, a melyből mintha szemén át távoznék lázasan az élet.

A két utas, miközben Tinka beszélt, gyermekcsicscsergést és kaczagást hallott a szomszéd szobában, a melyet egyszerű rekeszfal választott csak el az ő szobájuktól.

Piczi sebes lépések futkozása hallatszott a deszkákon, mintha két gyermek kergetőznék odabenn; azután csak hirtelen feltárult a szőnyegajtó és bekukkant rajta Carola, Ida szőke hajja, rózsás arcza feje; hosszú ingecskében voltak, a melyet úgy emeltek föl kezükkel, hogy meg ne akadjanak benne.

Mint a bomba, úgy pattantak be a szobába nagy kiáltozással:

— Mama! mama!

De a két idegen nő láttára megálltak hirtelen.

— A leánykáim, — mondotta Tinka egyszerűen. Carola, az idősebbik; Ida, a fiatalabbik.

Pirnitz és Frida megölelték a gyermekeket.

Ida mereven nézte a két nőt. Carola pedig duzzogva takarta el szemét dudoros ingujjával. Tinka kivitte őket.

— Viszontlátásig! — bucsuzott vendégeitől. Azzal távozott.

Frida leverten roskadt az egyik karosszékre, Pirnitz keblére hajtván fejét:

— Romaine... — dadogta; — Romaine... én öltem meg Leát. Ha én nem vagyok, régóta György felesége már... És nem jutott volna tönkre.

Napok multak, a várakozás napjai, melyek egyetlenegy beteg körül is elzsibbasztják egy egész ház életét.

A szeretet, a gyöngédség rohamában se Fridával, se Pirnitz-czel nem forrt össze Lea. Miután maga kívánta volt, hogy eljöjjenek, most ugy látszott, nem is törődik velük. Azt hihette volna az ember, hogy véletlenül gyültek ágya köré, hogy nem is hívta őket.

Mikor leültek az ágy mellé, Lea elhallgatott, alig felelt kérdéseikre. Rájuk meresztette láztól tüzes szemét, mintha, szót nem ejtve, akarná elhalmozni őket szemrehányásaival.

Nemsokára ki nem tudott már mozdulni szobája és a szalón szük keretéből; annyira gyöngö volt, hogy az ebéd utáni séták is lehetetlenek lettek.

Attól a pillanattól fogva, hogy így a házba zárkózott, azt akarta, hogy György éjjel-nappal ágya körül legyen; hova-tovább lemondott apró kaczerkodásairól. Testi romlása egész nyomorúságában tárult föl szeme előtt. Minduntalan mutatta Györgynek:

— Nézd, nézd a karomat . . . nézd a mellemet . . .

Sajátságos szerelmi láz fogta el: keblére szoritotta férje fejét s elborította csókjaival.

A szerelmes pár valósággal elszigetelten élt a haldoklás napjaiban.

György csak Lea számára élt. A sárga szalónban hált azon ruhástól a pamlagon s a legkisebb köhintésre, neve leghalkabb említésére futott a beteghez.

Titkosan, hogy senki sem hallhatta beszélgetésüket, kiélvezték utolsó cseppjéig rettenetes kétségbeesésüket, megvallották egymásnak minden vágyukat, mindent, a mit az étellel tennének, ha részük lehetne az életben.

És egyikük sem igyekezett a másikat ámitani. Nem mondták egymásnak:

»Majd meglesz . . . Majd elmegyünk«, hanem:

»Meglett volna . . . Elmentünk volna . . .«

Magánosságukban nem zavarták őket.

Az egész házban olyan csendesség volt, mint valami gyásznak előestéjén. A Dartmoor House többi lakója, mikor György és Lea félrevonultak, közelebb került egymáshoz; lelkük hovatovább összebarátkozott egymással. Frida jobban megismerte Edithet, a ki hajdan Londonban inkább Leának volt társa és barátnője.

Örömet elbeszélgettek. Edith kifejtette tervét, hogy az ausztráliai Queensland-be szándékozik menni, a virágzó hopetowni feminista-gyarmatra.

Megmutatta leveleit, a miket onnan kapott s a melyekben ismertette volt a saajátságos társadalom, melyet néhány merész ujitó teremtett meg ott, kimondván a gazdasági egyenlőséget, a politikai egyenlőséget s a két nem közötti szerelem egyenlőségét.

Frida, a ki annyi megpróbáltatás után undorral tudott csak Európa társadalmi rendjére gondolni, szívesen mondta volna Edithnek:

»Vigyen magával . . . Mihelyt betelik az elkerülhetetlen, könyörgök, vigyen magával! Hadd megyek magával.«

Csak Pirnitz tartotta vissza, a ki örökké azon töprenkedett, hogy újra munkába kezd az ellen-

séges és gúnyolódó Párisban, — csak ez tartotta vissza.

Pirnitz, a kinek mágneses ereje még azokra is nagy volt, a kik különben alig ismerték, nem-sokára erkölcsi középpontja lett a Dartmoor Housenak.

Carola és Ida nagyon megkedvelték, örökké mesét kértek tőle; az apostol órák hosszát elcsevegett velök, nem fárasztotta a kicsikéket és maga sem fáradt el; és a fiatalabbik leányka nehezen idomitható jellemére már is nagy hatása volt.

Gyöngéden megfeddte Ebner tanárt, a miért ártatlan állatokat kinez, »a melyeknek élete — ugymond — ugy is annyira rövid, olyan kevésbé örülhetnek a levegőnek és a napnak; és ön durván megfosztja őket ettől az élettől, csuf kis hullákká nyomoritja, fehér papirlapokra ragasztja őket!«

A derék Ebner, szenvedélye és azon vágya között ingadozva, hogy az apostol prófétai szeméből szemrehányást ki ne olvasson, ettől fogva titokban követte tudományos bűnét és ráadta magát a fűvészkedésre; büszkén állt meg Pirnitz előtt és szinte gyengéd tekintetet vetve rá aranykeretes szemüvege alól, megcsörgette czinkből készült szelencéjét, mondván:

— Virág van ám csak benne, kisasszony, semmi egyéb! Állat egy fia lélek sincsen. Csakis virág, semmi egyéb!

A kapitány és Lizzie, meg a beteg Morley-né szintén meghódoltak Pirnitznek.

Valami parancsoló szükség hatása alatt engedelmeskedtek mindannyian, hogy tessenek

neki, hogy Pirnitz kitüntesse őket, cselekedeteiket helyeselje.

A kit Pirnitz leginkább meghódított, az Tinka volt.

Tinka, míg ezek a tragikus órák el nem következtek, sohasem látta Pirnitzet. Hogy most meglátta, heves rázkódást érzett, a melyet finom szervezeténél és művészi szelleménél fogva tizszeresen érzett.

A lelkekre kíváncsibb volt Ebner Justus felesége, mint a festői formákra, de Pirnitzéhez fogható ritka szép lelket nem látott még.

Ettől fogva félben hagyott minden munkát, fiókjába rejtette a megkezdett regényt s nem tágitott többé Pirnitztől; kísérte, mint a hogy az otthonos kutya nyomában kullog gazdájának, leste, nyelte minden szavát.

Ugyszólván tobzódott Pirnitz jelenlétében és regényirói ösztöne ugyanakkor fel is dolgozta az apostol alakját, elmaradhatatlanul összeforrasztotta új művével, a melyen ép akkor gondolkozott. Meg is mondta naivul Pirnitznek az ő gyermekes arczával, mely olyan ellenállhatatlanná tette.

— El kellett jönnie hozzám és meg kellett ismernem, hogy könyvem igaz lehessen. S nem csodálkozom rajta, hogy eljött. A kikről valaha irtam, még mindig valósággal megjelentek körülöttem, mikor reájuk került a sor . . .

A park-hill-roadi házban, a melyben Lea az örökös György szeme láttára közeledett a halál felé, — az élet lassan, titokzatos lelki frigyeket bogozott.

Minthogy Lea már alig-alig tudott kimozdulni ágyából, a szárnyas ajtót egész napon tágra tártan hagyták s nappalra az ajtónyílással szembe gördítették az ágyat.

Fekvő helyzetéből Lea láthatta a szalón egyik ablakát, a jobb sarkit. Félrevonatta róla a függönyt s így azután látta egy kicsit az eget, meg elképzelte a tengert.

Október 6-án nagy rémület verte föl a Dartmoor House-t.

A fuldoklással töltött kinos éjjel után Lea olyan gyöngeségbe esett, hogy maga Bryce Róbert is a közeli végre következtetett belőle.

Frida, Pirnitz és Edith megegyezésével azért a katolikus káplánért küldött, ugyanazért, a ki megeskette volt Leát.

A beteg fölvette a halotti szentséget, eszméletét azonban vissza nem nyerte.

De bár szeme héja le volt csukva, egyszer-ször válaszolt az imádságra. Ajka két ízben suttopta:

»Amen . . .«

És mintha keresztet is akart volna vetni.

Még azon nap déltájban fölébredt és kijelentette, hogy jobban van. A halotti szentség szóba sem került. Nem említették neki s ő sem szólt róla. A délután, az este és az éjjel eléggé nyugodtan mult el . . .

Másnap még jobban volt Lea. A következő napokon a gyengeség nem szűnt meg, de rohamok sem voltak. Egyebet nem evett, csak egy kis kocsonyaszerű pépet, egy-egy evő kanálnyit, ezt is nagy kinnal tudta belé erőszakolni Edith.

Lea alig beszélt, sokat aludt s minduntalan azt kívánta, hogy György vele legyen.

Október 14-én reggeli hat óra tájban Morley Lizzie bekopogott Pirnitz és Frida szobájának ajtaján:

— Istenem! — kiáltotta Frida hirtelen felriadva. — Mi történt?

— Miss Craggs kéreti a kisasszonyokat, tetszenék lemenni hozzája, mihelyt készen lesznek . . . Ne tessék megijedni, nincsen semmi ujság. Lea nagysága jobban van; éppen ő kívánta a kisasszonyokat.

Sietve öltözködtek fel.

Mikor benyitottak a beteg szobájába, a fürge Edith mindent rendbe rakott már akkorára.

Lea ott feküdt a fehér nyoszolyán, hátát a párnáknak támasztva és sajtósárga mosolylyal mosolygott a belépőkre.

György, a kinek arcát megviselte az álmatlanság, egy szót sem szólt a két nőnek, a kik Leára hajoltak és megcsókolták homlokát.

— Jó napot, Fédi . . . Jó napot, Romaine. Nem vagyok rosszabbul, ne féljete. Éppen azért hivattalak, mert kissé erősebbnek érzem magamat. Egészen jól tudok most beszélni. Nem veszitek észre, hogy hangom megint a régi?

György elfordult, ajka eltorzult a megilletődéstől. Pirnitz lehajtotta fejét.

Frida biztató hangon mondta a betegnek:

— Persze. A hangod ma nagyon tiszta, kedvesem.

A fátyol, a mely régóta eltompította és halkította a hang csengését, csakugyan kevésbé volt ma sűrű.

Eleinte közönyös dolgokról beszélgettek. De kis szünet után így szólt hirtelen a beteg:

— Szeretném . . . szeretném, ha az iskoláról beszélnétek egy kicsit. Hogyan végződött a dolog?

Majd gyermekes türelmetlenséggel fakadt ki:

— Sohasem beszéltek róla! . . . És ma reggel Daisyre gondoltam . . . De ti még Daisyról, még a szegény Genevivè-ről sem beszéltek.

Ez volt az első eset, hogy Lea a párisi eseményekre térítette a szót. Noha hangja bágyadt volt, mégis kiérezett belőle, hogy igazán érdeklődik.

Frida intésére Pirnitz felelt a kérdésre:

— Nem beszélünk nyomoruságunkról, hogy ne fárasztjuk, hogy el ne busítsuk, Lea . . . Azóta, hogy együtt vonultunk ki a rue des Vergers-ből, végre is semmi ujság sem történt. Az iskola újra megnyílt október elsején, lieur-teau kisasszony igazgatásával. Az igazgató-tanács elnöke Duramberty, a ki Quignonnet-t, Anquetint és Minot abbét választotta társaivá.

— Áh! — csodálkozott el Lea, — Duramberty tehát tanítással foglalkozik mostanában?

— Azzal bizony. Meg politikával. Remblart, Saint-Charles képviselője meghalt; valószínű, hogy Duramberty lesz az utódja.

Lea elgondolkozott egy kissé.

Azután mereven nézte Pirnitzet:

— De hisz akkor — kezdte rá — maguk nem állottak ellen? Türték, hogy a férfiak nyugodtan foglalják el helyüket és lopják el munkájuk gyümölcsét?

— Nem tehattünk egyebet, kedvesem, — felelte Frida. — Még magam is, a ki eleinte harczot kívántam s pört emlegettem, meg kellett, hogy adjam magamat a helyzet parancsoló alakulásának: legutóbbi szerződésünkkel kiszolgáltattuk magunkat Durambertynek, Duramberty pedig a kormánynyal egyértelműen járt el.

Ugyanaz a sajtóságos mosoly ült ki Lea ajkára.

Szeme hol Fridára, hol Pirnitzre tévedt.

Megfogta György kezét, mely a takarón nyugodott és arczához szoritotta.

— Hát Geneviève? — kérdezte azután.

— Geneviève-et éppen négy napja bocsátották szabadon, — felelte Pirnitz — most írta meg Daisy.

— Óh, ilyen jó hirt kapott és csak nem is említette!... De akkor... hol van most Geneviève?

— Bouchardon tanárnak hála, egy neuilly-i gyógyintézetben s ott is marad, míg az orvosok azt nem mondják, hogy meggyógyult. Külön pavillonban lakik, Daisyvel.

— És a költséget ki fizeti?

— Biztosítékunkból negyvenezer frankot kaptunk vissza . . .

Lea nem kérdezősködött tovább.

Ajkát Györgynek izmos kezére tapasztotta.

Azt hitte volna az ember, hogy belékapaszkodik Györgybe, attól féltében, hogy Pirnitz és Lea el találja ragadni tőle. Nyomasztó csöndességben peregtek le a perczek.

Végre ismét megszólalt Lea:

— Tehát Daisy nincsen már magukkal, Romaine, már ő nem fog segíteni a másik iskola megalapításában?

Frida szive erre a kérdésre ugyanattól a fájdalomtól sajdukt meg, a melytől Pirnitzé.

Az apostol megremegett.

Lassan felelte:

— A jövő nem a mienk. De azt hiszem én is, hogy Daisy meg nem válik többé Geneviève-től.

Lea arczán kissé gunyos mosolyféle futott végig erre a kijelentésre is.

— Hát Sainte-Parade kisasszony?

— Sainte-Parade kisasszony meghalt. Gersbe Frida kísérte el Máriával és Odile testvérrel, örök nyugvóhelyére...

Majd, meg sem várva Lea újabb kérdését, sietősen tette hozzá Pirnitz:

— Mária otthon maradt hazájában. Odile testvér visszament Thannba.

— Ilyenformán hát senki sincsen önnel, Romaine?...

— De van... Frida.

— Óh, — felelte Lea, a kinek hangja erősebben csengett s mintha könnyebben is mozgott volna — vajjon Frida soká marad-e önnel?

Az apostol és Frida összenézett.

Lea szavai nyilván különösen hangozhatk egybe egymás között való beszélgetéseikkel, mert Frida szeme könnybe borult.

Pirnitz mindössze csak sápadtabb lett egy kissé. Azt felelte:

— Mindannyian nagy megpróbáltatásokat értünk, Lea. Ugy kellene, hogy szeretetünk,

ragaszkodásunk összeforrjon, nem volna szabad egymás ellen izgatni magunkat.

Olyan megindító szomorúság, olyan megható bocsánatkérés rezgett Pirnitz szavaiban, hogy Lea, a betegesen önző Lea is megilletődött tőle.

— Igaza van! — felelte. — Ha megbántottam, ha fájdalmat okoztam, bocsássa meg. Higyje meg, valamennyiünk közül, a kik társai voltunk a szegény Sainte-Parade kisasszonynak, én vagyok a legnyomorultabb... Hiszen a többi mind él... Én pedig, én élni szeretnék most, hogy megpillantottam az igazságot.

György félig fölemelkedett s megcsókolta Lea haját:

— Ne mondj ilyet... Ne mondj!... — sóhajtott. — Hiszen olyanokat beszélsz, a mi mind a kettőnknek fáj!

— Drágám! — felelte Lea és megcsókolta ura szemét.

Frida, Pirnitz, Edith sirtak...

Jó ideig szó nem hallatszott a szobában.

Mind följebb ment a nap. A sárga szalon ablakain hömpölygő hullámokban hatolt be már a reggeli napfény.

Lea megszólalt:

— Látom az igazságot. Lehetetlenre törtünk, Romaine... a lehetetlent kíséreltük meg, Frida... Hogyan is képzelhettük, hogy a férfiak ellenében meg tudunk állni, sőt diadalmaskodhatunk is rajtuk? Hogyan is képzelhettem, hogy Györgytől távol érjen véget életem? Mint ezt a napfényt, olyan tisztán látom, milyen hiu munkával próbálkoztunk.

— Sajnálja, hogy megpróbálkozott vele? — kérdezte Pirnitz.

Lea nem felelt.

Majd szemét lehúnyva, mondotta:

— Nem sajnálom.

Pirnitz folytatta:

— Hogy megvalósíthatatlan volt az, a mit megkísérlettünk? Ám legyen. De a mit holnap kísérelünk meg, talán valóra lesz váltható. Bizonyos csak az az egy, hogy lesznek egyszer épp olyan nők, mint mi, a kik épp olyan gyengék, mint mi, de a kik majd újra kezdik kísérletünket és boldogulni fognak. Pedig azoknak a nőknek, a kiknek sikerülni fog az, a min mi elbuktunk, munkájuk elején szintén nem lesz kezükben a siker biztositéka. Ők is csak sötétben igyekeznek majd a megsejtett világosság felé, akár csak mi . . . Minthogy hivatásunk volt, meg kellett, igen, meg kellett, hogy tegyük azt, a mit megtettünk . . . És a kik megélnék körülöttünk, kötelességük, hogy folytassák a munkát. Ki az a nő, a ki bizonyos benne, hogy szabadságra való vágya hiu lesz? . . . A bizonytalan és termékeny korban, melyben élünk, mindannyiunknak kötelessége remélni, mint a próféták korában azon zsidónőknek, a kik megérezvén keblükben gyermeküket, megdobbant a szivük a reménységtől, hogy hátha a Messiás a gyermek.

Pirnitz hangja szilárdan csendült a haldokló szobájában és úgy tetszett, mintha az ige pusztá erejével hirtelen elüzte volna a lemondást, a halálfélelmet.

György, Frida és Edith szemében nem csillogott már könny.

Lea szeméből és arczáról eltűnt a guny és gyűlölség kifejezése.

Magához hívta Pirnitzet :

— Romaine! . . .

Az apostol odalépett hozzá.

— Mi tetszik, édesem? . . .

— Közelebb . . . jöjjön közelebb . . .

Pirnitz sápadt arczához hajolva egészen, suttogta a haldokló olyan halkán, hogy csupán Pirnitz hallhatta meg :

— Ne nehezteljen rám, Romaine . . . Az imént is fájdalmat okoztam . . . És szántszándékkal tettem, gonosz ösztön szavának engedelmeskedtem . . . Vannak pillanatok, a mikor gonosznak érzem magamat. El ne ítéljen. Olyan szomorú ez, olyan szomorú! Olyan boldog lettem volna . . . Hát igen! . . . Ugy-e most is szeret? . . .

— Most is, kedves Leám.

— Szeretnék Fridával is beszélni.

Frida, Pirnitz intésére, szintén a beteg ágyához lépett.

György az ablaküvegre nyomta fejét.

Pirnitz a szalonba ment Edith-tel.

— Gyer ide, — mondta Lea testvérének s rámutatott a székre, melyről György az imént kelt föl.

Megfogta kezét :

— Figyelj rám. Ne szólj . . . félbe ne szakíts. Nem sok már az erőm . . . Egész éjjel gyermekkorom járt eszemben . . . Téged láttalak olyan-nak, mint akkor, midőn a körülöttem való dolgokat megérteni kezdtem . . . téged a fekete

ruhádban . . . hajadat . . . fekete szemedet . . . és ott álltál piczi ágyam előtt, úgy néztél . . . Álmodtam csak, vagy így is volt? . . .

— Így volt . . . Sokszor örököttem így rád akkoriban. Ugy tetszett olyankor, mintha alakulása közben fognám el gondolatodat.

— Igen. És mindenkit a szemeddel láttam, Fédi . . . Mert foglyul ejtetted agyamat, szíve-met . . . De a szeretet, a melylyel hozzád ragaszkodtam, se volt semmiféle szeretethez hasonlatos, . . . még ahhoz sem, a melyet György iránt érzek . . . Nem ugyanaz volt . . . de majd olyan erős, majd akkora volt . . .

— Oh, Lea! — sóhajtott Frida. — Végképpen elveszítettelek hát? Nem szeretsz már?

— De igen . . . szeretlek . . . most . . . ma . . . a mióta viszontláttalak, az éjjel, a mint ágyam mellett álltál, fekete selyemkötényedben . . . Gyöngéd voltál hozzám és mindig azt kívántad csak, hogy boldog legyek. Nem a te hibád, ha . . .

De nem mondta meg, micsoda az, a mi nem Frida hibája.

A könnyek, a melyeket Frida elfojtott eddig, most megnedvesítették a vánkost. Lea folytatta:

— Szeretlek én, Fédim . . . Volt idő, a mikorⁿ nem szerettelek már . . . mikor annyit szenvedtem a kórházban . . . és azután is, hogy találkoztam Györggyel . . . Vádoltalak . . . képtelenség volt . . . azzal vádoltalak, hogy egész nyomoruságomnak te vagy az oka. Most már jobban látom, hogyan kellett alakulnia életemnek. Boldog vagyok, elégedett, hogy itt vagy kö-

zelemben. Bátorits, hiszen olyan nagy a bánatom!

A hajdani gyöngédséggel ölelkeztek össze.

— Olyan nagy a bánatom!... Együvtszeretnék maradni Györggyel... együvttmaradni Györggyel... Vele élni. Csak öt esztendeig, mint a kis Bodson May, a ki szomszédom volt a kórházban. Öt boldog esztendőt élt barátjával s azontul nem bánta a halált. De én, Fédi, én, a ki olyan fiatal vagyok... nem érzed, minő borzasztó az: elmenni éppen akkor, mikor a boldogság kezdetét veszi?... Fédi... könyörgök! Ments meg! Mikor kicsi voltam s ágyamnál örködtél, nem hagyta volna, hogy meghaljak.

Hangja emelkedett, majd azonban zokogásba fult.

György odarohant hozzá és Pirnitz, meg Edith aggódó arcza is megjelent az ajtónyilásban.

Lea lecsillapodott egy kissé.

A mikor elfoglalta ismét rendes helyzetét s hanyatt feküdvén, fejét a vánkosra hajtotta, ezt suttofta halkan:

— Ha Párisban volnék, talán megmentenének. Nem hiszed, Fédi? Az olyan nagy orvos, mint Bouchardon, megmentene... De el nem szállithattok Párisba, ugy-e, nem?

Frida halkan felelte:

— Most nem. Majd ha jobban leszel.

Lea testvérnénjére nézett és ismét felcsillant szemében az iménti ellenséges mosoly.

— Most — mondotta komoran — egyedül akarok lenni Györggyel, mig az orvos eljön.

A bennlevők engedelmeskedtek.

Az orvos nem soká késett. Csak Edith és György volt benn látogatásakor.

Mikor Bryce távozott, a lépcsőn Tinkával és Fridával találkozott szembe:

— Nos? — tudakolta a két nő.

— Gyöngé... Bátorság. Vége mindennek. Egészen vége.

A két nő nem kérdezősködött tovább, hanem sietett fel a szűk falépcsőn.

Tinka a félhomályban megragadta Frida karját:

— Vége? ... Azt mondta, hogy egészen vége. Lehetséges volna, mondja, Frida, hogy Leának vége lenne? ...

Fátyolos zöld szemével a fiatal leány sötét szemébe nézett; keze görcsösen kapaszkodott Frida karjába, hogy emez szinte érezte, mint szorulnak a fiatal nő körmei husába.

Akármennyi borzasztó pillanatot ért ezen a borzasztó héten, ez az egy örökre belevésődött emlékezetébe, bele a legjelentéktelenebb részleteivel egyetemben: Bryce távozó lépteivel, az álüvegtáblás ablakkal, melyen szökelve játszadozott a napsugár, rózsaszínű fényt vetítve a falra, — és a rövid, kisütött haju kis asszonykával, a kinek baba-arczát kiforgatta mivoltából az aggodás, szép szeme rémülettől volt nedves és sajátságos csengésű hangján ezt mondta: »Azt hiszi, lehetséges volna? ...« ujjai pedig melyek belémerülnek karjába ...

Zavaros volt annak értelme, a mit Tinka mondott, de először idézte föl Tinka lelkében a világtól megvált Lea képét — a drága, kialudt lelket, az ürességet, a halált ...

A szobából ekkor megmozdított tárgyaknak és lépteknek könnyed zaja hallatszott ki.

Hirtelen megnyílt az ajtó s egyszerre világozás áradt vele a lépcsőkanyarulatra.

— Lea a gyermekeket kívánja, — szólt ki a *nurse*.

— A leányaimat?

— Igen . . . Idát, Carolát . . . Panaszodik, hogy be nem viszik őket hozzá. Itthon vannak?

— Itthon vannak, — szólt közbe Lea gyöngye hangja az ágyról — még az imént is halottam kaczagásukat odafönn . . .

— Elmegyek értük, — mondta Tinka.

Frida megint bement a szobába.

Megdöbbsent tőle, mennyire megváltoztak hoga arcvonásai az egy óra alatt, hogy kijött tőle. Egész arca összezsugorodott, eltorzult.

— Örültség! — gondolta magában. — Lehetetlen, hogy egy óra alatt megváltozott volna. Nyilván az zavart meg, a mit Tinka és Bryce mondott.

De Lea szinte ridegen akasztotta meg gondolatait:

— Az orvos ugy-e megmondta, hogy vége mindennek!

Frida tagadóan igyekezett inteni.

— Hiszen látom, — felelte Lea — azt sem tudod mondani, hogy: nem . . . Óh vége, vége. Mi csodálatos van benne? Minekelőtte eljött, volt egy kis reménységem . . . A napfény elhittette velem, hogy újra élek. De hát vége. Vége.

Keserűen ismételte ezt a szót és mindannyiszor olyan szivetszaggató zokogás sirt föl

hangjában, hogy Frida nem birt magával, le-roskadt a székre, könnyekre fakadt.

Eltakarta szemét kezével; azt kívánta, bár semmit se hallana. De hallotta szakadatlanul Lea ziháló lélekzését és György elfojtott zokogását.

A kis leánykák nyitottak be ekkor Tinka biztatására.

Frida fölvetette szemét.

Ida lépett be elsőnek nagy komolyan, apró koczkás indiai ruhájában, szalaggal kontyra kötött hajával; piczi orra czimpája megremegett a szoba fanyar illatától. Carola nyomon követte, de édesanyja ruháját el nem bocsátotta.

Lea fölemelkedett kissé, hogy hozzájuk férközhessék. Megölelte Idát, azután megsimogatta szóke haját. A kis leány egészen sápadt volt, de türte a simogatást, csak Leát nézte egyre...

Azután Carola is előre került és szeliden odanyujtotta orcáját.

— Drága kicsikéim! — suttogta a beteg és hol Carolát nézte, a ki félénken lesütötte szemét, hol a remegő Idát, a kinek szeme kitágult. — Ugy-e, György, ennivalók? ... Boldog Tinka!

Mély sóhajtás szakadt föl melléből.

György, Tinka, Frida, még Edith is megéreztek mekkora kétségbeesés lehet a szegény haldoklónak a tudat, hogy meddön kell meghalnia.

De a kis Ida egyszerre könnyekre fakadt s hangosan sirt. Édesanyjához futott, úgy kérte esenkedve, mintha idegroham lepte volna meg:

— Vigyen el! Vigyen el!...

Mikor azután Carola sirni látta hugoskáját, maga is sirva fakadt.

Hamarosan ki kellett vinni őket: Ida, úgy látszott, rosszul lett. Frida azután kiszólitotta Tinkát.

— Félnek tőlem, — suttogta Lea.

És feje lecsuklott vánkosára, szemét lehunyta.

Hogy magára maradt Györggyel és Edith-tel, egyet sem szólt Lea.

Úgy látszott, mintha aludnék.

György, a ki az ágy fejénél ült, meg nem mozdult; Edith letérdelt, de úgy, hogy a beteg nem láthatta és imádkozott; jóságos, pörsenéses arcza átszellemült a buzgó hittől. De ajka nem adott hangot.

Olyan csendesség volt a szobában, hogy Lea kissé hörgő lélekezete tisztán hallatszott.

A napfény elárasztotta a sárga szalónt. György neszelt; Lea minden sóhajtására szerkezcscsapásként szakadt nyakára az irtózatossalóság:

— Meg fog halni . . . meg fog halni . . .

És olyan sajátságosan elszorult szive erre a gondolatra, hogy azt sem tudta, felesége-e, vagy maga-e az, a ki meghal. Ránézett Lea ujjaira, melyek a takarón nyugodtak, kilátszóttak bő száju ingujja alól. Azt gondolta:

»Lám, ezek az ujjak élnek; titokzatos erő tartja bennük a lelket, állítja meg diadalmasan a hus feloszlását . . . és nemsokára . . . nemsokára? . . .«

Szerelme fájó rohamai járták át, meg keresztül, mint azok a cikázó fájdalmak, melyek

a gerinczbajos embereket rázzák meg; s olyan bágyadttá lett tőlük, mint a kit villám ért.

Ekkor zavaros zaj, lépések és suttogás hangja ütötte meg György fülét a szomszédos lépcsőkanyarulat felől. A Dartmoor House lakói csoportosultak odakünn a lépcsőn. Frida és Tinka el nem tudták szánni magukat, hogy eltávozzanak az ajtó mellől.

Miután Idát és Carolát Morley Lizziere bizták megint, a két nő fáradtságtól és szenvedéstől elkényszeredve leült egy lépcsőfokra; Pirnitz ott állt mellettük s a falnak támaszkodott.

És hova-tovább a ház egész életmozgása a haldokló ajtaja köré sűrűsödött, a melynek nyílását pillanatról-pillanatra várták. Lizzie és a bonne áthajolt a második emelet korlátján, ugy tudakolta szeme nézésével a híreket . . .

A kapitány veres és izzadó arca a földszinten tünt fel . . . Maga Morleyné időnkint le-lejött az újabb hírekért.

Frida csöndesen sirt. Ez a haldoklás most sokkal inkább gyötörte, mint hajdanában szegény, nyomorult édesanyjának haldoklása. Hogyan is volt az, hogy olyan erős, szinte kegyetlenül erős tudott lenni Sûrier Christine halálakor?

Óh! mert akkor az életben való hit, a buzgalom, a láz, hogy nagy művet fog megépíteni, a gőgösség, a reménység erősebb volt benne bánatánál.

De most, apostoli buzgalma alkonyán érezte, mint sulyosodik reá fájdalomának egész terhe.

»Lea meghal . . . Lea meghal . . .«

Ez a gondolat elcsigázta agyát.

Végigment Lea egész multján, elfeledve az imént mult hónapokat, a midőn szeretetük elhalványult; csak az együtt töltött, a gyöngéd szeretettel teli esztendőkre emlékezett. Lea imént ejtett szavai voltak a varázsige, a mely földidézte az elenyészett időket . . .

Nem tudott megválni attól a képtől: Lea gyermekágyában, ő maga, Frida pedig mellette áll fekete nyersselyem kötényében s lesi a szünető gondolatot, elfogja a forrásánál . . .

Majd úgy jelent meg Lea, hogy nagyobb volt már, finom hosszú princesse-ruhájában, világos bronz-szinü haja lecsüngött hátára; milyen kíváncsi, jókedvű, hirtelen haragu leányka volt, de hogy elcsendesedett nénje pusztá tekintetére. Azután, mikor Durambertynél dolgozott Lea, rajzolt és lemosta az épületterveket külön műtermében, a mely Frida irodájával volt szomszédos . . .

Egy bizonyos tavaszi délután földidézte egy más délután emlékét; — miért ezét s nem annyi másét? — délutáni három óra volt, május havában, az ablakok nyitva, az üres telek fái között madárdal, langyos szellő.

Frida ott látta magát gyári irodájában, a mint elnézi az átjáró-ajtón Leát, a kinek kék szövetroháját sűrke zubbony védi; a rajztábla előtt áll szegényke s dereka kissé hátrahajlik, hogy megítélje valamelyik színnek a hatását. Egy pillanatra a boldogság képe volt ez a jelenet, az egész boldogságé, a mely életüktől telt.

»Mama élt még akkor... Együtt mentünk haza este, hogy vele együtt költsük el az ebédet... Még nem ismertük akkor Romaine-t...«

Az apostolra nézett ebben a perczben és hiába szitott benne gyűlöletet a fájdalom, hiában fogta el zavaros bánat, akármi történt is a multban, érezte, hogy örökre Pirnitzhez van csatolva, hogy szenvedhet és láthat szenvedni másokat, mégsem sajnálja elveszett életét, elkinzott testét, ha csak Romaine azt mondja:

»Jól tette!«

Azt gondolta magában:

»Igy kellett következnie mindennek. Romaine-ből az igazság szól és azt az igazságot, a melyet tőle tanultam, akármi történjék is, mindig követni fogom. Csak éppen Párisba nem megyek vissza, a rue de-la Sourdière-i házba, hogy azon a hálátlan talajon dolgozzam. Inkább a világ végére megyek, hogy a fiatal civilizációknak szenteljem erőmet . . . Elutazom Edith-tel: Romaine, tudom, helyesli majd elhatározásomat! . . .«

— *Please, Mum! Beg pardon!**)

Egy kék-kötényes, szakáltalan képü, szőkehaju és szük kerek sisakba szoritott fejü fiatal ficzkó kapaszkodott fel a lépcsőn, kettőt is lépve; egyik karján kendővel letakart kosár függött...

Tejszag áradt nyomában; a második emeletre sietett s Lizzie, meg a *bonne sz-t*-tel némitották el odafönn.

A tejes-fiu volt, a ki tojáást, vaját, créme-t hozott a lunch-re.

»Dél van« — gondolta magában Frida.

Nem tudta, ha vajjon hosszunak vagy rövidnek tetszik-e neki a nap: az idő nem oszlott

*) Szabad kérnem asszonyom, bocsánat!

már reá nézve sem órára, se perczre; kívül járt ő a világon.

A kék-kötényes tejesfiu dolgát végezvén, szökdecselve indult lefelé a lépcsőn; majd Bryce nyitott be, az orvos. Arcza sötét volt és zavaros. Az kérdezte:

— Nos?

A mire Tinka azt felelte:

— Semmi ujság. A beteg, azt hiszem, pihen. Az orvos belépett a szobába.

A lépcsőházban olyan csend, de olyan föltétlen csend támadt, hogy meghallatszott egy légynek repülése, a mint neki-nekikoppant az ablaküvegnek.

Negyedóra mulva távozott az orvos. Edith utána ment, arczát összefolyta egészen a köny.

Tudakolta a beteg állapotát. Bryce vállát vonta.

— Egyedül akar lenni a férjével... Egyre megy! Senki sem segíthet már rajta.

A tejes-fiu éppen lefelé futott, kettesével ugrálva a lépcsőkön. Az orvos abbanhagyta egy perczre a beszédet, azután folytatta:

— A kik önök közül hinni tudnak, megkezdhetik az imádkozást.

Lea csakugyan azt kívánta, hogy hagyják egyedül Györggyel; és Bryce jelt adott Edithnek, mire az ír leány vele együtt ment ki.

A beteget erős lázroham gyötörte; szeme rendkívüli módon fénylett és a pirosság, a mely előntötte arczát, csak élesebben kitüntette az arcz soványságát.

Megvárta, míg az orvos, meg Edith kimegy. Mikor az ajtó becsukódott mögöttük, felsóhajtott:

— György . . .

György odahajolt hozzá.

Lea látszólagos energiával, a melynek napok óta nyoma sem látszott rajta, fölemelkedett.

György fölsegítette, a beteg fölült az ágyban. Remegő, tapogatódzó ujjával ekkor gyöngéden az udvarra néző ablak felé fordította férje fejét. A napfény onnan özönlött most be.

— Hogy így jobban lássalak! . . . — mondotta Lea.

György meggörnyesztette kissé magas termetét. Lea fejére tette egyik kezét, mohón, szenvedélyesen nézte, mintha emlékezetébe akarná vésni arczát.

— Hadd nézem szemedet, ajkadat! . . . Mosolyogj reám . . . Ugy érzem, nem néztelek elég soká, a mig enyém voltál . . . hiszen azt hittem, soká enyém leszel . . . De most, most . . .

Visszahanyatlott az ágyra, zokogás rázta meg testét. Határozatlan, reszkető mozdulattal igyekezett magához vonni kedvesét:

— Gyer! . . . Gyer!

György az ágy elé térdelt úgy, hogy egész közélről nézhette a haldokló arczát. Lea ujjai gyöngéden simogatták György arczát, ruháját és mellénye nyílásán kezdve, végigmentek a nyakkendő csokrán, mintha kapaszkodni akart volna velük, erőnek-erejével fennmaradni az örvény szélén. Azt dadogta:

— Ments meg . . . könyörgök . . . Ne hagyd, hogy elmenjek . . . Ha akarod, megmenthetsz.

Magában Györgyben is örült reménység gyuladt, lázas reménység, melyet a rimánkodó lázas szempár, a könyörgő lázas ajak szitott

benne. A hogy az ágy előtt térdelt, megölelte felesége derekát, rányomta ajkát vér nélkül való fülére és beleöntvén szavaiba egész vágyát, egész akaratát, úgy lihegte:

— Azt akarom, hogy élj . . . akarom . . . akarom! Ha igazán szeretsz, élni fogsz . . . Könyörgök, szedd össze erődöt és gondolj arra, hogy nem akarsz elhagyni . . . Egész akaratomat beléd lehellem. Nem érzed, Lea, hogyan nyomul át beléd?... Lea! Lea! . . . itt akarok örködni melletted. Gondold meg, hogy itt vagyok, hogy soha el nem hagylak többé . . . hogy férjed vagyok, feleségem vagy . . . hogy egész életünkben egymáséi leszünk . . . Elviszlek magammal . . . arra le, olyan országba, a hol jobban leszel . . . tudod? Olaszországba, a melyről együtt álmodoztunk . . . El akarlak vinni magammal. Akarom, hogy élj. Akarom! Akarom!

Lea elragadtatva susogta:

— Olaszország!... Olaszország... Igen... Elviszel magaddal.

György elbocsátotta Leát. Az emberfölötti erőfeszítéstől, hogy akaratát ráerősokolja a lehetetlenre, kiverte homlokát a kinos verejték.

Lea mosolygott:

— Jobban vagyok, — mondotta. — Látod, mekkora a hatalmad? Erőt öntöttél belém. Óh, ha igazán akarod, el nem hagylak!

Ismét reménykedni kezdett, azzal a csodálatos hittel csüggött az életen, mely a fiatal tüdőbajosokból végső lehelletükig ki nem vész. De György már megint kétségbeesett, érezte,

hogyan dől meg az akarat csodás erejében való esztelen hite. És valahányszor a jövőről beszélt Lea, mintha mindannyiszor egy-egy csöpp vér csöppent volna szívére.

Lea csak beszélt:

— Elmegyünk Olaszországba... Azt akarom, hogy szemem ugyanakkor szivja fel a világosságot, mint a tied. Mindenüvé elviszel, drágám, a hol egyedül jártál, mikor elhagytalak. Ugy-e el? Azt akarom, hogy az én lábam is érintse azokat a helyeket, melyeken a tied nyugodott... Megigéred, ugy-e?

— Igérem.

A beteg csodálatosan megtisztult, szinte a hajdani hangján folytatta:

— Élnem kell, hogy végzetünk beteljék. Csak most értem az életet és meghaljak? Az nem lehet. Végre súlyegyenbe kerültem. Fölzabadultam és tied vagyok és nem látok benne ellentmondást... György!... Én drágám!... Én fölzabadítottalak téged, te meg fölzabadítottál engem. Óh, az a csók, a mit a tengeren váltottunk... Bizonyos vagyok benne, hogy attól a csóktól gyermek fogant meg bennem... Meg fog születni... Hiszen látod, hogy nem fogok meghalni?...

Férje felé fordította álomlátó szemeit és a lázzal terhes szobában hova-tovább magát Györgyöt is elfogta a hallucinálás.

Egyszerre csak lesiklott Lea a vánkosról.

— Nagyon gyöngé vagyok, — sóhajtott.

Arczára fátyol terült, a szenvedés fátyola, a mely elváltottatta arcza kifejezését, nyugtalanná tette azt.

Elismételte :

— Nagyon gyöngé... nagyon gyöngé...
Nyelve ajkát érintette, a mely hol össze-
tapadt, hol szétnyílt száraz czuppanással.

— Szomjas vagy? — kérdezte György.

Azzal a kis asztal felé nyult, melyen friss
itallal volt teli egy pohár.

A beteg hirtelen mozdulattal jelezte, hogy
nem kell. Egy ideig meg nem mozdult.

György, a ki ereje megfeszítésével figyelte,
nem tudta volna megmondani, hogy ébren van-e
a beteg, vagy alszik. Lea ajkáról szavak töre-
deztek le, az önkivület vagy a lidércznyomás
szavai:

— Később... majd később... ha meg-
született már... Igen... az igazság... látom...
látom... A tenger... a város... a város, a
mely emelkedik... György!

A beteg lélegzése hörgőre vált; keze lassan
járt az ágyon.

A ziháló lélegzésben csak a nevét hallotta
György:

— György!...

Lea ajkáról mint nyomorult jajkiáltás sza-
kadt el ez a név és György mindannyiszor meg-
simogatta, s ez úgy látszott, csillapítja a beteget.

Jó ideig folyt ez így, maga sem tudta,
meddig. A szoba körül, a folyosón, a lépcsőn
az aggódoó várakozók szive dobogása hallatszott.
Látta, hogy Lea őt nézi. De sötét volt az a
nézés, méltatlankodó kétségbeeséstől áradó.

Teljesen ép észszel mondotta:

— Azt akarom: ha halott leszek, térj vissza
oda, a Világosságba . . .

— Ugy lesz! — felelte György, pedig nem is igen értette a haldoklót.

— Érted? Azt akarom, hogy visszatérj Olaszországba . . . A mikor visszajöttél Olaszországból, el akartál vinni. Ugy kellett volna, hogy kövessék . . . Most már nem tehetem . . . Visszatérsz majd Olaszországba és akármit látsz is, arra fogsz gondolni, hogy gondolataim mellett vannak, benned vannak . . . És nő el nem fogja törülni lelkedben képemet . . . Megesküszöl reá?

— Esküszöm . . .

Lea arcával feküdt a párnára és néhány perczre csendes és nyugodt volt. De azután hirtelen megszólalt ismét, senki sem tudhatta, miféle uton-módon támadtak gondolatai :

— Ebben a pillanatban hiszem, hogy van másvilág. A mióta betegen fekszem itt, gyakran kételkedtem benne. Még tegnap nem hittem. Sőt ma reggel is bizonyos voltam benne, hogy végképpen el fogok enyészni. De most hiszem, hogy gondolataim veled maradnak . . . ha erős a vágyad . . . Merre az igazság? Tudod-e?

Olyan ünnepies perczek voltak ezek, hogy Györgynek nem volt bátorsága a hazudásra. Szenvedélyesen érezte magában a tulvilág iránt való akaratot, jelenvalóságát annak a lénynek, a ki örökké gyötörni fogja az emberiséget; és a hogy elnézte a haldoklót, a halál gépezete olyan egyszerűnek, olyan egyszerűnek tetszett neki, hogy a legközönségesebb kép fogalmat adott róla: lámpa, a mely elalszik.

— Hol az igazság? — ismételte Lea a kérdést. — Nem tudod?

György lesütötte szemét, úgy felelte:

— Nem, nem tudom.

Kis szünet után kiegészítette szavait:

— De a míg élek, gondolataid velem élnek. Igérem, hogy így lesz. Mihelyt kívánod, elmegyek oda . . . Minden lépésemre, minden látványra, a mely szememnek föltárul, a te gondolataid vesznek körül.

Lea azt felelte:

— Jó ember vagy . . . szeretlek.

Ajakuk összeforrott.

És bár közös volt kétségbeesésük, bár Lea szemét a halál árnyéka kerülgette már, mégis szerelmeseknek csókja volt az a csók.

Mikor levált egymásról ajkuk, Lea azt mondta:

— Öntsd erődöt megint belém, mint az imént.

György hamarjában nem értette meg. A beteg kissé türelmetlen lett. Sürgetve kérte:

— Végy megint karodba . . . Sugj a fülembe . . . Öntsd belém erődöt.

György engedelmeskedett. És megint azt mondta:

— Akarom, hogy élj . . . Akarom . . . Ömöljön át beléd erőm . . . Egész erőm . . . Akarom, hogy élj.

És maga-magát szuggerálta, hogy végre hinni kezdett már, reménykedni a lehetetlenben. Lea ébresztette föl:

— Figyelj rám! — mondta neki. — Látod fehér pongyolámat, ott, ott függ a fogason, az ajtóval szemben?

— Látom.

Azzal odament az ajtóhoz és megérintette a csipkével diszes lágy szövetet.

— Add ide.

A mikor Lea kezében volt a ruha, nagy erőfeszítéssel, hogy arcza eltorzult belé, fölült az ágyban. Azután Györgyre nézve, mondta:

— Fel akarok kelni.

György azt hitte, hogy félrebeszél. De a beteg ismételte:

— Igen, fel akarok kelni... Óh, engedd, hogy fölkeljek. Boldogtalan leszel utóbb, a miért megtagadtad kérésemet. Segíts, kérlek. Ne hívj senkit, kérlek, ne hívj! Veled, veled fel tudok majd... hidd el!

Kétségbeesett lendülettel sikerült kikelnie ágyából. A takarót lehányta már magáról...

György segítségére sietett s Lea hosszú ingére ráadta a bő fehér ruhát. A beteg mezitelen lábát papucsba készült bujtatni.

— Nézd, — suttogta — hogy megsoványodott a lábam... Pedig milyen erős volt, ugy-e? Hogy győzte a járást, mikor téged kellett követnie!... Emlékszel?... London parkjaiban... és itt is, a vidéken... a sziklák között?

Ijesztő lemondással beszélt.

György vállára támaszkodott és fölegyenesedett. De megroskadt azonnal és kimerülten rogyott ülő helyzetébe. Nehezen lelkendezett.

— Ne hívj senkit! ne hívj!... Könyörögök, ne. Hadd legyünk egészen egyedül... ha szeretsz!

György megint engedett.

Lea néhány pillanat múlva visszanyerte erejét és György ruhájába kapaszkodott. György támasztotta, vitte. Kinyújtott jobb karjával a szalón ablakaira mutatott a beteg . . .

— Oda . . . oda! — mondotta . . . Oda vigyél . . . Szeretném még egyszer látni . . . látni a tengert . . . Látni az Országot.

Félrebeszélte-e vajjon? . . .

György maga sem tudta; de mintha tulajdon testébe is átömlött volna a haldokló akarata, megtett mindent, a mit Lea kívánt.

És a beteg lassan előrelépett, könnyü súlyával férjére nehezedeve.

Mikor az ablakhoz értek, homlokát az ablaküvegre nyomta. Haja kibomlott és végigömlött vállán; György érezte, mint ébreszti föl benne illata a kielégítetlen vágyak emlékét.

A beteg feléje fordította merev nézésü szemét.

— Nyisd fel, — mondotta. — Nyiss ablakot . . . Szeretném . . . az Országot . . .

Olyan görcsösen kapaszkodott az ablaklincsbe, a melyet felnyitni nem tudott, hogy György engedelmeskedett, mert attól félt, hogy felesége az erőfeszítéstől ott roskadt össze mellette.

Az ebédután napfényes, langyos levegője körüleyenyelegte összehajló arcukat.

— Oh! milyen édes! — mondotta Lea.

És átszellemült mosoly öntötte el arcát.

A tenger nyugodtan, simán terült el előttük, mint a Gilder-Rock napján, a napfény ezüst fénynyel hintette be a víz színét.

A távolban néhány vitorla suhant el. A paingtoni kis hajó fényben uszva siklott a vizen.

Leát aggodalom fogta el.

— Az Ország! . . . Hol az Ország?

György Torquayre mutatott, a mely szunyadott a napfényben nyaralóival, lombjaival, szállóival és rengeteg sétautjaival.

— Nem ez az, — mondotta Lea ingerületen, mint a gyermek, a kitől megtagadnak valami játékszert — nekem az Ország kell . . . a hol együtt voltunk . . . A hol szerettelek . . .

Athajolt az erkélyen és a Torquay-vel szemköztes oldalról nézte a tengert.

A Gilder Rock úgy emelkedett ki a hullámok közül, mint valami kicsi határkő. A szemhatár vonala azonban kék volt és végtelen tisztán látszott a kissé halvány, felhőtelen égboltozaton.

— Az Ország! — ismételte Lea fájó hangon — Hol van?

Majd mintha megértette volna, minő hiu a vágya, hirtelen György felé fordult és kétségbeesetten nézett reá.

Mélységes, erős sóhajtástól rendült meg teste, azután két gyöngébb sóhajtás következett . . .

Szája elé kapta kezét olyan mozdulattal, mint a fuldókló.

— Lea! — kiáltotta György.

Érezte, hogy megmerevült testet tart karjában; vér szivárgott a beteg ajkán.

Ekkor felkiáltott:

— Lea! Lea!

Az ajtó feltárult.

Siető léptek hallatszottak.

György ködfelhőben látta maga körül Ebner aranykeretes szemüvegbe foglalt, nagy kék szemét, Frida, Tinka és Edith eltorzult arcját . . .

VI.

Egy hete pihent Lea a tenger szirtjén, azon a helyen, a melyet maga választott, melyen a végzet akarata folytán asszonynya lett...

A tengerrel szemközt feküdt, pihent kiterülten. . .

Egy veres kő, melyet a sziklából vágtak, a miken együtt kapaszkodott volt fel Györggyel, fedte tetemét s egy keresztalaku kő volt a kőlapba illesztve.

A kereszt alatt finn nyelven ez az egyszerű mondat volt a kőbe vésvé:

ITT NYUGSZIK

ORTSEN LEA

ÉS

VÁRJA A JÖVENDŐ

ORSZÁGÁT.

Tinka rendelte meg a sirkövet s minthogy föltétlen meghatalmazást kapott rá Györgytől, ő faragtatta meg a köveket és vésette beléjük a feliratot.

György képtelen volt rá, hogy segítségére legyen; szobájába zárkózott s Lea emlékének élt.

Azóta a nap óta, hogy a koporsót elvitték a Dartmoor House-ból, csak Tinka látta őt, senki más.

Ezenközben az üresség körül, melyet a halál nyitott, a ház élete szokott medrében kezdett folydogálni, folytatta vigasztaló utját.

Tinka megkezdette ismét az irást, ujult lázzal, mint minden olyan lelki válság után, a mely megillette érzelmeit.

A sárga szalónban dolgozott, mely a boldogultnak volt olyan kedves tartózkodási helye; és a kis Ida megint elhelyezkedett lába körül, utánozta anyja mozdulatát s tette, mintha ő is gondolkoznék, ő is dolgoznék. Carola pedig megint el-elkisérte édesatyját kirándulásaira.

Morley kapitány, Morleyné, Lizzie szokott munkájukat végezték . . .

A dolgok mind úgy folytak, mint azelőtt. De a Lea halálára következő hetedik napon Frida és Edith a plymouthi vonatra, majd pedig az Ausztráliába induló *Nimród* gőzhajóra készültek szállni.

Pirnitz Párisba készült ugyanakkor.

*

Délutáni öt óra volt az idő.

Tiszta, langyos nap volt, mint mindig, a mióta Lea meghalt. Napsugárban fürdött Paington szelid lejtésű partja, a mely szemközt látszott a Dartmoor House-zal.

Tinka az erkély könyöklőjének támaszkodva, fekete ruhájában, a melyből sajtóságon tűnt ki arcza haloványsága és rövid hajának szőke színe, a gyöngyházzsínű mennyboltot nézte, a kék tengert, a messzeséget, a melyet elöntött már biborszínével az esteli köd. És elnézte a vörös sziklát, a mely ilyenkor, alkony idején, élesen kivált környezetéből, elnézte Lea sirját...

A kis Ida édesanyja mellett az ő fekete öves fehér ruhájában, fekete bársonyszalaggal

hajában, a fecskéket nézte, melyek a molo vége felé kergetőztek.

A ház előtt a kapitány izzadva és nagyokat fujva rakott ingujjban két ládát, meg néhány bőröndöt egy kocsira, melyet a vasuti hordár készült elvinni . . .

Majd bement a házba, miután, mint mindig, dühös tekintetet vetett volna az erkélyre. Helyét a savanyu és szintelen Lizzie foglalta el, a ki utasításokkal látta el a hordárt és pénzt nyomott markába . . .

Azután Lizzie is bement, a koci pedig végigdöcögött a parton Frida és Edith podgyászával.

Tinka megint elmerült a mindegyre biborszínűbb és ködösebb szemhatár nézésébe . . . Olyan mélyen elmerült, hogy nem hallotta, a mint Lizzie a sárga szalónba lép és csöndesen abroszt terít a kerek asztalra, elhelyezi rajta a teás-csészéket, a vaját, a süteményt, a tejszint és a mézet.

Végre Ida rántotta meg szoknyája szélét és figyelmeztette:

— Mama . . . asztalon a tea!

A fiatal nő visszament ismét a szalónba.

Pirnitz ott várta már. A kis Carola kezét fogta és Ebner tanárral beszélgetett.

Tinka megállt egy pillanatra az apostoli arcz láttára, melynek szokásos derült kifejezését ezuttal különös ragyogás öntötte el. Tinkát, a ki most már ugy ismerte Pirnitzet, a hogy az orvos ismeri esetét, a melyet kivételes figyelemmel tanulmányozott, meglepte az apostol szemé-

ben az az újabb fájdalom kifejezése, melyet Frida közeledő elutazásán érzett.

Frida tudta, hogy Pirnitz helyesli elutazását, mert lelkének leánya erkölcsi egészségére nézve szükségesnek itéli ő is, hogy hirtelen hazát, vidéket cseréljen, hogy lelkét valami új civilizáció a diadalmas feminizmus körébe vigye gyógyulásra. De hogy mennyire fog szenvedni Pirnitz, a míg Frida oda lesz, azt csak Tinka sejtette.

Az apostol a tanárhoz fordult:

— Igen . . . Holnap éjjel érkezem Párisba. És ha kialudtam magamat egy kissé, munkához látok megint. Remélem, még ebben az esztendőben sikerül majd összetoboroznom régi növendékeimet . . . Ön, a ki szereti a munkát, tudja ugy-e, mennyivel elviselhetőbbé teszi a munka a sziv megpróbáltatásait.

— Igen — dadogta Ebner, a ki Pirnitz jelenlétében mindig bátortalan volt . . . Volt idő, a mikor szétzúztam volna fejemet, ha nincsen a munka és ez a gyermek . . . — azzal Carola gömbölyü kis fejére tette kezét.

Edith lépett be.

Durva kék ruhája volt még rajta, de nem viselt már kötényt és a fejkötőt sajtáságosan lapos szalmakalappal helyettesítette, a mely kontyán volt meg tűzve. Szemmel látható volt rajta, hogy türelmetlenség kinozza.

Frida nyomon követte a lépcsőn; fekete szövetből készült ruha és fekete kalap volt rajta.

— Szakasztott ugyanaz a Frida ma is, — mondotta Edith — mint az a kit hét évvel ez-

előtt láttam kiszállani a Fresh-Wharfon a *Black Prince* hajóból. De akkor . . .

Nem fejezte be a mondatot.

Utitársæ képét idézte föl, a ki szintén fekete ruhában volt azon a napon s Fridával együtt kötött ki a Fresh-Wharf-on.

A halott emléke, mint bánattal telített szellő suhant végig az arczokon.

A leánykák az asztalhoz siettek. De nem teát ittak, hanem Tinka tejet töltött nekik, s azt mohón fogyasztották el; majd vajas piritos kenyeret adott nekik anyjuk, azután beküldte õket játszani a *nursery*-be.

— Parancsolnak teát? — tudakolta Tinka az utazásra készülõdõktõl.

Frida habozott:

— György nem reggelizik velünk? — kérdezte azután.

— De igen — felelte Tinka. — Megigérte. De kért, hogy ne várjunk reá. Bizonyosan lejön, mire a kocsí elõáll.

Leültek csendesen.

Lizzie behozta a párolgó tea-forralót és a forró vizet.

Frida és Tinka között üresen maradt a szék György számára.

Mélabus hangulat nehezedett a szerény bucsulakomára, az utolsó, a melyet együtt fogyaszt el öt ember, a kik szeretik egymást és a kik nemsokára elszóródnak majd a világ négy tája felé.

Gyöngéd komolyság ülte meg a levegõt, a tiszta és szomorú október-utói napon. És a lelkek fenn jártak, Pirnitz példájára elfojtották

kinjaik kitörését. Csupán a derék Ebner, a ki igen meg volt hatva, törülgette aranykeretes szemüvegét és használta gyakran zsebkendőjét.

Tinka kinézett az öbölre:

— A természet kegyelmes... — mondotta. — Tiszta eget, nyugodt tengert ad, a levegő derült . . . Valahányszor erre az órára fogunk gondolni, megjelenik emlékünken mindig a természet szépsége is, a melynek tanui vagyunk most . . . De olyan este nem lesz többé, hogy együtt volnánk úgy, mint most?

— Pirnitz kisasszony — szólt közbe Ebner — megígérte, hogy meglátogat bennünket Larmsoe-ben.

— Megígértem, — hagyta helyben Pirnitz... — Ki nem vész belőlem a honvágy az északvidéki országok iránt, a hol a világ legnemesebb lelkeivel találkoztam. Vajjon fogok-e még valaha gyönyörködni a szép jéghegyekben és a szép lelkekben!

— Fájdalom, — sóhajtott Tinka — ha csakugyan ellátogat hozzánk, szerény finn otthonra fog találni mindössze; kicsi, gondosan zárt és fűtött faházikóban lakunk. És akkor felmérheti majd, mekkora a távolság nagy gondolatai és a mi hétköznapi gondjaink között?

— Ne higye, — felelte Pirnitz. — Ha gazdasszonyként kellene is eltöltenie egész életét, azért ön mégis hasznos munkása az igaz ügynek. Azért ön irni fog továbbra is: terjeszti az igazságot, mert önnek tehetsége van rá.

Tinka halvány arcza megszinesedett. Elábrándozott egy pillanatig.

— Vajjon az igazság szavait fogom-e hirdetni ezután is? Ellentétes áramlatok keringését érzem agyamban . . . Nemrégiben olyan könyveket tudtam még irni, a melyek kiméletlenül küzdöttek a nő felszabadítása érdekében; tudtam, mert az élet csak egyik felét mutatta meg eleddig a problémának. De ma, ha személyeimet beszéltetem, olyan heves és kemény vádbeszédeket mondanak mind a nők felszabadítása ellen, hogy azt kérdem magamtól:

»Nincsen-e vajjon igazuk?«

— Hallgasson csak lelke szavára, — felelte az apostol — nyilatkozzék meg, mint egy Sybilla, valahányszor megszállja a Szentlélek. A könyv, a melyen most dolgozik, nyilvánvaló, a kétség könyve lesz, a melyben összeütközésbe kerülnek a különféle doktrinák; mivel a femimista-ügy egyik vértanujának története lesz ez a könyv és Lea emlékétől vérzik szive; mivel tulajdon lelke viszontagságait beszéli el benne. És mégis, ez a könyv is az igazságot fogja szolgálni: a tömegek figyelmét ráirányítja a felszabadítás problémájára. Talán azért, mert a kétség és az értelem könyve inkább, semmint a tanításé, talán épen ezért nagyobb lesz majd a hatása. Legalább el nem riasztja a tétova, a makacs lelkeket, a régi társadalmat.

Frida, a ki szótlánul hallgatta őket eddig, most közbeszólt:

— A régi társadalom! Hát meg lehet azt téríteni? Lehetséges azt újjáalakítani?

— Lehetséges, — felelte Pirnitz nyomatékosan. — Igen, lehetséges és hasznos a munkánk és épp oly bizonyos a siker is, mert távol

való. Frida, ne kételkedjék! Ebben a pillanatban, tudom, megtörte a bánat. De én találkozóra hívom... Ha visszajön vándorutjáról, akkorára látott már majd társadalmakat, a melyek boldogulnak, bár a nemek egyenlőségének elvén épültek. Hite akkorára megerősödött; és eljön utánam Párisba, talán egy, talán tiz esztendő múlva és látni fogja, hogy munkánk, a mely ma látszólag el van pusztítva, nyomot hagyott. Az akkori Páris nem lesz ugyanaz, mint a mai Páris: Európa méltóbb jövő felé tör. Nem, az apostolok munkája kárba nem vezett! Az energia megmaradásának törvénye a lélekre nézve is áll.

— Tudom, tudom, — mondotta Frida — hogy igaza van. Beszéljen hát, beszéljen. Öntsön belém reménységet.

— Egyikünk meghalt, megölte hite, — folytatta Pirnitz — de mit tesz az, csak ha szép volt élete? Melyikünk nem nyugodnék meg az ilyen sorsban? Lea erős szüz volt, a jövő Évája és csodálatos végzet műveként megelőzte az időt. Lea szentjeink közül való. Minden uj vallásnak megvannak a vértanúi.

Edith hallgatott; Pirnitz szavai felszitották vallási buzgóságát.

Lelkesedését egy vallásos verssor idézésével öntötte ki:

— *Előttem fogok járni, — kiáltotta — bezuzom az érzekapukat, darabokra töröm a vasrudakat...*

A jövő, melynek képét Pirnitz felidézte, szanaszét szórta sugarait.

Még Ebner lelke is átérezte szépségét. Az időről mindenki megfeledkezett.

Egy hang szólalt meg ekkor:

— Frida, Edith, itt az indulás ideje...

Most mindannyian felnéztek és meglátták Györgyöt, a ki az ajtónyílásban állott.

Fekete ruha volt rajta; és mint Tinkáét, az ő halványságát is tüntetően emelte ki a gyász és feltűnően tetszett elő hajának ragyogása is.

Szeme csillogott, de nem lázasan. Arcza derült volt és elszánt.

A vendégek asztalt bontottak.

A piros alkony benyomult a három ablakon és beárasztá a tenger sós lehelletét is.

Paington felől mintha lángban állott volna a mennybolt. Végtelen köd szállott fel.

A nők összeölelkeztek.

Abban történt megállapodás, hogy Frida és Edith egyedül megy a pályafőre, nehogy a tömeg köznapi zsidogásába keveredjék bucsuszavuk.

György ajka megérintette Edith arcát. Azután Frida közeledett feléje.

Hallgatott körülöttük mindenki: a hirtelen utazások melankóliája mintha ennek a két embernek bucsujában sűrűsödött volna össze.

Szemük nézése átjárta egymást.

Frida megértette, hogy György tudja, a mit ő soha meg nem mondott volna neki. Szive vágyódott a távollét után, vágyódott, hogy a tenger végtelensége legyen kettejük között.

Megölelték egymást.

— Isten vele! — mondotta György. —
Eljön vissza?

Frida olyan halkan, hogy csakis György érthette meg, felelte:

— Nem hiszem.

Azután még egyre halk hangon kérdezte:

— Hát maga, György? mi lesz magával?...

Elmegy Tinkával Larmsoebe?

György fejét rázta.

— Nem . . . — felelte azután. — Teljesítem Lea kívánságát. Tetemét itt hagyom ezen a földön; de lelkét elviszem magammal — a Világosság felé.

— Vége. —

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

